

Hva er en legitim tigger?

En studie av medienes fremstillinger av tiggere

Marianne Karlsen

Masteroppgave i sosiologi
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO

Våren 2008

Forord

Flere har på ulike måter bidratt i arbeidet med denne masteroppgaven. Først og fremst vil jeg takke veileder Anne Krogstad for å ha gitt meg gode råd og tilbakemeldinger underveis. Takk til Sissel for mange hyggelige diskusjoner (både faglige og andre) i kaffepausene på UB. Jeg vil også takke Tomas, både for oppmuntring underveis og for datahjelp i innspurten.

Oslo, 6. mai 2008

Marianne Karlsen

Sammendrag

Denne oppgaven handler om hvordan tiggere fremstilles i mediene. I januar 2006 ble den over hundre år gamle løsgjengerloven opphevet, og fra juli samme år var tigging ikke lenger ulovlig i Norge. Avkriminaliseringen av tigging skjedde på bakgrunn av at politikerne mente fenomenet burde betraktes som et sosialpolitisk heller enn et kriminelt problem. Tiggerne burde hjelpes, ikke straffes. Både i for og etterkant av avkriminaliseringen har ulike meninger om tigging og om de som tigger vært tatt opp i norske aviser. Medienes fremstillinger og tolkninger kan ha påvirket lesernes kunnskaper om og holdninger til tigging og tiggere, og siden leserne er potensielle givere kan dette også ha påvirket tiggernes inntjening. I denne oppgaven blir det sett nærmere på *hva* og *hvordan* tre norske aviser skriver om tigging og tiggere. Problemstillingene som blir stilt er: *Hva slags holdninger til tigging kommer frem i avisene, og hvordan fremstilles tiggerne? Kommer det til syne noen endringer i holdninger og/eller fremstillinger fra tiden før til tiden etter avkriminaliseringen av tigging? Hvilke tolkningsrammer er dominerende i avisenes omtale av tigging og tiggere?*

I Oslo var det etter avkriminaliseringen en del forandringer med hensyn til hvem som tigger, hvor og hvordan. Tiggerne økte i antall, og de var ikke lenger like homogene som før når det gjaldt sosial og etnisk bakgrunn, tiggemetoder og fremtreden. Tidligere var det først og fremst narkomane som tigget på gata i Oslo, men etter hvert var det også et stadig større antall tilreisende utlendinger som kom hit for å tigge. Det ble dermed tydeligere skillelinjer mellom de som tigger, større konkurranse om givene og den enkelte måtte i større grad enn før "spille rollen" som tigger riktig for å tjene penger.

I oppgaven brukes det både kvantitative og kvalitative metoder, i form av innholdsanalyse og narrativ analyse av avisartikler som omhandler tigging og tiggere. I innholdsanalysen er det omfanget av og intensiteten i medieomtalen som står sentralt. Her kommer det blant annet frem at tiggerne i 2005 ofte fremstilles som *slitne ofre*, mens de i 2006 blir fremstilt som *aggressive* og *plagsomme*. Negative fremstillinger blir generelt sett mest brukt om utenlandske tiggere, mens de norske =Oslo-selgerne ofte blir fremstilt på mer positive måter. En viktig endring fra før til etter avkriminaliseringen er at

de positive fremstillingene brukes mindre, og de negative brukes mer. Det kan derfor tyde på at man ble mer negative til tigging etter at det ble lovlig. Dette kommer også klart frem i artiklenes holdningsladning. I 2005 hadde et flertall av artiklene en *positiv* holdningsladning, mens i 2006 er artiklene med en *negativ* holdningsladning klart flest. Etter at tigging ble lovlig skjedde det altså en økning i både negative holdninger til og negative fremstillinger av tiggere i avisene.

I den narrative analysen blir det sett nærmere på avisenes bruk av tolkningsrammer og hvilke ”fortellinger” om tigging disse inneholder. Det blir presentert fem ulike tolkningsrammer som er dominerende i avisenes omtale av tigging og tiggere i 2005 og 2006. Disse består av en konfliktramme, en trivselsramme, en verdighetsramme, en mistenksomhetsramme og en medlidenhetsramme. *Konfliktrammen* er den som er mest utbredt begge årene. Tigging er altså et tema som er gjenstand for debatt både før og etter avkriminaliseringen. *Trivsels-* og *medlidenhetsrammene* var mest brukt henholdsvis på våren/sommeren og i førjulstiden både i 2005 og i 2006, mens *verdighets-* og *mistenksomhetsrammen* dreide seg mer spesifikt om enkelte av tiggergruppene. Verdighetsrammen handlet om =Oslo-selgerne og mistenksomhetsrammen om de utenlandske tiggerne. Skillelinjene mellom tiggerne kommer altså frem også i denne delen av analysen. Hvem som fremstilles som den *legitime* tiggeren og hvem som ses på som mer *illegitime*, står sentralt gjennom hele oppgaven.

Innhold

Forord.....	iii
Sammendrag	v
Innhold	vii
1 Innledning	1
1.1 Hvorfor er dette sosiologisk og samfunnsmessig interessant?	1
1.2 Problemstillinger.....	3
1.3 Tidligere forskning.....	4
1.4 Oppgavens oppbygning	8
2 Tigging før og nå	9
2.1 Tiden før løsgjengerloven.....	9
2.2 Løsgjengerloven.....	10
2.3 Opphevelsen av løsgjengerloven	13
2.4 Tiggerne i Oslo før og etter avkriminaliseringen.....	14
2.5 Gjeldende lover og regler for tigging.....	18
2.6 Lover og regler i andre land.....	19
3 Teoretiske perspektiver.....	22
3.1 Pressens samfunnsrolle	22
3.2 Nyhetskriterier	23
3.3 Det medievriddet samfunn	24
3.4 Medienes tolkningsrammer.....	26
3.5 Fortellinger og narrativ	29
3.6 Holdningspåvirkning.....	30
3.7 Marginalisering i mediene	33
3.8 Moralske panikker	36
3.9 Urenhet, roller og avvik	38
4 Metodisk tilnærming.....	42
4.1 Kvantitative og kvalitative metoder.....	42
4.2 Datamateriale og datainnsamling.....	45
4.3 Den kvantitative analysen	48
4.4 Den kvalitative analysen	49
4.5 Reliabilitet, validitet og generaliserbarhet	50
5 Omfanget av og intensiteten i medieomtalen av tigging	53
5.1 Hvor mye skriver avisene om tigging?	53
5.2 Hva skriver avisene om tigging?.....	56
5.3 Hvem uttaler seg om tigging?	64
5.4 Hvilke tiggere omtales, og hvordan fremstilles de?.....	66
5.5 Artiklenes holdningsladning	73
5.6 Legitime og illegitime tiggere?.....	76
6 Fem tolkningsrammer fra medieomtalen av tigging.....	78
6.1 Konfliktramme	78
6.2 Trivselsramme.....	83
6.3 Verdighetsramme	87
6.4 Mistenksomhetsramme	89
6.5 Medlidenhetsramme.....	95

6.6 Delte meninger om tigging og tiggere	98
7 Avslutning.....	100
Litteraturliste.....	107
- Avisartikler	112
- Nettadresser	112
Vedlegg 1: Liste over artikler	117
Vedlegg 2: Liste over variabler.....	125
Vedlegg 3: Løsgjengerloven	131

1 Innledning

I de fleste av verdens storbyer har tiggere lenge vært en vanlig del av bybildet, men deres nærvær blir fra tid til annen tema for debatt. I Norge har tigging inntil nylig vært ulovlig i henhold til løsgjengerloven, som har vært mer eller mindre virksom i over hundre år.

Loven ble vedtatt opphevet fra 1. januar 2006, og alminnelig tigging ble tillatt i Norge 1. juli samme år. Både i for og etterkant av avkriminaliseringen har ulike synspunkter på tigging og de som tigger vært tatt opp i norske aviser. Deres tolkninger og fremstillinger kan ha påvirket lesernes kunnskaper om og holdninger til det aktuelle temaet (Aalberg og Elvestad 2005). Hvordan saken er presentert, for eksempel hvilket ståsted som tas og hvilke aspekter det legges vekt på, er da avgjørende. Siden leserne er potensielle givere, kan dette igjen påvirke tiggernes inntjeningsmuligheter.

Jeg vil i denne oppgaven undersøke nærmere hva slags holdninger til tiggere som kommer frem i tre forskjellige norske aviser, og hvordan disse fremstiller tiggere. Jeg vil også finne ut om holdningene og/eller fremstillingene har forandret seg etter at tigging ble avkriminalisert. Jeg tenker da ikke bare i forhold til at det nå er lovlig å tigge, men også at situasjonen på grunn av dette har forandret seg med hensyn til hvem som tigger, hvor og hvordan. Denne situasjonsendringen dreier seg først og fremst om at tiggerne har økt i antall, og at de ikke lenger er like homogene som tidligere når det gjelder sosial og etnisk bakgrunn, tiggemetoder og fremtreden. Stedene som brukes til tigging er heller ikke så avgrensede som før. Disse tingene har alle bidratt til at tiggerne er mer synlige enn de tidligere har vært. Situasjonsendringen kan muligens ha ført med seg en endring også i medieomtalen.

1.1 Hvorfor er dette sosiologisk og samfunnsmessig interessant?

Som tigger tilskrives man det Julia Wardhaugh & Jane Jones kaller en *masterstatus* (1999: 103). Identiteten som tigger overskygger eventuelle andre identiteter en person innehar. Man *gjør* ikke bare tigging, man *er* en tigger. Tiggere er i ulik grad marginalisert eller ekskludert i forhold til resten av samfunnet. Å være *marginalisert* innebærer at man

nektes adgang til viktige posisjoner i tilknytning til økonomisk, religiøs eller politisk makt i samfunnet (Marshall 1998). Å være *ekskludert* innebærer derimot å ha mistet sine ressurser (for eksempel i form av inntekt) og/eller sosiale bånd til resten av samfunnet fullstendig (Marshall 1998). Mediene har ikke nødvendigvis makt til å bestemme hva vi skal mene, men er ofte med og påvirker hva eller hvem vi mener noe om (Aardal og Waldahl 2004). Dette innebærer også at de kan fremheve eller marginalisere enkelte grupper i samfunnet. Betydningen av denne marginaliseringen stiger i takt med at medienes betydning for våre liv øker. Ett av medienes idealer er ”å gi folk informasjon som gjør dem i stand til å fatte velfunderte beslutninger om eget liv og om fremtiden” (Eide 2004: 252). Dette idealet trues blant annet av at vi i dagens samfunn har en overflod av informasjon, noe som gjør det vanskelig for oss å se hva eller hvem som blir borte. Dette er en av grunnene til at det er viktig å kartlegge marginalisering i mediene (Eide 2004).

I henhold til ”Vær varsom-plakaten”, som inneholder etiske normer for norsk presse, er en av medienes samfunnsoppgaver å verne enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsømming fra offentlige styresmakter og institusjoner, private foretak eller andre (Oltedal 2004). De skal også sørge for at flere ulike syn kommer frem. Når en leser artikler som omhandler tigging og/eller tiggere kan det ofte virke som om flertallet av disse er preget av negative holdninger. Dette var i alle fall mitt inntrykk etter å ha fulgt med på avisenes dekning av blant annet avkriminaliseringsdebatten. Jeg mener derfor at det er både sosiologisk og samfunnsmessig interessant å se om mediene gjennom sine fremstillinger kan tenkes å ha bidratt til en videre marginalisering eller eksklusjon av tiggerne, eller om medieomtalen gir et variert og bredt bilde av hvordan forholdene er i samfunnet vårt.

1.2 Problemstillinger

Problemstillingene for denne oppgaven er:

1. *Hva slags holdninger til tigging kommer frem i avisene, og hvordan fremstilles tiggerne?*
2. *Kommer det til syne noen endringer i holdninger og/eller fremstillinger fra tiden før til tiden etter avkriminaliseringen av tigging?*
3. *Hvilke tolkningsrammer er dominerende i avisenes omtale av tigging og tiggere?*

Jeg vil gjennom disse spørsmålene forsøke å få klarhet i *hva* og *hvordan* avisene skriver om tigging og tiggere. Den metodiske tilnærmingen som vil bli brukt er kvantitativ og kvalitativ analyse av avisartikler. Det er blant annet interessant å se hvem som fremstilles som den *legitime* tiggeren, og hvem som ses på som mer eller mindre *illegitime* tiggere. Dette kan for eksempel dreie seg om tiggerens sosiale og etniske bakgrunn, fremtreden, tiggemetoder og hva inntjeningen brukes til. Hvilke tiggere fremstilles som verdige til våre penger og hvorfor? Når det gjelder holdninger til tigging er det spennende å se hvor positive eller negative de ulike avisene er til fenomenet, og hvilke aktører som gir tydeligst uttrykk for positive eller negative holdninger. En kartlegging av de ulike partene i debatten kan også si noe om hvilke interesser som står på spill.

Siden situasjonen for tiggerne har forandret seg etter avkriminaliseringen har antageligvis også medieomtalen forandret seg. Jeg vil derfor sammenligne *hva* som skrives om tigging og tiggere før og etter avkriminaliseringen. Spesielt interessant er det da å se hvorvidt tiggings *legitimitet* har forandret seg med den nye lovgivningen. Denne problemstillingen (nr. 2) er først og fremst knyttet til det kvantitative materialet, da det er her endringene kommer tydeligst frem. Den siste problemstillingen (nr. 3) er mer kvalitativt rettet. Jeg vil her se nærmere på rammebruk i noen utvalgte avisartikler. Artiklenes innhold, roller, struktur og mønstre er da sentralt, og jeg vil vise *hvordan* avisene skriver om tigging og tiggere.

1.3 Tidligere forskning

Ifølge Angus Erskine & Ian McIntosh (1999) er det ofte negativ omtale av tiggere i britiske aviser. De mener at avisene istedenfor å forklare mulige årsaker til økningen i antall tiggere, portretterer dem som uærlige og uverdige de forbipasserendes sympati og sjenerøsitet. Et eksempel henter de fra den britiske avisen The Sunday Times. Denne avisen avslørte en tigger som kjørte en ny bil til tiggerplassen sin, for så å skifte til gamle klær og late som om han hadde en funksjonshemming (Erskine & McIntosh 1999). Hvis slike episoder går igjen i avisene, vil det kunne påvirke offentlighetens holdninger til tigging i en negativ retning. To typer historier om tigging er ifølge Erskine & McIntosh svært vanlige i britiske aviser: Historier om tiggere som ikke er hva de utgir seg for å være (som i eksempelet foran), og historier om hvor mye penger tiggerne egentlig tjener (1999: 29). Det kan være interessant å se om slike historier også kan gjenfinnes i norske avisers omtale av tiggere.

Undersøkelser omkring tigging i mediene er også gjort i Danmark. Preben Brandt (2002) sier at det på begynnelsen av 1990-tallet ikke ble skrevet noe særlig om tigging i danske aviser. Tiggerne ble i så fall kun nevnt i en bisetning i artikler om fattige og hjemløse ved juletider. Fra midten av 1990-tallet ble tigging derimot ofte et hovedtema. Emnene artiklene dreide seg om var som regel *estetikk* (det ser ikke pent ut at folk sitter på gata og tigger), *moral* (det er ikke godt å gi litt penger og så tro at man har gjort en god gjerning), *sosialpolitikk* (det er noe galt siden de velger å sette seg ned for å tigge) eller *sikkerhet* (hva annet kan de også finne på å gjøre?) (Brandt 2002). Dette er svært relevant i forhold til mine problemstillinger, og det kan være spennende å se om de samme temaene er fremtredende i norske aviser.

Det finnes lite norsk forskning som omhandler tigging, selv om dette slett ikke er et nytt fenomen her til lands. Etter avkriminaliseringen ble tiggingen mer synlig enn tidligere, og den ble dermed raskt gjenstand for en økende oppmerksomhet fra folk flest og fra mediene. Kirkens Bymisjon gjennomførte noen måneder etter avkriminaliseringen et prosjekt kalt "Rett i koppen", som blant annet hadde et overordnet mål om å redusere det store antallet tiggere i Oslos gater (2007). Prosjektet gikk ut på å kartlegge situasjonen til

mennesker som tigger i Oslo, gjennom å få klarhet i hvem tiggerne er, hva slags livssituasjon de befinner seg i og hva de selv ser på som sine handlingsalternativer. Lederen for prosjektet, sosiolog Hildegunn Brattvåg, publiserte flere rapporter som resultat av prosjektet, blant annet ”Folk som tigger i Oslo” (2006) og ”Folk fra Romania som tigger i Oslo” (2007). Den sistnevnte rapporten inneholder noen korte betraktninger omkring mediernes formidlinger i forbindelse med rumenske tiggere. Utgangspunktet her er at informantene hennes (40 rumenere som tigger, spiller musikk eller selger blomster i Oslos gater) selv følte seg feil fremstilt i mediene, og de mente at dette igjen påvirket deres inntjening i stor grad. Brattvåg (2007) har derfor tatt for seg 13 artikler fra fem ulike aviser som alle er aktuelle for folk bosatt i eller rundt Oslo. Artikkene var på trykk mellom oktober 2006 og januar 2007. Gjennomgangen viste blant annet at virksomheten til de rumenske tiggerne blir sett på som kriminell. De ”spiller” og ”lurer” folk til å gi dem penger. I tillegg synes folk det begynner å bli for mange av dem (Brattvåg 2007). Selv om denne mediedekningen ikke var noe hovedtema i rapporten hennes og utvalget av artikler derfor var veldig begrenset, ser hun altså tendenser til at avisene er kritiske til de rumenske tiggerne. Det er derfor interessant å se om disse tendensene også finnes i et større utvalg, og i hvilken grad de gjør seg gjeldende også i medieomtalen av tiggere med norsk bakgrunn.

Når det gjelder norsk forskning på tigging vil jeg også nevne Simen Sætres (2006) bok *Hugo*, selv om dette egentlig er en biografi. I boka har forfatteren fulgt Hugo, som er uteligger, heroinist og tigger i Oslo. Sætre (2006) forteller her blant annet om *tiggerkjendiser*. Disse er tiggere som folk er på fornavn med, og som ”plukkes opp på Karl Johan hver gang mediene trenger en tigger” (Sætre 2006: 219). Noen av dem får egne tv-serier, dokumentarer eller avisreportasjer laget om seg. Et eksempel på det Sætre (2006) kaller tiggerkjendiser er Siv og Knut fra NRKs dokumentarserie ”Siv og Knut – En kjærlighetshistorie”, som ble sendt våren 2006. Serien handler om et narkomant ektepar i Oslo som sliter for å komme seg ut av rushelvete. I ettertid har det vært flere oppslag i mediene om disse to. I september 2007 kunne vi for eksempel lese i Dagsavisens artikkel ”Siste time som tigger”, at Knut endelig hadde tigget nok penger til å betale ned all gjelden han og kona hadde opparbeidet seg som narkomane, og at de nå

ville arbeide for å hindre andre i å havne på gata (Dagsavisen 27.09.2007). Dette med tiggerkjendiser er det eneste i Sætres (2006) bok som har noe med tiggere i mediene å gjøre. Boken gir derimot i tillegg et godt innblikk i tiggertilværelsen i dagens Oslo.

Det er skrevet flere hoved-/masteroppgaver ved Universitetet i Oslo som omhandler tiggere. Camilla Lieds (2005) masteroppgave i kriminologi "Gata som arbeidsplass", handler om tiggere og gateartister, og hvordan disse ser på seg selv og det å skaffe seg et levebrød på gata. Skillet mellom ulike "tiggere" er viktig også i hennes oppgave, men hun har allikevel et veldig annet fokus enn jeg har. Trude Abelsens (2006) masteroppgave "Hva kjøper vi av tiggerne?", er en samfunnsøkonomisk analyse av givernes preferanser. Hun undersøker her hva slags motivasjon vi har for å gi til tiggere (egoisme, normer, altruisme eller resiprositet). Harald Magnus Kvifte (2007) skriver i sin masteroppgave i samfunnsgeografi "Med nedslått blikk", om hvordan vanskeligstilte opplever byens offentlige rom. Her intervjuer han tiggere i Oslo for å finne ut hvordan de ser på sin plass i byen. Hilde Petrine Henriksens (2007) hovedfagsavhandling i idehistorie "Den svake vilje", handler om de idéhistoriske forutsetningene for "Lov om Løsgjænger, Betleri og Drukkenskap" anno 1900. Denne oppgaven er dermed også verdt å nevne, siden løsgjengerloven også er sentral i min oppgave.

Flere av de nevnte prosjektene (for eksempel "Rett i koppen", "Gata som arbeidsplass" og "Med nedslått blikk") har det til felles at de har hatt fokus på tiggernes egne erfaringer og forståelser, mens jeg i min oppgave heller vil se på resten av samfunnets meninger om tiggere, eller rettere sagt hvordan disse kommer frem i mediene. Selv om mediernes fremstillinger ikke nødvendigvis representerer befolkningens synspunkter direkte, er de ofte i stand til å påvirke våre meninger gjennom å gi oss et bestemt bilde av virkeligheten (O'Shaughnessy & Stadler 2005). Det finnes en del forskning som omhandler nettopp mediernes fremstillinger av ulike grupper i samfunnet, men det er kanskje kjønn (spesielt fremstillingen av kvinner) og etniske minoriteter som har fått mest oppmerksomhet i denne sammenhengen. Eva Sjue (2006) skriver for eksempel i sin hovedoppgave "Portretter av kvinner", at kvinner ofte blir fremstilt som enten *lederkvinner* eller *idolkvinner* i avisenes portrettintervjuer, og det er da den sistnevnte kvinnetypen som

opptrer oftest. Idolkvinnene er modeller, ”misser”, film- og tv-stjerner, kunstnere, musikere eller sportsutøvere. Sjøe (2006) finner også flere ulike kvinnediskurser, som *diskursen om den lykkelige barndommen*, *diskursen om tosomhet*, *diskursen om å være en god mor*, *feminin og vakker-diskursen* og *diskursen om å holde seg ung*. Disse diskursene sier alle noe om hvordan idealkvinnen bør være. I avisenes fremstillinger av kvinnen stilles hun altså ifølge Sjøe (2006) opp mot disse idealene.

En annen rapport som er relevant i forhold til min oppgave er Thomas Mathiesens (1986) *Om moralske panikker*. Bakgrunnen for denne rapporten er opphevelsen av to viktige bestemmelser i løsgjengerloven. Disse bestemmelsene gjaldt offentlig beruselse og tvangsarbeid, og opphevelsene trådte i kraft 1. juli 1970. Fra da av var altså ikke offentlig beruselse lenger straffbart, og man kunne heller ikke lenger settes i tvangsarbeidshus for ”antatt” alkoholmisbruk. I forbindelse med disse opphevelsene begynner det Mathiesen kaller *løsgjengerkrigen* (1986: 12). Denne ”krigen” var en diskusjon om hva man skulle gjøre med alle uteliggerne og alkoholikerne som etter opphevelsene ble mer synlige i gatene. Diskusjonen var svært utbredt i mediene på denne tiden, og det er denne mediedekningen som blir tatt opp i Mathiesens (1986) rapport. Som jeg vil gjøre i denne oppgaven tar altså også han for seg endringer i løsgjengerloven, og hvordan avisene skriver om dette i 1970. Selv om endringene den gang ikke dreide seg om tigging, men om alkoholmisbruk og tvangsarbeid, inneholder Mathiesens (1986) rapport mange spennende funn som vil trekkes inn i flere av de påfølgende kapitlene i denne oppgaven.

Generelt sett ser det ut til at de fleste norske studier av tigging har hatt fokus på tiggernes egne erfaringer og forståelser, og de er ofte basert på intervjuer med tiggerne selv. Jeg kan ikke se at det tidligere har blitt gjort noen undersøkelser av norske mediers fremstillinger av tiggere, bortsett fra Brattvågs (2007) korte betraktninger omkring temaet i rapporten ”Folk fra Romania som tigger i Oslo”. Her var hun derimot kun opptatt av mediens fremstillinger av de *rumenske* tiggerne. I min oppgave vil det være fokus på fremstillinger av *flere* typer tiggere, både de utenlandske, de norske og =Oslo-selgerne. Jeg vil også legge frem et betydelig større kvantitativt materiale. Dette har så vidt jeg kan se heller ikke vært gjort i noen tilsvarende studier, verken norske eller utenlandske. Både

Brandt (2002) og Erskine & McIntosh (1999) er for eksempel mer kvalitativt rettet, og disse er i tillegg kun kortere inne på mediens omtale av tiggere i forbindelse med studier som omhandler tigging og tiggere generelt. Mediens fremstillinger har altså ikke vært noe hovedtema i noen av de nevnte studiene av tigging og tiggere.

1.4 Oppgavens oppbygning

I *kapittel 1* har jeg presentert oppgavens mål og problemstillinger, samt hvorfor dette temaet er av sosiologisk og samfunnsmessig interesse. Jeg har også sagt en del om tidligere forskning på området. I *kapittel 2* vil jeg si noe om hvordan lover og regler for tigging har forandret seg opp gjennom historien. Her vil jeg blant annet gå nærmere inn på løsgjengerloven. Videre vil jeg si litt om situasjonen for tiggerne i Oslo før og etter avkriminaliseringen, samt gjeldende lover og regler for tigging i Norge og noen andre utvalgte land. I *kapittel 3* presenterer jeg de ulike teoretiske perspektivene som brukes i oppgaven. *Kapittel 4* inneholder en gjennomgang av metodene som brukes i analysen. Jeg sier også noe om datamaterialet og datainnsamlingen, og diskuterer litt rundt resultatenes reliabilitet, validitet og generaliserbarhet. I *kapittel 5 og 6* presenteres henholdsvis den kvantitative og den kvalitative delen av analysen. I den kvantitative delen vil omfanget av og intensiteten i medieomtalen av tigging være sentralt, og jeg vil legge frem resultater fra en kvantitativ innholdsanalyse av avisartikler om tigging. I den kvalitative delen går jeg nærmere inn på hvordan mediene skriver om tigging, ved å presentere fem tolkningsrammer jeg mener ofte brukes i medieomtalen. I dette kapittelet vil det bli foretatt en narrativ analyse av artiklene innenfor de enkelte tolkningsrammene. I *kapittel 7* foretar jeg en oppsummering av mine funn, og forsøker å svare på problemstillingene som ble lagt frem i begynnelsen av oppgaven.

2 Tigging før og nå

Dette kapittelet handler om tigging, og hvordan denne praksisen har blitt regulert gjennom ulike lover og regler. Det som blir gjennomgått i kapittelet skal være et bakteppe for den videre analysen, og vil gi et mer fullstendig bilde av dagens lover og regler for tigging, samt situasjonen for tiggerne slik den er i dag. Først vil jeg si noe om synet på tigging før løsgjengerloven, nærmere bestemt fra middelalderen til industrialiseringen. Deretter vil fokuset være på selve løsgjengerloven. En del av lovens innhold vil bli gjennomgått, og jeg vil i tillegg se nærmere på straffereaksjoner og bakgrunnen for opphevelsen. Hele loven er gjengitt i et eget vedlegg, da ikke alle paragrafene ble sett på som like relevante å ha med i dette kapittelet.¹ Mot slutten av kapittelet vil jeg gå nærmere inn på situasjonen til tiggerne i Oslo før og etter avkriminaliseringen, samt gjeldende lover og regler for tigging i Norge og noen andre utvalgte land.

2.1 Tiden før løsgjengerloven

I introduksjonen til boken *Begging questions* skriver Hartley Dean dette om synet på tigging i Storbritannia: "As an economic activity, begging is so tainted by its long association with punishment, regulation and suspicion that in the popular imagination it may be perceived to be even 'worse' than other forms of criminal behaviour" (1999: 3). Tigging har ikke alltid hatt slike negative assosiasjoner, verken i Storbritannia eller i resten av Europa. Opp gjennom historien har man nemlig hatt svært ulike syn på fenomenet. Trude Abelsen skriver i sin masteroppgave "Hva kjøper vi av tiggerne?" at "tigging har gått fra å ha en religiøs funksjon i middelalderen, til å bli et moralsk problem etter reformasjonen, og et sosialt problem med industrialiseringen" (2006: 8). I Europa tidlig i middelalderen ble det å gi almisser til fremmede sett på som en slags botsøvelse for begåtte synder, og kunne gi giveren en forsikring om å ikke komme til helvete. Å gi til fattige og tiggere var altså på dette tidspunktet en positiv ting for den enkelte (Abelsen 2006). I Norge var det senere slekten som overtok ansvaret for gamle, syke og andre trengende. De fattige som ikke hadde slektninger ble flyttet fra gård til gård innen et

¹ Se vedlegg 3.

bestemt område, og det å ta seg av disse fungerte som en slags skatt for gårdeierne (Knoph, Lilleholt og Andenæs 2004). Før reformasjonen var også kirken en viktig aktør i forhold til fattighjelp. Alle skulle betale tiende til biskopen, og en fjerdedel av denne skulle brukes på de fattige. Etter reformasjonen tok staten i større grad over som fattigforsørger. Antallet fattige hadde da økt betraktelig, blant annet på grunn av befolkningsvekst, epidemier og kriger (Abelsen 2006). At det nå var såpass mange fattige gjorde det nødvendig å skille mellom de rette og de urette, eller nærmere bestemt de arbeidsdyktige og de arbeidsu villige (Knoph m. fl. 2004). Lokale fattigkasser skulle hjelpe de rette fattige, mens lover forbød folk å gi penger til de urette fattige. De sistnevnte ble sendt til arbeidshus eller tukthus, eller de ble straffet på andre måter. Straffemetodene som ble brukt var alt fra fengsel til gapestokk eller brennmerking (Abelsen 2006).

I 1845 ble de første norske fattiglovene vedtatt (Seip 1994). Gamle, syke, vanføre, sinnssyke, og foreldreløse barn fikk da rett til fattighjelp. Noe senere, i 1900, ble det vanlig at arbeidsføre fattige istedenfor å bli sendt til arbeids- eller tukthus skulle settes i lønnet arbeid (Knoph m. fl. 2004). Bestemmelsene om tvangsarbeid og straff ble på dette tidspunktet fjernet fra fattigloven og videreført i en ny lov, løsgjengerloven.

2.2 Løsgjengerloven

Løsgjengerloven (Lov 31. mai 1900 nr. 5 om Løsgjænger, Betleri og Drukkenskap) trådte i kraft 1. august 1907.² Bakgrunnen for loven var blant annet et ønske om å begrense omfanget av omstreiferi, som den gang ble sett på som et samfunnsproblem (Odelstingsproposisjon nr.113: Kap. 3.1.1). Omstreifere, fanter og landstrykere var folk som reiste fra sted til sted, og da ofte for å bedrive en eller annen form for tiggning. Disse

² En løsgjenger er en person som er uten arbeid og bopel (Landrø og Wangensteen 1993). Betleri er et annet ord for tiggning (Landrø og Wangensteen 1993). Bestemmelsene om ”drukkenskap” gjaldt opprinnelig dem som beruser seg ved drikking av alkohol, men ble senere utvidet til å gjelde alle rustilstander (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.1.1).

mente man var ”typeeksempler” på løsgjengere og de ble sett på som ”tyranniserende” og ”en fare for rettssikkerheten i samfunnet” (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.1.1).

Loven hadde opprinnelig 30 ulike paragrafer. De som dreide seg om tigging var hovedsakelig §§11–14, samt § 15 som handlet om gaver eller understøttelse.

§ 11 er den viktigste og lyder som følger:

Den, som betler til sedvane, eller som gjentagne ganger betler paa et almindelig befærdet eller for almindelig færdsel bestemt sted eller gaaende fra hus til hus, straffes med fængsel indtil 2 maaneder, hvis han ikke fældes efter § 4. Paa samme maate straffes den, som anvender andre til saadant betleri for sig eller tillater nogen under hans forsorg staaende umyndig at gjøre sig skyldig deri (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.1).

Som det kommer frem av denne paragrafen var det altså gjentatt tigging, samt det å bruke andre til å tigge for seg, som var straffbart. § 12 inneholder noen viktige unntak fra dette. Man skal ikke straffes hvis tiggingen skyldes en uforutsett nødstilstand eller om man på grunn av spesielle omstendigheter har fått politiets tillatelse til å tigge (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.1). § 13 rammer en mer kvalifisert form for tigging. Den sier at det er straffbart å tigge på en truende måte, sammen med andre eller under falske omstendigheter (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.1). § 14 handler om en spesiell form for medvirkning. Paragrafen sier at den som gir noen form for erklæring til bruk ved straffbar tigging skal straffes med bøter (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.1). Den siste paragrafen som kan settes i sammenheng med tigging er § 15, som handler om gaver og understøttelse. Poenget er at man ikke skal forsøke å lure til seg gaver eller andre midler, for eksempel ved å late som om det går til en veldedig sak (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.1).

Det kan se ut til at alle de nevnte paragrafene har det til felles at de gir uttrykk for en viktig verdi, nemlig ærlighet. Man skal ikke utnytte andre menneskers gavmildhet på falske premisser. Tigging skal kun benyttes som en siste utvei når det er nødvendig for å overleve, og det skal utføres på en måte som skaper minst mulig ubehag for publikum. I tillegg skal det kun være en midlertidig inntektskilde. Alle som er i stand til å arbeide

skal arbeide. Det tidligere skillet mellom arbeidsudyktige og arbeidsu villige fattige opprettholdes altså til en viss grad fremdeles. Som tidligere nevnt ble det foretatt en del endringer i løsgjengerloven i løpet av de over hundre årene den eksisterte. To av de viktigste endringene skjedde i 1970. Da ble offentlig beruselse avkriminalisert, og man sluttet å bruke straffemetoden tvangsarbeid (Mathiesen 1986).³

Straffereaksjoner

Da løsgjengerloven ble innført var det ulike straffemetoder som skulle brukes.

Straffemetoden tvangsarbeid ble først og fremst benyttet overfor arbeidsføre som bedrev lediggang/ørkesløshet. For tigging var bøter eller fengsel mer vanlige straffer. Man skilte i loven mellom fengsel på brød og vann, og fengsel på vanlig fangekost. Siden Norge nå lenge har vært et land med en gjennomgående høy levestandard og dermed også lite tigging, er det en god stund siden tigging i praksis har blitt straffet med fengsel.

Løsgjengerloven § 11 har i det hele tatt ikke vært så hyppig brukt av politiet i nyere tid. Etter årtusenskiftet økte imidlertid antallet personer som tigget i de store byene betraktelig, og politiet begynte igjen å håndheve denne paragrafen. Oslo politiet har derimot først og fremst brukt paragrafen sammen med politiloven § 7 som en bortvisningshjemmel, ikke til å straffefølge noen for å bedrive tigging (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.1).⁴

Statistisk sentralbyrå (2007) har en oversikt over antall straffereaksjoner etter typer av hovedlovbrudd i årene 1999-2006. Denne inneholder blant annet antall forseelser mot løsgjengerloven.

Tabell 1: Statistisk sentralbyrås oversikt over antall forseelser mot løsgjengerloven i årene 1999-2006

År	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Antall	2.514	2.870	3.096	3.002	3.233	3.372	3.600	586

³ Bestemmelsene som ble opphevet utgjorde §§16 og 18.

⁴ Politiloven § 7 første ledd nr. 3 gir politiet hjemmel til å gripe inn for å avverge eller stanse lovbrudd, og etter § 7 annet ledd kan politiet i slike tilfeller blant annet bortvise og fjerne personer (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.1).

Av denne oversikten ser vi at det de siste tre årene før avkriminaliseringen var en økning i antallet straffereaksjoner mot brudd på løsgjengerloven fra år til år. De aller fleste straffereaksjonene skjedde i form av forelegg. Av de 3.233 forseelsene som fant sted i 2003 ble 3.139 saker avgjort ved forelegg, 93 ved bot med dom og en med betinget fengsel (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.1.2). I politiets registreringssystem STRASAK er løsgjengerloven §§ 4, 11 og 15 samlet i én gruppe (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.1.2).⁵ I 2004 ble 130 saker registrert i denne gruppen. Av disse ble 118 saker påtaleavgjort i 2004, og 37 av sakene resulterte i forelegg, tiltale, påtaleunntatelse eller dom. Generelt sett har de aller fleste overtredelser av løsgjengerloven vært av § 17 (Odelstingsproposisjon nr.113: Kap.3.1.2).⁶

2.3 Opphevelsen av løsgjengerloven

Den 18. juni 2004 la stortingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen frem et forslag om å oppheve forbudet mot tigging:

Den siste tiden har vi sett at politiet har benyttet seg av de ”sovende” bestemmelsene mot tigging i lov 31. mai 1900 nr. 5 om Løsgjænger, Betleri og Drukkenskap, for å fjerne tiggere fra gatene i Oslo. Hele loven, med unntak av to bestemmelser som overføres til henholdsvis straffeloven og alkoholloven, foreslås opphevet av Straffelovkommisjonen (Stortinget 2007).⁷

I en pressemelding datert 21.12.2005 sa justisminister Knut Storberget at ”Løsgjengerloven er en lov tiden har løpt fra” (Regjeringen 2007a). Loven ble vedtatt opphevet fra 1. januar 2006, og alminnelig tigging ble tillatt i Norge fra 1. juli samme år. De aller fleste av bestemmelsene i den opprinnelige løsgjengerloven var da allerede enten

⁵ § 4 rammer den som hengir seg til ørkesløshet eller driver omkring under slike forhold at det er grunn til å anta at han eller hun helt eller delvis skaffer seg livsopphold ved straffbare handlinger, eller som ved voldsom, truende eller påtrengende oppførsel forulemper eller volder fare for andre (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.6.2.1). §§ 11 og 15 har jeg allerede vært inne på tidligere i kapittelet.

⁶ § 17 rammer den som forsettlig eller uaktsomt beruser seg slik at han eller hun forstyrrer den alminnelige fred og orden, eller forulemper eller volder fare for andre (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.3.1).

⁷ De to bestemmelsene som skulle videreføres var §§ 17 og 24. Den sistnevnte paragrafen vil jeg gå nærmere inn på i kapittel 2.5.

opphevet eller overført til nyere lovgivning. De øvrige bestemmelsene rammet dels forhold som man mente ikke burde være straffbare, dels overlappet de med bestemmelser i straffeloven eller annen lovgivning (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 2.1.1).

En av årsakene til at man mente tigging ikke lenger burde være straffbart, var at det ubehaget som de forbipasserende kan oppleve når tiggerne ber om penger, ikke kan sies å være av en slik art at det er rimelig å anvende straff overfor tiggeren (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 2.1.3). I forbindelse med truende eller spesielt plagsom tigging vil dessuten andre straffebud kunne brukes. Justisdepartementet mente at tigging burde betraktes som et sosialpolitisk heller enn et kriminelt problem (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 1.2.1). Siden tiggerne som regel befinner seg i en vanskelig livssituasjon, ofte i form av rusavhengighet, vil bøtelegging og andre former for straff sannsynligvis kun gjøre vondt verre. Tigging blir også sett på som mer ønskelig enn vinningskriminalitet eller prostitusjon, som for mange er de mest nærliggende alternativene (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 1.2.1). Selv om tigging er det mest harmløse av disse alternativene, er det selvfølgelig heller ikke ønskelig at noen skal se seg nødt til å ty til dette.

2.4 Tiggerne i Oslo før og etter avkriminaliseringen

Som jeg nevnte i forrige kapittel har situasjonen i Oslo forandret seg de siste årene når det gjelder hvem som tigger, hvor og hvordan. Ifølge Hildegunn Brattvågs (2006) rapport ”Folk som tigger i Oslo”, var den typiske tiggeren i Oslo i 2006 en mann i 30- eller 40-årene. Han var rusmisbruker, uten fast bolig og mottok sosialstønad. Brattvåg (2006) sier en av årsakene til at flere menn enn kvinner tigger penger er at det ikke er like mange kvinner blant de tyngre narkomane. Samtidig tjener kvinner oftere enn menn penger gjennom prostitusjon heller enn tigging. I sin undersøkelse hadde Brattvåg (2006) kontakt med 75 personer som tigget på gata. Alle bortsett fra tre stykker var etnisk norske. Dette var ikke fordi det ikke var utenlandske tiggere i gatene på dette tidspunktet, men fordi undersøkelsen av praktiske årsaker (språkproblemer osv.) kun tok for seg situasjonen til de norske tiggerne. Året etter kom hun imidlertid med en ny rapport som het ”Folk fra Romania som tigger i Oslo” (Brattvåg 2007). Her hadde hun kontakt med 40 personer fra

Romania som tigget, solgte blomster eller spilte musikk på gata i Oslo.

Gjennomsnittsalderen på disse var 33 år. Årsaken til at de kom til Oslo for å tigge var at de ikke hadde mulighet til å tjene nok penger i hjemlandet. Der hadde de hørt rykter om at man i Oslo kunne tjene gode penger på tiggning (Brattvåg 2007).

Siden begge Brattvågs (2006 og 2007) undersøkelser kun er basert på kortere innsamlingsperioder, og at innsamlingen først og fremst har foregått på dagtid, kan hun ikke si noe sikkert om hvor mange mennesker som tigget i Oslo på disse tidspunktene. Det eneste rapportene kan si oss om antallet tiggere, er at det i 2006/2007 dreide seg om minst 115 stykker, siden dette er det totale antallet informanter som har bidratt. Brattvåg (2006) sier allikevel at det i årene 2001-2006 kan virke som om det var en økning i antall mennesker som tigget i Oslo. Dette kommer frem i hennes undersøkelse, hvor tiggerne selv svarer på hvor lenge de har tigget penger daglig eller nesten daglig. Det er da relativt få som har tigget penger i ti år eller mer, noen flere som har tigget i fem år eller mer, mens de fleste har tigget i tre år eller mer (Brattvåg 2006). I tillegg til økningen i antallet norske tiggere, har det ifølge Brattvågs (2006) informanter også blitt flere tilreisende utenlandske tiggere de siste årene. Resultatet er større skillelinjer mellom tiggerne, samt mer konkurranse om givene.

En annen ting som har bidratt til økte skillelinjer blant tiggerne er bladet =Oslo, som ble startet opp i juni 2005. =Oslo selges av vanskeligstilte på gata i Oslo. Disse kjøper bladene for 20 kroner stykk og selger dem videre for 40 kroner. Overskuddet fra salget går tilbake til selgerne i form av aktivitetstilbud osv. I dag er det ca. fem hundre registrerte selgere av bladet (Erlikoslo 2008). I en kommentar i Aftenposten i 2006 skriver Knut Olav Åmås at ”det vokser frem en ny rangordning av tiggere i Oslo” (Aftenposten 31.01.2006). Han mener at dette har skjedd som følge av suksessen med bladet =Oslo. Selgerne av bladet står nå øverst på ”rangstigen”, mens de av tiggerne som ikke har kontroll og overskudd nok til å holde på med bladsalg har fått det vanskeligere. Ifølge Åmås opplever disse nå Oslo-folks moralisme på enda en ny måte, ved at de blir mistenkt for å ikke gidde å selge bladet. Bladsuksessen kan altså sies å ha hatt noen utilsiktede bivirkninger. I tillegg til dette nye skillet nevner også han de tilreisende

tiggerne fra Øst-Europa, og sier at det ”knappt kan finnes noen by på den nordlige halvkule med så mange tiggere som Oslo har 31. januar 2006” (Aftenposten 31.01.2006).

Når vi nå kan slå fast at det er mange tiggere i Oslo er det på tide å se nærmere på hvor i byen disse befinner seg. Simen Sætre (2006) sier at en god tiggerplass avhenger av flere ting, for eksempel hvor mange som passerer, hva slags folk som passerer og at man er godt synlig i landskapet. Hans eksempler på gode tiggerplasser er blant annet ved inngangene til Nationaltheatret t-banestasjon, på Karl Johan utenfor Deli de Luca, på den andre siden av Narvesenkiosken nedenfor Lille Grensen, flere steder i Akersgata, flere steder i Grensen og på broene fra Oslo S (Sætre 2006). Noen av disse stedene nevnes også av Brattvåg (2006). Hun sier at rumenerne i tillegg sitter blant annet i Storgata, Bogstadveien og ved Stortinget. Selv ser jeg også ofte utenlandske tiggere ved diverse t-banestasjoner litt utenfor sentrum, som for eksempel på Blindern og Majorstuen. Rumenerne kan altså sies å ha utvidet de tradisjonelle områdene for tigging i Oslo (Brattvåg 2006).

Når det gjelder tiggerplasser finnes det ifølge Sætre visse spilleregler, som han kaller *ansiennitetsprinsippet* og *avstandsregelen* (2006: 158-160). Førstnevnte innebærer at en tigger som har sittet på en tiggerplass over lengre tid har opparbeidet seg ansiennitet, og kan komme til å kreve at andre fjerner seg fra denne plassen når han vil sitte der. Fordelen med å ha en slik fast plass er at giverne ofte kjenner en igjen, noe som optimaliserer gevinsten. Avstandsregelen sier at man må holde en viss avstand tiggerne imellom. Helst skal avstanden være på minst femti meter. Hvis man sitter for nære hverandre kan man risikere at giverne tenker at ”enten så må begge få, eller så må ingen få” (Sætre 2006: 159). Uansett hvilket av disse to utfallene som blir resultatet har avstanden hatt en negativ innvirkning på tiggernes inntjening. Det er derfor i alle tiggernes beste interesse at disse reglene følges.

Det eneste man trenger for å tigge er ifølge Sætre (2006) en kopp (for eksempel et pappkrus fra Mc Donalds, Deli de Luca eller Burger King), og helst også noe å sitte på. Noen bruker i tillegg et skilt hvor de forteller om seg selv og/eller hvorfor de trenger

penger. Selve tiggingen kan ellers foregå på flere ulike måter. Sætre har observert fire forskjellige tiggestrategier på gata i Oslo (2006:104-105):

- *Den klovnaktige tiggeren*, som forsøker å få folk til å le, blant annet ved bruk av selvironi.
- *Medlidenhetstiggeren*, som forsøker å få folk til å synes synd på ham/henne ved bruk av diverse virkemidler.
- *Klassisk tigging*, også kalt fraværende tigging, hvor tiggeren sitter stille på bakken.
- *Krøplingtiggeren*, som fremhever en funksjonshemning eller kroppslig svakhet.

Brattvåg (2006) snakker også om tiggernes ulike metoder. Den vanligste metoden sier hun er å sitte på bakken (ofte et fast sted) med en kopp. Noen bruker også skilt, instrumenter, dyr eller annet, mens andre går rundt og henvender seg til folk direkte. Dagen til en tigger deles ofte inn i ulike økter, med pauser når man har fått inn nok penger til en ny dose med stoff (Brattvåg 2006).

Etter hvert som tiggerne har økt i antall har det ifølge Brattvåg (2006) blitt viktigere å ”spille rollen” som tigger riktig for å tjene penger. Hennes undersøkelse viser at de norske tiggerne ofte karakteriserer utlendingenes tiggermetoder som frekke, aggressive og pågående (Brattvåg 2006). De norske tiggerne lager slik et slags skille mellom ”oss” og ”dem”, eller ”verdige” og ”uverdige” tiggere. En verdig tigger skal ”balansere mellom det å være usynlig (ikke gjenkjent) og det å være synlig (vekke medlidenhet)” (Brattvåg 2006: 11). Også Dean (1999) sier at et kjennetegn ved den verdige tiggeren er at han eller hun er passiv heller enn aktiv. Det å spørre om penger mener han blir sett på som aggressivt og upassende. Mange av tiggerne i Brattvågs (2006) undersøkelse hadde sterke motforestillinger mot å aktivt henvende seg til de forbipasserende og spørre etter penger. Dette er kanskje fordi de prøver å distansere seg fra de utenlandske tiggerne, som ofte virker å være noe mer aktive, og som blant annet derfor har fått en del negativ oppmerksomhet fra de forbipasserende og fra mediene. En tur ut på gata i Oslo viser at metoder som er mer vanlige blant de utenlandske tiggerne er for eksempel å vise frem

fysiske skavanker, eller å folde hendene og se lidende ut mens man sier ”please, please”. Sætres (2006) kategorier om krøplingtiggere og medlidenhetstiggere er altså ganske beskrivende for noen av disse tiggerne. Krøplingtiggere blir av noen også kalt ”ristetiggere”. Disse ble blant annet omtalt i et leserinnlegg i Aftenposten: ”Nå er det blitt en ”trend” å riste. Det er utrolig mange tiggere som står med en krykke og rister som bare det. De rister på hodet, ben og armer. Det rare er at de ikke rister når de skal ta seg en røyk, og alle ”risterne” kjenner hverandre” (Aftenposten 02.11.2006). En annen form for ”riste-tigging”, som opptrer relativt ofte i Oslos gater, er at tiggeren rister på pengekoppen for å tiltrekke seg oppmerksomhet. Begge disse metodene vil nok av de fleste forbigående betegnes som noe mer pågående og ubehagelige enn klassisk tigging.

Jeg har nå vært inne på både *hvem* som tigger i Oslo, *hvor* de tigger og *hvordan* de tigger. Men hva med giverne? Hvem er det egentlig som gir til tiggerne i Oslo, og som slik medvirker til at tiggingen opprettholdes? En spørreundersøkelse utført av Visendi AS for Dagsavisen i 2004, viser at 45 prosent av innbyggerne i Oslo og Akershus ofte eller av og til gir penger til tiggere, mens 54,7 prosent ikke gir i det hele tatt (Dagsavisen 14.12.2004). Det er flest kvinner i aldersgruppen 16–24 år som gir. Trude Abelsen (2006) har i sitt tidligere nevnte masterprosjekt undersøkt *hvorfor* vi gir til tiggere. Hun fant ut at kvinner ofte gir fordi de synes synd på tiggerne, mens menn heller gir av moralsk pliktfølelse. Begge disse undersøkelsene er imidlertid noen år gamle, og situasjonen for giverne har som situasjonen for tiggerne selv også sannsynligvis forandret seg noe de siste årene.

2.5 Gjeldende lover og regler for tigging

Etter opphevingen av løsgjengerloven har det skjedd visse endringer i gjeldende lover og regler for tigging. § 17 i løsgjengerloven ble etter opphevelsen videreført i § 350 i straffeloven, som handler om ordensforstyrrelser generelt og ordensforstyrrelser under selvforskyldt rus, samt medvirkning til dette (Lovdata 2007a). § 24 i løsgjengerloven ble videreført i § 4-1 i forskrift 8. juni 2005 nr. 538 om omsetning av alkoholholdig drikk

mv.⁸ Denne forskriften sier at åpenbart ruspåvirkede personer ikke skal ha adgang til skjenkesteder (Lovdata 2007b). Bevillingshaver må i tilfelle sørge for at personen forlater stedet, og at han eller hun får nødvendig hjelp.

Den 6. juni 2006 ble straffelovens bestemmelse om menneskehandel (§ 224) utvidet slik at det å utnytte eller forlede noen til å tigge ble straffbart. I stedet for å straffe den enkelte som tigger, vil straffeforfølgningen nå rettes mot de eventuelle bakmennene. Denne lovendringen skjedde som følge av at stadig flere tilreisende gjenger av utenlandske tiggere kom til de norske storbyene etter avkriminaliseringen. Tiggingen deres hadde et mer organisert og profesjonelt preg, og man følte behov for å bekjempe det som kunne se ut til å være en form for tvangstjenester (Regjeringen 2007b). Videre foreslo Byrådet i juli 2006 nye politivedtekter for Oslo. En av de nye paragrafene de ville innføre dreide seg om tigging: ”På eller i umiddelbar nærhet av offentlig sted må ingen bedrive tigging, tvangssalg eller salg som på en aggressiv eller sjenerende måte forstyrrer den alminnelige ro, orden eller ferdsel” (Byrådet 2008a). Denne paragrafen skulle gi politiet mulighet til i større grad å slå ned på tigging, og da særlig de ”nye” og mer ”aggressive” av dem. Paragrafen ble derimot ikke godkjent av Politidirektoratet, og ble derfor aldri innført. Direktoratet mente at det å innføre denne paragrafen ville være det samme som å kriminalisere tigging og prostitusjon.

2.6 Lover og regler i andre land

Av de nordiske landene er det nå bare i Danmark det er straffbart å tigge (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.2). I den danske straffeloven er det et kapittel som heter ”Betleri og skadelig erhvervsvirksomhed”. § 197 lyder som følger:

Den, der imod politiets advarsel gør sig skyldig i betleri, eller som tillader, at nogen under 18 år, der hører til hans husstand, betler, straffes med fængsel indtil 6 måneder. Under formildende omstændigheder kan straffen bortfalde. Advarsel efter denne bestemmelse har gyldighed for 5 år (Retsinformation 2007).

⁸ § 24 sier at ansatte ved skjenkesteder o.l. skal yte nødvendig hjelp til overstadig berusede personer.

Man kan altså få inntil seks måneders fengselsstraff for tigging hvis man fortsetter med dette etter å ha fått advarsel fra politiet. Politiet kan også bortvise en tigger fra offentlig sted dersom vedkommende ved sin tigging forstyrrer den offentlige ro og orden (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.2).

I Danmark var det en periode svært vanlig å tigge ved hjelp av skilt. Per Lorang Sørensen (1999) sier at det i 1999 foregikk en slags kriminalisering av skiltetiggeri. Dette hadde da en stund vært en mer sosialt akseptabel form for tigging i landet, siden man ikke ber noen om penger i direkte forstand. Det var av den grunn også mye usikkerhet om hvorvidt det var ulovlig eller ikke, noe som gjorde det mer utbredt enn vanlig tigging som man visste var straffbart. En annen grunn til at metoden var populær var at den var mindre ubehagelig for de forbipasserende, samtidig som den også var mindre ydmykende for tiggeren. I oktober 1999 ble det derimot gitt to dommer for skiltetiggeri, noe som bekreftet at dette også var forbudt (Sørensen 1999).

I Sverige er det ikke straffbart å tigge, men hvis tiggingen er pågående og hensynsløs kan den straffes som fredsforstyrrelse etter brottsbalkens fjerde kapittel § 7 (Regeringskansliets rettsdatabaser 2007).⁹ Politiet kan bortvise tiggere som forstyrrer den offentlige ro og orden. I Finland er tigging verken forbudt eller straffbart, og politiet har ikke hjemmel til å bortvise en som tigger (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.2). På Island er det heller ikke forbudt eller straffbart å tigge. Om en tigger forstyrrer den offentlige ro og orden kan imidlertid politiet gi bøter eller vise bort vedkommende (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 3.2.2).

I England og Wales er vanlig tigging fortsatt straffbart i henhold til ”The 1824 Vagrancy Act” (Dean 1999). En som tigger på falskt grunnlag kan i tillegg rammes av ”The 1968 Theft Act”, mens en tigger som opptrer spesielt plagsomt og truende kan rammes av ”1968 Public Order Act”. I disse landene har de en ”zero-tolerance” holdning til kriminalitet (Dean 1999: 219). Dette innebærer at man ser på små lovbrudd (som for eksempel tigging, fyll, hærverk og graffiti) som spesielt viktige å kontrollere, ettersom

⁹ Brottsbalken er den svenske straffeloven.

man mener at disse ellers kan føre til mer alvorlig kriminalitet. Hvis mange slipper unna med mindre ulovligheter tror man altså at dette fører til at de senere prøver seg på stadig mer alvorlige kriminelle handlinger (Dean 1999).

Denne korte gjennomgangen av noen nærliggende lands lover og regler for tigging viser at det er ulikheter på dette feltet. I de sistnevnte landene, England og Wales, er vanlig tigging forbudt, og det ses i tillegg på som spesielt viktig å forebygge slike mindre lovbrudd. Vanlig tigging, til og med ved hjelp av et skilt, er også forbudt i Danmark, mens det i de andre nordiske landene stort sett er kun spesielt plagsomme former for tigging som er straffbart.

I dette kapitlet har jeg forsøkt å gi en oversikt over hvordan lover og regler for tigging har forandret seg gjennom tidene, samt situasjonen til tiggerne i Oslo før og nå. Siden problemstillingene for denne oppgaven blant annet dreier seg om forskjeller i medienes fremstillinger av tiggere før og etter avkriminaliseringen av tigging, ble dette sett på som nødvendig bakgrunnsstoff. I det kommende kapitlet vil jeg presentere noen teorier om medienes virkemåte og metoder, samt om urenheter, roller og avvik. Disse teoriene vil brukes i den senere analysen.

3 Teoretiske perspektiver

I dette kapitlet vil jeg presentere alle teorier som brukes i den senere analysen. Disse er valgt ut på bakgrunn av problemstillingene for oppgaven, og vil derfor hovedsakelig dreie seg om mediens ulike fremstillingsmetoder, og hvordan de tenkes å påvirke folks holdninger. Jeg vil starte med å si litt generelt om pressens samfunnsrolle, før jeg går videre til nyhetskriterier, medievridding og tolkningsrammer. Deretter vil jeg ta for meg fortellinger og narrativ, holdningspåvirkning og ulike former for marginalisering i mediene. Videre vil jeg se på moralske panikker, før jeg i slutten av kapitlet presenterer noen sosiologiske perspektiver på urenheter, roller og avvik. Jeg vil underveis si mer om hvordan og/eller hvorfor teorien vil bli brukt.

3.1 Pressens samfunnsrolle

Dagspressen er en svært viktig aktør i norsk samfunnsliv, siden nordmenn er blant verdens mest avislesende folk (Nordhaug 2000). Fra begynnelsen av 1970-tallet har norsk presse forandret karakter. En av de viktigste endringene er at avisene ikke lenger har tilknytning til politiske partier. En annen vesentlig forskjell er at man nå bedriver en mer pågående form for journalistikk enn tidligere. Dette innebærer blant annet en sterkere personfokusering som i mange tilfeller kritiseres for å overskride grensene for det vi forventer av personvern (Sejersted 2004). De kommersielle aspektene ved mediene har generelt sett blitt stadig viktigere. Mediene har fått et varepreg, og man er mer opptatt av underholdningsverdien til det som blir presentert (Sejersted 2000).

Pressens samfunnsrolle spesifiseres som tidligere nevnt i ”Vær varsom-plakaten”, som inneholder etiske normer for norsk presse. I dokumentet blir det lagt vekt på at ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet er grunnelementer i et demokrati (Oltedal 2004: 36). Pressens oppgave er å informere om det som skjer i samfunnet og sørge for at ulike syn kommer frem. Den skal også forsøke å avdekke kritikkverdige forhold, og verne enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsømming fra offentlige styresmakter og institusjoner, private foretak eller andre (Oltedal 2004: 36). Pressen skal altså både være en kanal ut til offentligheten og en slags kontrollør av de som sitter med

makten i samfunnet. På bakgrunn av disse oppgavene omtaler de ofte seg selv som ”den fjerde statsmakt” eller ”offentlig vaktbikkje” (Oltedal 2004: 37). Pressens ulike roller vil stå sentralt i denne oppgaven. Jeg vil blant annet forsøke å finne ut om avisene har presentert et fullstendig bilde av situasjonen for tiggerne i Oslo, eller om de har utelatt viktige sider ved saken.

3.2 Nyhetskriterier

En nyhet er i mediesammenheng ”informasjon som redaksjonene mener er av interesse i det offentlige rommet” (Allern 2000: 242-243). Men hva er det som kjennetegner denne informasjonen? Noen begivenheter blir i tillegg viet stor oppmerksomhet i mediene mens andre blir oversett. Hva er det redaksjonene legger vekt på når de foretar slike valg? Sigurd Allern (2004) sier at det ikke finnes noen etablerte kriterier på dette området, og at slike utvelgelses ofte foregår ulikt i de forskjellige nyhetsredaksjonene. Han nevner allikevel en rekke faktorer som kan medvirke til å gi hendelser nyhetsverdi i mediene (Allern 2004: 145-146). Publikum må først og fremst føle at nyheten er *relevant*, og at den angår dem og deres liv. Nyheten skal også kunne forstås av et variert publikum. Det som kan *forenkles* er derfor bedre enn det som er komplisert. Publikum skal videre kunne *identifisere* seg med dem som berøres direkte av en hendelse. Nærhet i tid og rom bidrar til dette. Mennesker er mer interessante enn ”saker”. Alle saker bør derfor *personifiseres*. Elitepersoner, elitegrupper og elitenasjoner er mer spennende enn andre, og *konflikter* er mer spennende enn vennskap. I tillegg er *oppsiktsvekkende* hendelser mer interessante enn hverdagslige ting (Allern 2004: 145-146).

Det er ikke bare Allern (2004) som har forsøkt å finne frem til kriterier for utvelgelse av nyheter. Knut Lindh (1984) har en noe eldre oversikt over det han mener ofte blir sett på som de viktigste nyhetskriteriene. Oversikten inneholder en del av det samme som Allerns (2004), men den har også noen andre elementer. Lindh (1984) mener nyhetsbegivenheten må være *nærmest* mulig mottakeren. Begivenheten skal i tillegg helst føre med seg *konsekvenser* for flest mulig personer, og mange personer bør også være *involvert* i hendelsesforløpet. Når det gjelder *representasjon* er det best hvis man får

personer som representerer mange til å uttale seg om saken. Videre skal personen helst ha mye *makt*. Det er også en fordel hvis det er snakk om mye *penger*. Begivenheten bør videre være mest mulig *uvanlig*. *Kulturell og økonomisk nærhet* spiller også inn. For at et land skal omtales bør det altså ha mest mulig med vårt eget land å gjøre (Lindh 1984: 11-12). Jo flere av disse kriteriene som er oppfylt, jo større sannsynlighet er det for at saken ender opp i pressen.

Ved siden av de ovennevnte journalistiske verdiene er det også en rekke økonomiske vurderinger som er mer eller mindre involverte i nyhetsutvelgelsen (Allern 2004: 147). Blant annet blir det som man tror vil gi flest lesere eller seere slått størst opp for å sikre høyest mulig inntekter for mediebedriften. I tillegg er nyheter som er billige å produsere mer gunstige enn de som krever mye penger og ressurser. Hvor dyktig den aktuelle kilden er til å tilrettelegge saken, eller hvor pålitelig kilden er, kan for eksempel ha en del å si her. Mer byråkratiske kilder, som politiet, benyttes ofte, da disse besitter informasjon som lett kan bearbeides til nyheter. Andre mer profesjonelle kilder, som for eksempel politikere, er ofte avhengige av oppmerksomhet fra mediene. Forholdet mellom kilder og medier omtales derfor som et *bytteforhold* (Allern 2000: 257). Kildene har informasjon som redaksjonene er interessert i, mens aviser og tv-stasjoner har henholdsvis spalteplass og sendetid. Det siste av Allerns nyhetskriterier er *eksklusivitet* (2000: 245). Noen saker blir droppet fordi mange konkurrenter allerede har tatt dem opp. Hvis andre har omtalt saken bør man i det minste presentere nye opplysninger for å kunne tiltrekke publikums interesse.

3.3 Det medievridde samfunn

Det finnes flere virkemidler mediene kan bruke i konkurransen om å fange folks oppmerksomhet. Gudmund Hernes mener at mediene i nyere tid har begynt å ta i bruk følgende teknikker (1978: 187-188):

- *Tilspissing*. Begrensninger i tid og rom gjør at man må fatte seg i korthet. Omfattende saker gjengis derfor ofte i hovedpunkter, og detaljer må erstattes med spissformulering.
- *Forenkling*. Det kompliserte må gjøres enkelt og konsist.
- *Polarisering*. Kontraster må komme frem, gjerne i form av meningsmotstandere.
- *Intensivering*. Når hendelsen fremstilles som mer intens og heftig tiltrekker den seg mer oppmerksomhet enn noe dagligdags.
- *Konkretisering*. En konkret sak er bedre enn generelle betraktninger omkring et tema.

Hernes sier at mediene ved bruk av disse teknikkene presenterer et *medievridd samfunn* formet etter deres behov for oppmerksomhet (1978: 189). Jo mer oppmerksomhet de klarer å tiltrekke seg, jo høyere inntekter får mediebedriften. Nyhetene er altså konstruert slik at de tiltrekker seg mest mulig interesse fra publikum. Reinton (1984) har derimot påpekt at det ikke bare er mediene som benytter seg av slike ”vridningsteknikker” for å få oppmerksomhet, men at dette heller er vanlige formidlingsteknikker som brukes daglig av folk flest. En annen som kritiserer Hernes sitt medievriddningsbegrep er Nicklas Håkansson (1999). Han har undersøkt om begrepet kan brukes til å beskrive utviklingen i svenske politiske partiers valgpropaganda, eller nærmere bestemt om disse også har tilpasset seg massemedienes forholdsvis nye logikk. I undersøkelsen tar han utgangspunkt i åtte ulike hypoteser som må oppfylles dersom dette er tilfellet (Håkansson 1999: 127-128). De to første hypotesene dreier seg om negativitet:

1. Negative beskrivelser av politiske aktører brukes oftere enn tidligere.
2. Negative beskrivelser av virkeligheten brukes oftere enn tidligere.

De fire neste hypotesene dreier seg om det konkrete kontra det abstrakte:

3. Det vises i større grad til spørsmål omkring spesifikke saker.
4. Det vises i større grad til konkrete handlingsforslag.
5. Abstrakte og generelle emner blir mindre brukt enn tidligere.

6. Abstrakte og generelle målsetninger blir mindre brukt enn tidligere.

De to siste hypotesene dreier seg om identifikasjon:

7. Partiene gir i økende grad uttrykk for budskap som relaterer til egne handlinger og egenskaper.
8. Partiene gjør i økende grad bruk av symboler som knytter politikken nærmere menneskers erfaringer.

Av disse åtte hypotesene er det tre som får delvis støtte gjennom hans materiale, nemlig nr. 3, 4 og 5. Disse dreier seg alle om en økende konkretisering. I valgpropagandaen har det altså i likhet med i mediene blitt mer vanlig å vise til konkrete saker heller enn abstrakte og generelle betraktninger omkring ulike temaer. I forhold til de resterende hypotesene viser materialet enten en negativ utvikling i bruken av medievidningsteknikker (nr. 1) eller det viser ingen betydelig forandring over tid (nr. 2, 7 og 8). I de fleste tilfellene er det en viss grad av variasjon (spesielt når det gjelder nr. 6). Samlet sett viser Håkanssons (1999) materiale at medievidningsteknikker ikke blir brukt i valgpropaganda i noen særlig større grad nå enn tidligere, bortsett fra når det gjelder konkretisering.

I forhold til mine problemstillinger for denne oppgaven kan både nyhetskriterier og medievidning være aktuelle ting å se etter i analysen. Siden tigging kanskje er et tema som mange i dag ser på som mer hverdagslig enn oppsiktsvekkende, er det spennende å se hvilke ting i teksten som kan sies å gi sakene nyhetsverdi, samt hvordan mediene gjør det til et interessant tema å lese om.

3.4 Medienes tolkningsrammer

Tolkningsrammer dreier seg om hvordan mediene presenterer en sak og slik legger føringer for hvordan publikum tolker nyheten (Aalberg og Brekken 2007: 178). Medienes rammebruk er med og former publikums oppfatninger om blant annet årsaksforhold,

ansvar og mulige løsninger. Jo mer ensidig og vedvarende mediebildet av en sak er, jo større sannsynlighet er det for at publikum påvirkes av rammebruken. Rammer som ofte blir brukt i mediene er for eksempel konfliktrammer, personrammer og ansvarsrammer (Aalberg og Brekken 2007). I en *konfliktramme* er det fokus på hvorvidt nyhetsaken inneholder en konflikt, og hvordan denne i så fall utarter seg, samt de ulike aktørene i konflikten. I en *personramme* er fokuset på personlige forhold, mens en *ansvarsramme* dreier seg om fordeling av ansvar (Aalberg og Brekken 2007).

Medienes tolkningsrammer kan deles inn i et *konkret* og et *generelt perspektiv* (Aardal, Krogstad, Narud og Waldahl 2004: 21). Det konkrete perspektivet dreier seg om hvilke aspekter ved en sak mediene trekker frem, og hvordan ulike elementer bindes sammen til en helhet. Det generelle perspektivet handler om overordnede trekk ved medienes nyhetsrapportering. Iyengar skiller innenfor dette perspektivet mellom *episodiske* og *tematiske rammer* (1991: 14). En episodisk ramme legger vekt på konkrete enkelthendelser og egenskaper knyttet til bestemte personer. Ofte brukes det et konkret case for å illustrere et overordnet tema. Innenfor en tematisk ramme blir heller de allmenne og abstrakte sidene ved saken trukket frem, og man vil skape en generell og sammenhengende forståelse av temaet. Iyengar (1991) sier at det i praksis er få nyhetsrapporteringer som er utelukkende episodiske eller tematiske. Det er mer vanlig at en av rammetyperne er dominerende og den andre underordnet. Videre sier Iyengar (1991) at episodiske rammer er mest utbredt i dagens medier (spesielt i tv), ettersom hendelser som lar seg konkretisere og personifisere ses på som mer interessante. Saken som tas opp kan i og for seg ha eksistert lenge, men det må allikevel en spesifikk hendelse til for at mediene skal interessere seg for den.

Bruken av episodiske rammer kan påvirke årsaksforhold i politiske spørsmål (Aardal m. fl. 2004). Dette er fordi disse rammene kan gi inntrykk av at konkrete personer er skyld i et bestemt problem, heller enn å legge skylden på myndighetene eller strukturelle forhold i samfunnet. Hvor utbredt bruken av de ulike rammene er kan variere mellom ulike aviser og ulike perioder (Iyengar 1991). Innenfor denne oppgaven er det interessant å se hvilke rammetyper som er mest brukt i omtalen av tigging og tiggere. Et viktig spørsmål er da

om spesifikke personer og hendelser ofte trekkes inn i artiklene, eller om de inneholder mer generelle betraktninger omkring temaet tiggings.

Som et eksempel på norsk forskning omkring mediernes rammebruk vil jeg nevne Bettina Kavlis masteroppgave ”Medierammer” fra 2006. I denne oppgaven har hun tatt for seg syv norske avisers dekning av den såkalte ”flygeledersaken”, eller Avinors avgjørelse om å legge ned Oslo kontrollsentral. Kavli (2006) presenterer seks egendefinerte tolkningsrammer som representerer norske avisers dekning av saken. Disse rammene inkluderer en konfliktramme, en tredjepartsramme, en sikkerhetsramme, en ‘lokale arbeidsplasser’-ramme, en kostnadsramme og en ‘liv og lære’-ramme (Kavli 2006). Den klart mest dominerende rammen i hennes materiale var *konfliktrammen*, som ble brukt i 52 prosent av artiklene. Artiklene innenfor denne rammen handlet om konflikten mellom ledelsen og de ansatte i Avinor. At denne rammen var hyppigst forekommende var forventet fra forfatterens side, ettersom saken dreide seg om en arbeidskonflikt. Hun fant i tillegg eksempler på hvordan flygeledersaken *også* ble fremstilt, gjennom de andre fem rammene (Kavli 2006). *Tredjepartsrammen*, som dreide seg om en tredjepart som ble rammet av omleggingene i Avinor, ble brukt i 18 prosent av artiklene. Videre hørte ni prosent av artiklene til innenfor *sikkerhetsrammen*, hvor sikkerhet og luftfart ble sett på som det viktigste i forbindelse med flygeledersaken. Innenfor *kostnadsrammen* var det også ni prosent av artiklene som kunne plasseres. Denne rammen handlet om ulike kostnader eller gevinster som omleggingen kunne føre med seg. De to siste rammene, ‘*liv og lære*’-rammen og ‘*lokale arbeidsplasser*’-rammen, inneholdt henholdsvis fem prosent og tre prosent av artiklene. I denne saken var det altså Avinor-omleggingens betydning for lokalsamfunn som var den minst brukte vinklingen (Kavli 2006). Siden jeg i min undersøkelse bruker materiale fra noen av de samme avisene som ble brukt i ovennevnte oppgave, kan det være interessant å se om det finnes lignende tendenser med hensyn til hvilke tolkningsrammer som brukes. Selv om temaene for artiklene er veldig ulike i de to oppgavene, kan det allikevel hende at rammebruken har visse likheter.

3.5 Fortellinger og narrativ

Ivar Frønes sier at sosiale prosesser i dagliglivet forstås som sosiale forløp med en begynnelse, serier av sekvenser og en avslutning (2001). Han skiller mellom *fortellinger* og *narrativ*. Disse har begge en bestemt struktur eller orden som følges. ”Fortellinger refererer til aktørenes forestillinger om forløpenes innhold og struktur” (Frønes 2001: 90). En fortelling har innhold, struktur og plott. Narrativ er heller en bredere kategori av strukturelle beskrivelser. Eksempler han gir på narrativ er almanakker og leksikon, som begge er representanter for ulike strukturgenrer. Leksikonet er for eksempel en egen strukturgenre siden dette inneholder ord og hendelser som er plukket ut på bestemte måter og følger hverandre alfabetisk. Narrativ har altså en bestemt struktur, men inneholder ikke et plott. Thwaites, David & Mules har et litt annet syn på hva et narrativ er, og definerer det slik: ”A narrative is a text structured by the time sequence of the events it represents” (2002: 118). De mener at narrativ har med tid å gjøre, og at tidssekvensene i teksten kommer frem gjennom ulike *events* eller hendelser. De mener videre at et narrativ inneholder både *story* og *plot* (Thwaites et. al. 2002: 126). Storyen er den logiske og kronologiske rekkefølgen på hendelsene som det fortelles om. Plot blir av Ivar Frønes definert som ”en grunnidé om hvordan ting henger sammen” (Frønes 2001: 92). Som tidligere nevnt mener han at narrativ ikke inneholder plot, men at dette heller er et kjennetegn ved fortellinger. Begrepet narrativ er altså for Thwaites et. al. (2002) mer likt Frønes (2001) sitt fortellingsbegrep.

Alle hendelser i et narrativ skjer med ulike aktører eller *karakterer* (Thwaites et. al. 2002). De forskjellige karakterene har ulike funksjoner i teksten. Et vanlig skille er for eksempel mellom karakterer som er *aktive* og *passive* (Thwaites et. al. 2002: 128). Frønes (2001) sier at en fortelling består av karakterer i ulike *roller*, som for eksempel helt eller skurk. Tradisjonelt sett tenker vi på roller som posisjoner med et gitt sett av forventninger. Denne forståelsen av roller vil jeg gå nærmere inn på senere i dette kapittelet. Frønes mener imidlertid at rollebegrepet i fortellingssammenheng også må ”ses i forhold til de dramaturgiske forventninger knyttet til aktørenes posisjoner i forløpet (som f.eks. helt og skurk)” (2001: 94). Videre sier han at det også er ulike forventninger knyttet til hvor man er i fortellingen, og til ulike genrer av fortellinger.

Enhver nyhetssak kan ses som en fortelling (Eide 1992). Det samme kan ulike sammenstillinger av nyhetssaker, siden alle nyhetssaker blir strukturert mot en bakgrunn av tidligere saker. ”I en viss forstand kan det være den ”samme” historie som gjenfortelles” (Eide 1992: 156). Jostein Gripsrud sier at journalister ofte former en sak over tid som et *mediedrama* eller en *medieføljetong* (2002: 196). Disse inneholder i mange tilfeller utsagn fra personer i ulike maktposisjoner som spilles ut mot hverandre. ”Fortellingen” begynner med en konflikt, og gjennom de påfølgende artiklene kommer man etter hvert frem til en eller annen form for løsning (Gripsrud 2002: 196). En nyhetsartikkel er komponert etter andre prinsipper enn en vanlig fortelling (Hillesund 1994). I en fortelling starter man som regel med begynnelsen og beskriver utviklingen frem mot et klimaks. I nyhetsartikkelen kommer klimaks, i form av den viktigste hendelsen, først. Ifølge Schudson skjer dette ofte i en ingress, hvor de første setningene inneholder svar på spørsmålene ”who, what, when, where, and (sometimes) why” (2003: 185). Artikkelen fortsetter så med beskrivelser av opptakten til det som skjedde, samt eventuelle konsekvenser av dette. Dette kalles *regelen om fallende viktighet* (Hillesund 1994: 66). En analyse av artikkelens komposisjon, eller deltemaenes rekkefølge, vil altså vise hvilke sider ved en sak som blir sett på som mer eller mindre viktige.

I min oppgave er det mest interessant å undersøke fortellinger og narrativ i forbindelse med de ulike tolkningsrammene som presenteres i den kvalitative analysen. Story og plot, samt hovedaktørens roller vil da være sentralt. Det er også interessant å se nærmere på artiklenes oppbygning i forhold til regelen om fallende viktighet, for å se hva som virker å være de viktigste poengene.

3.6 Holdningspåvirkning

Gjennom sin informasjonsspredning og samfunnskritikk er mediene med og skaper debatt omkring etablerte ideer og normer i samfunnet. Ifølge Bourdieu (1998) er mediene et av de viktigste redskapene for utøving av *symbolsk makt* i tillegg til utdanningsinstitusjonene. At mediene har symbolsk makt innebærer at de har makt til å konstruere virkeligheten og forme tanker og holdninger befolkningen etter hvert tar for

gitt. En *holdning* er en relativt varig innstilling for eller imot noe. Denne består vanligvis av en kognitiv, en affektiv og en intensjonell komponent (Korsnes, Andersen og Brante 2001). Den *kognitive komponenten* betegner hva en person tror eller vet om holdningsobjektet. Den *affektive komponenten* sier noe om følelsene personen har overfor holdningsobjektet, og styrken på disse følelsene. Den *intensjonelle komponenten* dreier seg om hva slags handlinger personen er beredt til å gjøre i forhold til holdningsobjektet.

Thomas Mathiesen (2002) skriver i *Makt og medier* at medieforskningen har gått igjennom tre faser i spørsmålet om hvorvidt mediene har makt til å påvirke folks holdninger. I tiden frem mot annen verdenskrig mente man at mediene var tilnærmet allmektige. Dette var fordi samfunnet nå hadde blitt såpass løst og uorganisert i forhold til tidligere, og at medienes budskap derfor lett kunne ha en innvirkning på individet. I denne perioden mente trodde man at mediene ”kunne sprøyte verdier, holdninger og tenke- og atferdsmåter direkte inn i hodene på forsvarsløse publikummere” (Gripsrud 2002: 51). Slike teorier kalles ofte *injeksjonsteorier*. Etter krigen begynte man å kritisere denne tenkemåten, og mente heller at medienes påvirkningskraft var sterkt begrenset. En av grunnene til dette var at folks nettverk ble sett på som beskyttende mot holdningspåvirkning fra mediene (Mathiesen 2002). Ifølge denne tankegangen var mediene ikke allmektige, men mer eller mindre maktesløse. Mediene kunne ikke ha en innvirkning på folks holdninger, med mindre de fikk med seg ”opinionslederne” i folks lokalmiljøer (Gripsrud 2002). Denne oppfatningen kaltes for *tosteghypotesen*.

I de siste tiårene av 1900-tallet ble man igjen interessert i hva slags innvirkning mediene kunne ha på folks holdninger. Ideen er nå at mediene først og fremst bekrefter og forsterker de holdninger som allerede eksisterer i samfunnet, og slik virker integrerende (Mathiesen 2002). Årsaken til at mediene ikke nødvendigvis kan endre folks holdninger er at de ikke fungerer isolert fra andre forhold i samfunnet, og fordi folks eksponering og oppfatning av mediene er selektiv. I tillegg er mediene ofte med og ”skaper” holdninger hvis befolkningen ikke på forhånd synes å ha noen spesielle holdninger omkring temaet som tas opp (Mathiesen 2002).

Selv om det nå er vanlig å se på mediene først og fremst som holdningsforsterkende heller enn holdningsendrende, mener Elisabeth Noelle-Neumann (1993) at mediene under visse forhold også kan endre folks holdninger. Hennes teori om *taushetsspiralen* handler om hvordan slike endringer kan skje. Teorien er basert på fire antagelser (Noelle-Neumann 1993: 202):

1. Avvikende individer risikerer isolasjon fra samfunnet.
2. Individet frykter isolasjon.
3. På grunn av denne frykten forsøker individet alltid å følge med på hvilke meninger som er dominerende i samfunnet og hvilke meninger som ikke lenger er like utbredt.
4. Dette påvirker hvordan individet oppfører seg foran andre, og spesielt om det forteller om eller skjuler sine meninger.

Mediene er i dag en viktig kilde til kunnskap om hvilke meninger og holdninger som er dominerende i samfunnet til enhver tid. Når en oppfatning er dominerende i mediene vil folk med motsatte oppfatninger i større grad skjule sine meninger, mens de som er enige med den dominerende oppfatningen vil ha lettere for å uttale seg. Denne prosessen fører til at den offentlige opinionen endres, og blir altså av Noelle-Neumann (1993) kalt for en taushetsspiral.

I denne oppgaven vil jeg ikke se på hvorvidt mediene har makt til å endre folks holdninger i direkte forstand, men heller hvordan holdninger til tigging og tiggere som kommer frem i mediene kan sies å ha endret seg over en avgrenset tidsperiode. Jeg mener i denne sammenhengen det er viktig å være klar over i hvilken grad disse holdningene kan ha påvirket lesernes holdninger. Gjennomgangen ovenfor av hovedtendensene i medieforskningen på området, er ment å skulle gi et innblikk i dette. Mediernes holdningspåvirkning blir i denne oppgaven altså kun tatt opp gjennom teoretiske betraktninger heller enn en egen analyse av lesernes holdninger.

3.7 Marginalisering i mediene

Mediene har ikke nødvendigvis makt til å bestemme hva vi skal mene, men er ofte med og påvirker hva eller hvem vi mener noe om (Aardal og Waldahl 2004). Dette innebærer også at de kan fremheve eller *marginalisere* enkelte grupper i samfunnet. Elisabeth Eide tar opp syv former for marginalisering i mediene (2004: 253-260). Den første er *ensidig negativitet*. Denne formen for marginalisering innebærer å ensidig peke på negative trekk ved en minoritet og/eller ikke la representanter for denne minoriteten uttale seg i saker som angår dem direkte. Dette er noe som er svært sannsynlig i forbindelse med temaet tigging, spesielt i forhold til utenlandske tiggere. Videre innebærer *symbolsk og selektiv tilintetgjøring* at noen grupper er sterkt underrepresentert i mediene, men allikevel brukes hyppig på blant annet illustrasjonsbilder. Disse bildene forekommer altså selv om den aktuelle gruppen ikke uttaler seg i artikkelen. Et eksempel Eide kommer med her er kvinner med slør (2004: 255). Disse kvinnene brukes ofte på illustrasjonsbilder, men uttaler seg sjelden eller aldri i de tilhørende tekstene. Dette kan nok sies å forekomme rett som det er også i artikler som omhandler tiggere. Disse artiklene inneholder gjerne bilder av tiggere i aksjon uten at personen som er avbildet nødvendigvis er temaet for artikkelen. I denne oppgaven er det derimot kun tekst og ikke bilder som blir analysert, så dette vil forbli utforsket. Den neste formen for marginalisering, *reduksjonisme*, representerer flere former for avindividualisering. Avindividualisering innebærer at man blir redusert til en av sine egenskaper. Et av Eides eksempler på dette er når innvandrere blir kontaktet av mediene bare i saker som gjelder "deres" gruppe, og ikke i saker som gjelder andre mer generelle spørsmål (2004: 255). Dette vil nok være vanskelig å finne eksempler på innenfor denne oppgaven, da jeg kun tar for meg artikler hvor tigging eller tiggere er nevnt. Jeg kan derfor kun utforske om de får uttale seg i saker som gjelder "sin egen" gruppe.

En annen form for marginalisering i mediene er bruken av *positive avvikere*. Disse er enkeltrepresentanter for en marginalisert gruppe, som blir løftet frem for å indirekte bekrefte at det finnes et flertall med mer negative egenskaper enn denne ene (Eide 2004: 258). Personen som presenteres har ofte oppnådd noe som ses på som spesielt bra for en som tilhører denne gruppen. I mitt datamateriale kan =Oslo-selgerne være aktuelle

kandidater som positive avvikere. Førsteintrykket av mediernes omtale av disse er i alle fall at de ofte blir rost opp i skyene for sin innsats. Den neste marginaliseringsformen, *kumulasjon*, handler om at mediene gjør en til alle, altså en ny form for avindividualisering. Eides (2004) eksempel på dette er hentet fra et program TV2 hadde om omskjæring av somaliske jenter. Her ble omskjæringen fremstilt som en del av den somaliske kulturen som alle jenter måtte gjennomgå, selv om dette i praksis er et fenomen som rammer enkeltskjebner (Eide 2004: 258). Videre nevner Eide (2004) *binære hierarkier*, som innebærer at noen blir fremstilt som mindre betydningsfulle, mindre utviklede osv. Dette vil også kunne være aktuelt i forbindelse med fremstillinger av tiggere, siden det i dag er såpass store skillelinjer mellom dem. Her kan det også være interessant å studere forskjeller mellom tiggere og andre ”gatefolk”, for eksempel prostituerte, gatemusikanter og narkomane.

Essensialisering og stereotyper er to former for tilskrivning av kollektive egenskaper. *Essensialisme* kan defineres som ”antakelsen om at en gruppe, en kategori eller en klasse har ett eller flere definerte trekk som er eksklusive for denne gruppen” (Eide 2004: 255). *Stereotyper* er mer forenklete, generaliserende og overdrevne oppfatninger om alle individer innenfor en kategori av mennesker (Korsnes m. fl. 2001). Disse er oftest også fordomsfulle. Stereotyper kommer klarest frem i vår samhandling med fremmede. I stedet for å forholde oss til hele individualiteten til hver av personene vi møter, forholder vi oss heller til de forventningene vi har til mennesker av denne kategorien (Korsnes m. fl. 2001). Disse forventningene er da i mange tilfeller stereotyper.

Mediene presenterer rett som det er stereotype fremstillinger av blant annet innvandrere (Lindstad og Fjeldstad 1999). Siden en del nordmenn ikke har noe særlig kontakt med innvandrere vet de også lite om dem, og mediernes fremstillinger kan dermed være det eneste grunnlaget for det bildet den enkelte danner seg av innvandrerne. Lindstad og Fjeldstad (1999) presenterer i boken *Pressen og de fremmede* seks ulike innvandrerbilder de mener en stor del av det som skrives om innvandrere i norske medier kan plasseres innenfor. Disse bildene er av den vellykkede innvandrerens, den forbryterske innvandrerens, den fortvilte innvandrerens, den passive innvandrerens, den integrerte

innvandreren og den fremmedkulturelle innvandreren. Bildet av innvandreren som *vellykket* kommer tydeligst frem på sportssidene, og det er da som regel vestlige innvandrere som er i søkelyset (Lindstad og Fjeldstad 1999: 51-55). Det blir sjelden referert til de vellykkede innvandrerne som ”innvandrere” i tekstene, og de blir gjerne regnet som norske. Videre er det enkeltpersoner heller enn grupper som står i fokus. Bildet av innvandreren som *forbryter* kommer blant annet frem når vi svært ofte kan lese at en kriminell handling er begått av ”en mann av utenlandsk opprinnelse” (Lindstad og Fjeldstad 1999: 55-60). Det at pressen ofte trekker frem at en person har utenlandsk bakgrunn kan gi et inntrykk av at kriminaliteten er høyere blant de som ikke er etnisk norske. Dette inntrykket forsterkes ved at innvandrerbakgrunn, eller innvandrere generelt, sjelden omtales av mediene i andre sammenhenger.

Bildet av innvandreren som *fortvilet* kommer oftest frem i historier om den avviste asylsøkeren (Lindstad og Fjeldstad 1999: 60-65). Vi får høre om den navngitte asylsøkerens traumatiske historie fra hjemlandet, og fortvilelsen over avslaget på asylsøknaden. Det legges vekt på å skape medfølelse for asylsøkeren, mens myndighetene fremstilles som hjerteløse. Bildet av innvandreren som *passiv* kommer frem når det er snakk om problemer knyttet til innvandrere, men som blir ”løst” av nordmenn (Lindstad og Fjeldstad 1999: 65-68). Det kan for eksempel være tiltak gjennomført av nordmenn for å hjelpe innvandrere med språkproblemer. Den passive innvandreren blir ikke presentert med navn, og det legges heller vekt på at han er del av en gruppe. Bildet av innvandreren som *integrert* er det som kommer minst tydelig frem i mediene (Lindstad og Fjeldstad 1999: 68-70). Innvandreren fremtrer da som en vanlig borger i det norske samfunnet, i saker som ikke dreier seg om innvandrerspørsmål. Her trekkes det ikke frem at innvandreren er del av en gruppe, men det legges heller vekt på hans individuelle kvaliteter. Oftest er det vestlige innvandrere som omtales innenfor dette bildet. Bildet av innvandreren som *fremmedkulturell* utgjør en kontrast til den integrerte innvandreren (Lindstad og Fjeldstad 1999: 70-73). De fremmedkulturelle er ofte muslimer, og det er annerledesheten som trekkes frem. Sakene dreier seg som regel om at muslimene gjør noe som bryter med norske normer og regler. Disse fremstilles som om de lever i sin egen verden, litt utenfor det norske samfunnet.

Samlet sett inneholder de seks innvandrerbildene en rekke stereotypier og generaliseringer, og leseren får ikke et spesielt nyansert inntrykk av innvandrerene (Lindstad og Fjeldstad 1999). Antageligvis finnes det stereotypiske oppfatninger også av tiggere, noe som da vil være viktig å få frem i denne oppgaven.

3.8 Moralske panikker

Thomas Mathiesen skriver i rapporten *Om moralske panikker* at:

Det enkelte mediums presentasjon ses som startskudd for presentasjoner i andre medier, og for handlinger som det er beredskap for i det sosiale miljø, som så i sin tur trapper opp presentasjonene osv., i en spiral. Under slike forhold kan den totale virkning bli massiv. (1986: 2).

Disse interaksjonsspiralene kalles *moralske panikker* i medieforskningen (Mathiesen 1986: 2). Eksempler på moralske panikker han viser til er blant annet jakten på jødene og behandlingen av stoffmisbrukere. Det er historisk sett svakerestilte grupper som danner utgangspunktet for moralske panikker. Ofte utfordrer de gjeldende gruppene også på et eller annet vis de moralske normene i samfunnet, for eksempel gjennom sin atferd (Mathiesen 1986). Videre sier Mathiesen at ”Det er ofte som om gruppene ”overtar” for hverandre” (1986: 4). Hvilke grupper som er sydebukker i mediene varierer altså fra den ene til den andre.

Mathiesens (1986) rapport handler som tidligere nevnt om *løsgjengerkrigen* i avisene på 1970-tallet, og skal fungere som et eksempel på moralsk panikk. Bakgrunnen for ”krigen” var oppehvelsen av løsgjengerlovens forbud mot offentlig beruselse, samt fjerningen av tvangsarbeid som straffemetode. Forut for disse lovendringene hadde det både i det politiske klimaet og i pressen vært enighet om at tvangsarbeid ikke var en god løsning. Dette endret seg derimot dramatisk i tiden like før lovendringene trådte i kraft. Løsgjengerkrigen begynte med det Mathiesen (1986) kaller et *invasjonsargument*. Dette argumentet gikk ut på at Oslo ble ”invadert” av ”hundreder av alkoholmisbrukere” (Mathiesen 1986: 15). Det ble altså i mediene påstått at det hadde vært en veldig økning i antall alkoholmisbrukere i Oslo i forbindelse med oppehvelsen av de to bestemmelsene i

løsgjengerloven. Mathiesen (1986) sier imidlertid at ingen slik økning kan registreres hvis man ser på antallet henvendelser til Oslo kommunes sosialkontor for hjemløse. Han mener heller at ”Mennene (og noen kvinner) i de loslitte klærne, med plastposene langs fortauene, kom frem fra sine skjulesteder som følge av lovendringen” (Mathiesen 1986: 17). Lovendringen hadde ikke ført til en økning i antall, men en økning i synlighet. De hjemløse alkoholmisbrukerne var ikke lenger nødt til å holde seg skjult i frykt for å sendes i tvangsarbeid eller straffes på andre måter.

Det at mediene brukte ordet ”invasjon” mener Mathiesen (1986) ga leserne klare assosiasjoner til krigføring. Han sier også at ”Dessuten ga betegnelsen inntrykk av at krigen ble startet av dem, dvs. de hjemløse alkoholikerne, ikke av oss” (Mathiesen 1986: 18). Det ble også brukt lignende ord, som ”erobrer”, ”okkuperer” og ”overtar”. Alkoholikerne settes videre i forbindelse med en ”voldsbølge” i byen, og mange mener tvangsarbeidet bør gjeninnføres. Andre løsninger som blir foreslått i en ”Aksjonsplan for Oslo” er vernehjemsplasser, sykeavdelingsplasser, avrusningsstasjon, og ”tørkerom” på alle herbergene (Mathiesen 1986: 37). Om våren begynner en ”våroffensiv”, og man kan i Aftenposten 30. april lese om ”Oslo: Fristed for løsgjengerne” (Mathiesen 1986: 48). I midten av juni blir det i samme avis hevdet i en leder at løsgjengerne ”forpester Oslo”, ”er en sann plage” og at det pågår ”en forurensning som er like ille som mange av de andre former for forurensning som vi er så opptatt av nå om dagen” (Mathiesen 1986: 53). Det er nå altså snakk om ren ”bybildehygiene”.

Denne sommerens invasjonsargument ble på vinteren byttet ut med et *dødsargument*. Den 17. desember kunne man lese dette med enorme bokstaver på VGs førsteside: ”Etter at løsgjengerloven ble forandret: 31 DREPT av alkohol” (Mathiesen 1986: 42). Det legges altså nå vekt på at alkoholikerne er en fare for seg selv. Mathiesen (1986) sier derimot at overdødeligheten i denne gruppen alltid har vært høy, og at noen sammenliknbar telling av dødsfall fra før endringene i løsgjengerloven ikke fantes. I forbindelse med både dødsargumentet og det tidligere invasjonsargumentet, var det flere parter som uttalte seg i avisene, blant annet påtalemyndighet, politi, politikere og representanter fra næringslivet. Mathiesen mener løsgjengerkrigen i mediene faller inn

under betegnelsen *moralsk panikk*, ettersom den besto av ”meget tett og etter hvert samstemt interaksjon mellom en rekke parter, og en opptrapping i presentasjonen av problemet” (1986: 86). Allikevel var det også noen som bidro til å ”dempe og nyansere de voldsomme utfallene mot de hjemløse” (Mathiesen 1986: 68). Dette skjedde først og fremst etter stiftelsen av ”Aksjonsgruppa for herbergister og uteliggere”. Mediene hadde nå en noe annerledes omtale av alkoholikerne, og de fikk også i noen tilfeller uttale seg selv i avisene. Det var derimot fortsatt mye negative holdninger overfor alkoholikere og uteliggere, og under en av gruppas aksjoner ble det kastet en lapp ned til aksjonistene som inneholdt budskapet: ”HVOR MYE BETALER DERE I SKATT?” (Mathiesen 1986: 59).

Flere av resultatene fra denne rapporten kan være interessante å trekke inn i min analyse, og jeg vil blant annet sammenligne det avisene skriver om ”løsgjengere” på begynnelsen av 1970-tallet med det som ble skrevet i 2005 og 2006. I tillegg er det aktuelt å finne ut om den nyere mediedekningen også kan ses på som et eksempel på moralsk panikk.

3.9 Urenhet, roller og avvik

Liv Finstad (2000) sier at politiet er spesielt interessert i det som ikke passer inn og som derfor virker mistenkelig. Dette kan dreie seg om alt fra en bil som kjører rundt midt på natta til en tigger i en fasjonabel handlegate. Knut Olav Åmås skriver noen år senere i en kommentar i Aftenposten at prostituerte, narkomane, tiggere og søppel har noe til felles (Aftenposten 30.05.2006). De representerer alle noe *urent* i manges øyne. De er et annet sted enn de bør være og skaper dermed problemer. Det største problemet mener han imidlertid er at prostituerte, narkomane og tiggere i flertallets øyne ikke passer noe som helst sted. De betraktes som urene overalt. Åmås skriver videre at forsøpling og kommersielle aktører (pengeinnsamlinger, gateselgere osv.) er et minst like stort problem på offentlige steder i Oslo som prostituerte, narkomane og tiggere, men de førstnevnte fenomenene ser ut til å være mer akseptert. Dette er sannsynligvis fordi det er ”vanlige” mennesker som står for det og ikke synlige utgrupper (Aftenposten 30.05.2006). Både Åmås og Finstad relaterer sine påstander til antropologen Mary Douglas (1997) sine

teorier om rent og urent. Hun sier at "dirt is a matter out of place" (Douglas 1997: 50). Dette innebærer to betingelser: Et sett av ordnede forhold og et brudd på denne ordenen. "Skitt er et biprodukt av at vi ordner og klassifiserer tingene systematisk, i den forstand at orden innebærer å avvise ting som ikke hører hjemme der" (Douglas 1997: 51). Skitt er altså relativt. Et eksempel som blir gitt er at sko ikke er skitne i seg selv, men de er skitne om man setter dem på spisebordet (Douglas 1997). Dette er en svært aktuell tankegang i forhold til hvordan avisene skriver om tigging. Tiggerne bryter med det forventede mønsteret for atferd på flere måter. De oppholder seg for eksempel i lengre sammenhengende tid på steder hvor det er mest vanlig med gjennomfart. Samtidig tjener de penger uten å arbeide i den forstand vi er mest vant til. De ser også ofte noe mer skitne og uflidde ut enn gjennomsnittsborgeren.

I forhold til Douglas (1997) sin teori er også sosiologiske teorier om *roller* og *avvik* nærliggende. En bestemt sosial status fører med seg ulike rettigheter og plikter som utøves gjennom å spille en eller flere roller. Erving Goffman (1992) snakker om roller i forbindelse med *opptredener*. En opptreden er "all den virksomhet en bestemt deltager utfolder ved en bestemt anledning og som på en eller annen måte får innvirkning på de andre deltagerne" (Goffman 1992: 22). En rolle er da det handlingsmønsteret som utfolder seg under denne opptredenen. Dette handlingsmønsteret er fastlagt på forhånd og kan brukes også ved andre anledninger. Goffman skiller videre mellom en persons *fremtoning* (appearance) og *manerer* (manner) (1992: 29). Fremtoning dreier seg om hvordan personen tar seg ut gjennom for eksempel utseende og bekledning, mens manerene handler om hvordan personen snakker og oppfører seg overfor andre. En person kan for eksempel ha en oppførsel som virker aggressiv overfor en person, mens han mot en annen kan være mer unnskyldende eller underordnet. Det forventes at det skal være et visst samsvar mellom fremtoning og manerer, samt med kulissene hvor det hele finner sted. Goffman (1992) sier at det er avvik fra dette samsvaret som skaper problemer, og disse avvikene er ofte interessante blant annet for mediene.

Howard Becker (1963) snakker også om avvik i forbindelse med folks forventninger til atferd. Han mener at "deviant behaviour is behaviour that people so label" (Becker 1963:

9). Avvik er ikke innebygget i selve handlingen en person utfører, men er heller et resultat av andres reaksjoner på handlingen. Avviket er sosialt konstruert. Når man først har blitt påført et *stempel* som avviker forventes det at man fortsetter å spille rollen som avviker (Becker 1963). Hvis man spiller rollen riktig blir man ”belønnet”. Hvis man ikke oppfører seg som forventet, eller protesterer mot merkelappen, blir man ”straffet”. Dette kan være interessante tenkemåter i forhold til forskjellene mellom de ulike tiggernes atferd. Hvordan forventer vi at tiggerne skal oppføre seg? Hvordan skal de se ut? Er det noen av tiggerne som bryter med disse forventningene?

Dette *stemplingsperspektivet* på avvik er ett av de som presenteres i Stephen Pfohls (1994) bok *Images of deviance and social control*. Innenfor dette perspektivet er man blant annet positive til avkriminalisering av *victimless crimes* (Pfohl 1994: 366). Dette er kriminelle handlinger som ikke kan sies å gå ut over noe offer i direkte forstand. Handlingene er heller en form for moralske overtredelser. Tigging kan dermed kanskje karakteriseres som en *victimless crime*.¹⁰ I motsetning til ved for eksempel et tyveri finnes det ikke noen direkte ofre i forbindelse med tigging. Det blir heller sett på som moralsk uriktig at man skal få noe gratis. Eksempler Pfohl (1994) gir på *victimless crimes* er abort, gambling, alternative seksuelle orienteringer, bruk av narkotiske stoffer og salg av sex. Selv om ikke alle disse handlingene er straffbare i Norge og mange andre land, blir de ofte sett på med en viss ambivalens.

Ifølge Pfohl (1994) kan det å forby *victimless crimes* føre til en forsterkning av de negative konsekvensene disse handlingene har for samfunnet. Dette utdyper han gjennom syv ulike kjennetegn ved et eventuelt forbud mot *victimless crimes* (Pfohl 1994: 367-368):

1. Det kan ikke håndheves på samme måte som andre former for kriminalitet.
2. Det fører med seg mønstre for håndheving som kan være diskriminerende (blant annet i forhold til klasse).

¹⁰ Dette har jeg også vært inne på i en mindre emneoppgave jeg tidligere (høsten 2006) har skrevet om avkriminaliseringen av tigging.

3. Det fremmer bruk av ulovlige metoder blant kontrollagentene.
4. Det kan føre til en økning i sekundære avvik.
5. Det er kostbart å håndheve.
6. Det virker støttende overfor organisert kriminalitet.
7. Det kan virke ødeleggende for menneskers respekt for loven.

Det kan virke som om punktene 4, 5 og 7 har vært spesielt aktuelle i forbindelse med avkriminaliseringen av tigging. Det har blant annet blitt lagt vekt på at tigging for mange er et alternativ til vinningskriminalitet eller prostitusjon (Brattvåg 2006: 13). I tillegg har det vært snakk om hvem som egentlig er ofre for tigging. Det finnes de som mener at det finnes ofre også for victimless crimes (Pfohl 1994: 366). Ofrene er da hovedsakelig personen selv og dennes familie og venner. Andre ”ofre” kan være utenforstående samfunnsmedlemmer som blir vitne til handlingene og som kanskje plages av dem. Når det gjelder tigging ble det i forbindelse med avkriminaliseringen lagt vekt på at man ikke lenger så på de forbipasserende som ofre for tigging, men at ofrene heller er de som må tigge (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 1.2.1). Dette med ofre er noe av det jeg vil gå nærmere inn på i kapittel 5 og 6, hvor jeg presenterer analyseresultatene. Før dette vil jeg i neste kapittel ta for meg de metodiske tilnærmingene som brukes i den kvantitative og den kvalitative analysen. Alle metoder jeg har brukt vil her forklares, og jeg vil gi en nærmere begrunnelse av de metodiske valgene som er tatt.

4 Metodisk tilnærming

I denne oppgaven brukes både kvantitative og kvalitative metoder, i form av innholdsanalyse og narrativ analyse. Grunnen til at jeg har valgt å bruke begge disse metodene er at jeg mener de utfyller hverandre godt, og at de sammen er bedre egnet til å løse problemstillingene for denne oppgaven. I dette kapitlet vil jeg gå nærmere inn på alle de metodiske valgene som er tatt underveis. Først vil jeg si noe generelt om kvantitative og kvalitative metoder, samt om analyse av tekst. Videre vil ta for meg de spesifikke metodene som er brukt i oppgaven, nemlig innholdsanalyse og narrativ analyse. Jeg vil deretter si noe om datamaterialet og datainnsamlingen, før jeg går inn på hvordan selve analysen er utført og hvilke valg og vurderinger jeg har måttet ta i forhold til denne. Mot slutten av kapitlet vil jeg kort diskutere analyseresultatenes reliabilitet, validitet og generaliserbarhet.

4.1 Kvantitative og kvalitative metoder

Tove Thagaard (1998) skriver i boken *Systematikk og innlevelse* om forskjellene mellom kvantitative og kvalitative metoder. Hun sier at mens man i kvantitativ metode vektlegger utbredelse og antall, søker man i kvalitativ metode å gå i dybden og er mer opptatt av betydning. I mange tilfeller blir det brukt kombinasjoner av metodene, slik som i denne oppgaven. Silverman sier at det er tre mulige måter å kombinere disse på (2006: 48). En måte er å bruke kvalitativ metode for å utforske et tema, og slik få såpass oversikt over temaet at man er i stand til å senere utføre en kvantitativ studie av dette. En annen måte er å utføre en kvalitativ studie som bruker kvantitative data for å sette resultatene inn i en bredere kontekst. En siste måte er å begynne med en kvantitativ studie for å få en oversikt over feltet, og deretter bruke kvalitativ metode for å gå nærmere inn i det som var mest fremtredende eller interessant i materialet (Silverman 2006: 48). Sistnevnte er det som blir gjort i denne oppgaven.

Analyse av tekst

Det som blir undersøkt i denne oppgaven er avisenes omtale av tiggere og tiggere. Datamaterialet består altså av tekst. I tekstanalyser ”stiller forskeren spørsmål til teksten,

spørsmål som springer ut av et ønske om å vite noe om en bestemt tekst eller en type tekster” (Østbye, Helland, Knapskog og Larsen 2002: 61). Det finnes flere fordeler ved bruk av tekst som datamateriale. Ifølge Silverman er de viktigste fordelene at (2006: 157):

1. Tekster påvirker hvordan vi ser på verden og menneskene i den, samt hvordan vi handler.
2. Tekster er naturlig forekommende, og er dermed ikke påvirket av forskeren.
3. Tekster er ofte lett tilgjengelige, og er vanligvis ikke gjenstand for spesielle etiske begrensninger.

Med tekst menes data som inneholder ord og/eller bilder som foreligger uten bearbeiding fra en forsker (Silverman 2006). I denne oppgaven er det kun tekstens ord som vil analyseres. Bilder som opptrer i forbindelse med teksten er av avgrensingshensyn utelatt. Selv om en bildeanalyse også kunne vært interessant, ville dette ført med seg en betydelig utvidelse av rammene for analysen. En annen årsak til at denne avgrensingen har blitt gjort er at jeg har valgt å hente tekstmaterialet fra databasen Retriever (Atekst), hvor bilder tilhørende tekstene ikke foreligger. En bildeanalyse ville ført med seg en mye større arbeidsmengde i forhold til datainnsamling, da jeg måtte ha gått gjennom alle avisartiklene manuelt for å hente ut bildene. Jeg har utført både en kvantitativ og en kvalitativ analyse av tekstens ord, noe jeg mener er nok til å kunne svare på mine problemstillinger.

Kvantitativ innholdsanalyse

I kapittel 5 foretar jeg en *kvantitativ innholdsanalyse* av avisartikler. Dette er en form for tekstanalyse som ofte brukes i studier av massekommunikasjon. En av de største fordelene ved denne metoden er at en kan redusere og systematisere store mengder av data. Dette gjøres ved å etablere et sett av kategorier og variabler, og deretter plassere og telle ulike utsagn innenfor disse (Silverman 2006). Slik kan en få et overblikk over tekstenes innhold. I *Metodebok for mediefag* beskrives kvantitativ innholdsanalyse som ”dataregistrering og analyseteknikker som søker mot en systematisk, objektiv og

kvantitativ beskrivelse av innholdet i et budskap” (Østbye m. fl. 2002: 215). At analysen skal være *systematisk* innebærer her at man formulerer generelle regler for hvordan materialet skal behandles. Videre er analysen *objektiv* siden den i liten grad er påvirket av forskeren selv, og flere forskere kan derfor komme frem til det samme resultatet ved en gjennomgang av materialet. Det er altså et krav at reglene for koding av materialet må være svært presise. En *kvantitativ* beskrivelse av innholdet betyr her som ellers at man vil beskrive materialet ved bruk av tall. Variabler og kategorier kan allikevel lages slik at de også fanger opp kvalitative egenskaper ved materialet. Kvantitativ innholdsanalyse vil i ulik grad kunne oppfylle fem ulike formål (Østbye m. fl. 2002: 216):

1. Beskrive mønstre og utviklingstendenser i medieinnhold
2. Teste hypoteser om mål, utvalgsriterier og arbeidsmetoder i mediene
3. Sammenlikne medieinnhold med den virkelige verden
4. Finne ut hvordan mediene fremstiller ulike grupper i samfunnet
5. Trekke slutninger om medienes effekter

I forhold til min analyse er punktene 1 og 4 de viktigste. Mønstre som finnes igjen i de ulike avisene, samt utviklingen i medieomtalen av tiggere over tid, er for eksempel interessant. Det er også nyttig å kunne kartlegge omfanget av mediedekningen. Det mest sentrale vil allikevel være avisenes fremstillinger av tiggere, og spesielt ulike typer av tiggere. Gjennom en kvantitativ innholdsanalyse kan jeg kategorisere innhold, fremstillinger og holdningsladning, og si noe om hvordan dette fordeler seg på aviser og tidspunkter.

Narrativ analyse

I kapittel 6 foretar jeg en *narrativ analyse* av tekst. Dette innebærer å analysere teksten som en fortelling, og se nærmere på dens oppbygning, struktur, plot og karakterer. Silverman sier at følgende spørsmål kan være nyttige å besvare i en narrativ analyse (2006: 166):

- Hva er innholdet i historien som undersøkes?
- Hvem er hovedaktørene?
- Hvordan blir historien fortalt?
- Hvilken hensikt har historien?
- I hvilken kontekst blir historien fortalt?
- Hva slags mønster følger historien?

Gjennom den narrative analysen vil jeg kunne få frem hvordan avisene skriver om tigging, ikke bare hvor mye som skrives om de enkelte variablene. Jeg vil også bruke sitater fra artiklene for å utdype det som kom frem av tallmaterialet. Et viktig poeng i denne analysedelen er å kunne si noe mer om hvilke mønstre som kommer frem i avisenes omtale av tigging og tiggere. Jeg vil presentere disse mønstrene gjennom fem egendefinerte tolkningsrammer jeg mener avisene ofte benytter seg av. Disse rammene representerer fem ulike ”fortellinger” om tigging og tiggere.

4.2 Datamateriale og datainnsamling

Tekstene som blir analysert er avisartikler fra avisene VG, Aftenposten og Dagsavisen i tidsperioden 01.01.2005–31.12.2006. Datamaterialet består av til sammen 277 artikler. Av disse er 191 fra Aftenposten, 62 fra Dagsavisen og 24 fra VG. 117 av artiklene er fra 2005, og de resterende 160 er fra 2006.¹¹ Alle artiklene som er tatt med i utvalget er resultat av søk etter artikler som inneholder ordene tigging eller tigge* (tigger, tiggere, tiggerne, tiggende, tigget osv.) i Retriever (Atekst). Siden det i søket kom opp veldig mange resultater som lå langt utenfor mitt interesseområde, er det nødvendig å gå nærmere inn på hva som er blitt tatt med i utvalget og hva som er blitt sortert ut. Alle typer artikler som handler om tigging eller tiggere i Oslo er inkludert i datamaterialet.¹² Jeg har også tatt med artikler hvor dette/disse er nevnt, men som hovedsakelig handler om andre temaer. Grunnen til at jeg har valgt å ta med også disse artiklene er at jeg mener det er interessant å se i hvilke sammenhenger tigging og tiggere trekkes inn.

¹¹ En oversikt over alle artiklene finnes i vedlegg 1.

¹² Nyheter, reportasjer, kommentarer, kronikker, ledere, notiser osv.

Artikler som handler om tigging (kun) i andre sammenhenger enn det jeg er opptatt av har blitt sortert ut. Disse dreide seg blant annet om politikeres tigging av penger eller stemmer, frivillige organisasjoner som tigger om penger, hunder (eller andre dyr) som tigger, tigging i gamledager osv. Da jeg har valgt å ta utgangspunkt i en lovendring som gjelder her i Norge var det også naturlig å utelate artikler som omtaler tigging andre steder i verden, for eksempel reisereportasjer. Grunnen til at de valgte artiklene handler kun om tigging og tiggere i Oslo er at det er situasjonen her jeg har valgt å fokusere på. I forhold til i andre norske byer er i Oslo tigging blir mest praktisert. I tillegg er det her debatten omkring tigging har hatt sitt absolutte tyngdepunkt. Jeg valgte derimot å manuelt finne frem til de artiklene i søkeresultatet som dreier seg om Oslo heller enn å inkludere Oslo som et søkeord. Dette var fordi det i en del av artiklene ikke direkte sto at den handlet om situasjonen i Oslo, men dette kommer allikevel frem av det som står i teksten. En del artikler var trykket opp igjen på flere datoer og hadde dermed identisk innhold. I disse tilfellene er artiklene kun tatt med i ett eksemplar.

Tidsperioder

Et viktig poeng i min oppgave er å finne forskjeller (eller likheter) i omtalen av tigging og tiggere i perioden før og etter avkriminaliseringen. Forslaget om å avkriminalisere tigging ble lagt frem av stortingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen 18.06.2004 (Stortinget 2007). Mesteparten av Løsgjengerloven ble opphevet 01.01.2006. Straffebudet mot tigging ble da også vedtatt opphevet, men dette vedtaket ble ikke iverksatt før 01.07.2006 (Regjeringen 2007a). Artiklene i utvalget mitt er som tidligere nevnt fra tidsperioden 01.01.2005–31.12.2006. Gjennom å bruke artikler fra denne tidsperioden vil jeg kunne si noe om intensiteten i mediedekningen av tigging over en lengre periode rundt avkriminaliseringen, og også hvordan fokuset eventuelt forandret seg på de ulike stadiene i debatten om tigging. Tigging har opp gjennom tidene vært gjenstand for debatt og uenigheter fra tid til annen, og vil antageligvis også fortsette å være det så lenge fenomenet eksisterer. Sånn sett kan ikke debatten omkring tigging sies å ha startet eller sluttet på de tidspunktene jeg har valgt, men det var i denne perioden relativt mye mediedekning omkring temaet. I analysen blir artikler fra 2005 plassert i kategorien ”før avkriminaliseringen”, og artikler fra 2006 plassert i kategorien ”etter

avkriminaliseringen”, selv om tiggerparagrafen i praksis ikke ble opphevet før 01.07.2006. Grunnen til at jeg allikevel har valgt å gjøre det på denne måten er at paragrafen var vedtatt opphevet ved årsskiftet, slik at det fra da av var klart for både politikere, medier, politiet og andre at tigging kom til å bli lovlige i nærmeste fremtid. Politiet kom i tillegg med uttalelser i avisene om at de fra årsskiftet av ikke følte de lenger kunne håndheve tiggerparagrafen. Politimesteren i Oslo sier for eksempel til Dagsavisen at de ikke vil slå ned på tigging med det de mener er ”en uklar hjemmel” (Dagsavisen 21.05.2006). Det virker altså som om håndhevingen endret seg med opphevelsen av løsgjengerloven i januar 2006, selv om tiggerparagrafen ikke ble opphevet før i juli samme år.

Aviser

Avisene VG, Aftenposten og Dagsavisen har alle vanligvis mye stoff om Oslo, og dette er en del av grunnen til at jeg har valgt å bruke artikler fra nettopp disse avisene. VG og Aftenposten er i tillegg Norges to største aviser, som gjennomsnittlig har henholdsvis 1 367 000 og 754 200 lesere hver dag (Aftenposten 2007, VG 2007). Ved bruk av artikler fra disse avisene har jeg altså hatt tilgang til fremstillinger som en stor del av Norges befolkning kan tenkes å ha lest. Disse artiklene kan ha påvirket deres syn på tigging i Oslo, eller de kan i det minste ha hatt en betydning for deres kunnskap om temaet.

VG er en tabloidavis både i sjanger og innhold. Selv sier de blant annet at ”VG skal være lettlest” og ”en effektiv og underholdende måte å holde seg orientert på” (VG 2007). Avisen er Norges største løssalgsavis og også Norges største avis. Leserne er fra over hele landet og fra alle aldersgrupper. VG har et opplag på 315 549 eksemplarer hver dag (Medieregisteret 2007). Avisen er en partipolitisk uavhengig, liberal avis (Jonstad 2006).

Aftenposten har tradisjonelt sett vært en fullformatavis, men la om til tabloidformat i januar 2006. I tillegg til å være Norges største abonnementsavis er Aftenposten den største avisen i stor-Oslo-regionen og den nest største avisen på landsbasis. ”Avisen kombinerer seriøsitet, troverdighet og tyngde” (Schibsted 2007). Leserne er hovedsakelig mennesker i aldersgruppen 30–60 år med solid utdanning og inntekt godt over

gjennomsnittet. Aftenutgaven gir de aller siste nyhetene og er en slags lokalavis for hovedstadsområdet.¹³ ”Ingen kjenner byen bedre” (Aftenposten 2007). Morgenutgaven har et opplag på 248 503 eksemplarer, mens aftenutgaven kommer i 137 141 eksemplarer (Medieregisteret 2007). Aftenposten karakteriseres gjerne som en konservativ avis (Jonstad 2006).

Dagsavisen er en mye mindre avis enn de to andre, og har gjennomsnittlig 132.000 lesere hver dag. Ifølge deres hjemmesider er leserne deres ”høyt utdannede mennesker med god inntekt, med hovedvekt fra Oslo og Akershus” (Dagsavisen 2007). Dagsavisen er ”en ledende kommentaravis” som ”legger stor vekt på å formidle tydelige meninger” (Dagsavisen 2007). Frem til 1991 var Dagsavisen et hovedorgan for Det Norske Arbeiderparti (Øvrebø 2005). Avisen har et opplag på 32 380 eksemplarer (Medieregisteret 2007).

Alle tre avisene er riksdekkende dagsaviser, men en viktig forskjell mellom dem er at Aftenposten og Dagsavisen er abonnementsaviser, mens VG er en løssalgsavis. Dette har en del å si for hvilke saker de tar opp og hvordan de presenteres. En annen forskjell er at VG og Aftenposten eies (100 prosent) av Norges største mediekonsern, Schibsted ASA, mens Dagsavisen siden 1999 har vært en uavhengig avis. Jeg mener at jeg gjennom å bruke disse avisene vil kunne få frem interessante sider ved medieomtalen av tiggere og tiggere ettersom avisene er relativt ulike.

4.3 Den kvantitative analysen

Den kvantitative analysen blir utført ved bruk av åtte forskjellige variabler. Disse brukes for å kartlegge mediedekningens omfang og gi en oversikt over det viktigste innholdet. Her er en oversikt over variablene som er brukt:

¹³ Det skiller ikke mellom morgen- og aftenutgaven i analysen. Det blir altså kun referert til ”Aftenposten”.

1. Avis
2. Periode
3. Har artikkelen tigging/tiggere som hovedtema?
4. I hvilken sammenheng blir tigging tatt opp?
5. Hvem uttaler seg (om tigging) i artikkelen?
6. Hvilke tiggere omtales i artikkelen?
7. Hvordan fremstilles eller beskrives tiggerne/tiggere i artikkelen?
8. Artikkelens holdningsladning

Alle disse variablene og deres verdier er nærmere spesifisert og forklart i et eget vedlegg.¹⁴ Etter mye arbeid med å fastsette variabler og verdier ble alle artiklene kodet i henhold til disse. En av de største metodiske utfordringene i oppgaven var det å være konsekvent i kodingen av artiklene, ettersom mange av dem involverte flere temaer og aktører, og det var dermed vanskelig å fastsette hva som var mest fremtredende. Etter å ha gått gjennom materialet nøye opptil flere ganger, mener jeg allikevel at jeg har klart å få til dette på en tilfredsstillende måte. Resultatet er tallmaterialet som blir lagt frem i kapittel 5.

4.4 Den kvalitative analysen

Siden datamaterialet som ble brukt i den kvantitative analysen var såpass omfattende, var jeg avhengig av å redusere dette ganske kraftig for å kunne gå nærmere inn i materialet. Jeg valgte da å se nærmere på artiklene innenfor de temakategoriene som jeg gjennom den kvantitative analysen kom frem til at var de mest fremtredende i medieomtalen av tigging og tiggere. De temaene som viste seg å opptre hyppigst i materialet var lover og regler for tigging, estetikk, verdighet, tiggerturisme og medlidenhet, som i den kvalitative analysen er forandret til følgende tolkningsrammer:

¹⁴ Se vedlegg 2.

- Konfliktramme
- Trivselsramme
- Verdighetsramme
- Mistenksomhetsramme
- Medlidenhetsramme

Konfliktrammen dreier seg om uenigheter med hensyn til om tigging bør være tillatt i Oslo sentrum eller ikke. *Trivselsrammen* handler om estetikk og trygghet i byen, mens *verdighetsrammen* handler om at noen tiggere og tiggeraktiviteter ses på som mer verdige enn andre. *Mistenksomhetsrammen* har noe annerledes innhold enn temakategorien tiggerturisme, som kun dreide seg om mistenksomhet overfor de utenlandske tiggerne. Rammen handler i tillegg til dette om mistenksomhet overfor =Oslo-selgerne. Man er i tvil om disse to gruppene av tiggere egentlig er hva de utgjør seg for å være, og om de virkelig er trengende. *Medlidenhetsrammen* dreier seg om de som synes synd på tiggerne og arbeider for å hjelpe dem.

Etter at rammene var avgrenset og definert foregikk den narrative analysen ved å hente ut mønstre og sitater fra avisartiklene. Jeg tok da utgangspunkt i Silvermans (2006) seks spørsmål, som ble nevnt tidligere i dette kapittelet. Disse dreide seg om å finne ut av tekstenes innhold, hovedaktører, fortellermåte, hensikt, kontekst og mønster.

4.5 Reliabilitet, validitet og generaliserbarhet

I all forskning er det viktig at resultatene som presenteres har høy reliabilitet, høy validitet, og i visse tilfeller også generaliserbarhet. *Reliabilitet* betyr pålitelighet og troverdighet (Gentikow 2005: 57). Et viktig spørsmål i forhold til reliabilitet er i hvilken grad resultatene av en studie er påvirket av tilfeldige omstendigheter (Silverman 2006). Spesielt gjelder dette påvirkning fra ulike forskere med ulik bakgrunn, egenskaper og preferanser. Studien har høy reliabilitet hvis ulike forskere kan komme frem til de samme resultatene. *Validitet* dreier seg om bekreftbarhet, gyldighet, riktighet og sannhet (Gentikow 2005: 59). Resultatene skal ikke si at noe er sant hvis det ikke nødvendigvis er

det, og de skal heller ikke si at noe ikke er sant hvis det kan være det. En form for kvalitetssikring av resultatene kan være *triangulering* (Gentikow 2005). Dette innebærer å bruke flere ulike perspektiver i studien. I min oppgave brukes det *metodetriangulering*, som betyr at det brukes flere metoder eller undersøkelsesopplegg (Gentikow 2005: 157). Poenget med dette er å styrke resultatene ved at det blir brukt flere fremgangsmåter for å komme frem til dem.

I forhold til reliabilitet og validitet i denne oppgaven har jeg tidligere i kapittelet også vært inne på at analyse av allerede foreliggende tekst gir høy reliabilitet. Dette er fordi disse tekstene ikke er påvirket av forskeren slik som for eksempel feltnotater kan være. I tillegg er kvantitativ innholdsanalyse ifølge Silverman (2006) en metode som tar hensyn til både reliabilitet og validitet. Reliabiliteten blir høy ved at en nøyaktig ”kodebok” med variabler, variabelverdier og presiseringer sikrer at ulike forskere vil kunne komme frem til de samme resultatene. Validiteten blir høy når man lagrer og rapporterer resultatene i nøyaktige antall.

Generaliserbarhet innebærer at resultatene har allmenn gyldighet (Gentikow 2005: 60). Dette betyr at resultatene må kunne generaliseres til å gjelde også for andre utvalg enn det som er undersøkt. Kravet om generaliserbarhet er viktig først og fremst i kvantitativ forskning, hvor det blant annet er snakk om *representative utvalg*. Dette er utvalg som er såpass store og brede at de kan tenkes å være dekkende i forhold til en større populasjon. I kvalitativ forskning med små utvalg er kravet om generaliserbarhet som regel vanskeligere å oppfylle (Gentikow 2005). I denne oppgaven har det ikke vært noe mål å komme frem til resultater som kan generaliseres til å gjelde for eksempel alle norske aviser. Poenget har heller vært å vise tendenser i *dette* materialet. Resultatene er altså bare ment å skulle gjelde for de tre utvalgte avisene i de to utvalgte tidsperiodene, og skal heller fungere som et *eksempel* på medienes omtale av tiggere og tiggere.

Jeg har nå gått igjennom de viktigste metodiske valg og hensyn som er tatt i oppgaven, og vil i neste kapittel gå over til å presentere de første analyseresultatene. Det er da den kvantitative analysen som står i fokus, og jeg vil legge frem et tallmateriale som gir en

oversikt over omfanget av og intensiteten i de utvalgte avisenes omtale av tigging og tiggere.

5 Omfanget av og intensiteten i medieomtalen av tigging

Tigging og tiggere var gjenstand for mye oppmerksomhet i mediene i 2005 og 2006, først og fremst i forbindelse med opphevelsen av tiggerforbudet, men også i forbindelse med andre temaer. Jeg vil i dette kapitlet fokusere på omfanget av og intensiteten i medieomtalen av tigging disse årene, samt i hvilke sammenhenger tigging blir tatt opp. Hvilke av avisene skriver mest om tigging, og var interessen rundt tiggerne størst før eller etter avkriminaliseringen? Hvilke perioder av året får tiggerne mest omtale i mediene, og hva slags temaer tas da opp? Et annet viktig spørsmål er hvilke aspekter ved tiggingen de enkelte avisene er mest opptatt av, og hvorvidt tematikken i artiklene er ulik før og etter avkriminaliseringen. Jeg vil videre se på hvilke aktører som uttaler seg mest i debatten om tigging, og hvem av disse som er mest positive eller negative til fenomenet, før jeg tar for meg ulike måter tiggerne fremstilles på. Til slutt i kapitlet vil jeg se på artiklenes holdningsladning og finne ut om avisene var mest positive til tigging før eller etter avkriminaliseringen. Jeg vil underveis i kapitlet trekke inn teori og tidligere forskning for å belyse mine resultater.

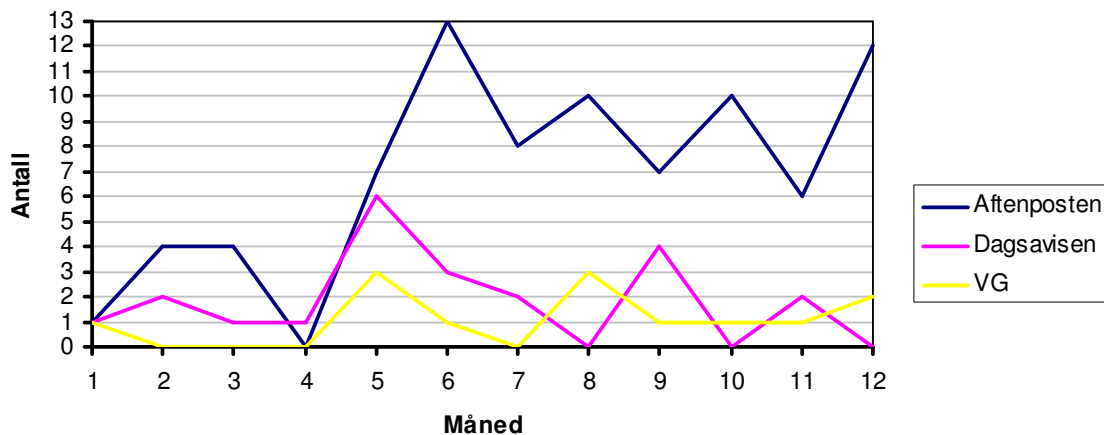
5.1 Hvor mye skriver avisene om tigging?

Datamaterialet består av til sammen 277 artikler. Av disse er 191 fra Aftenposten, 62 fra Dagsavisen og 24 fra VG. Avisene har altså en svært ulik dekning av tigging. En årsak til at Aftenposten hadde såpass mange flere artikler enn de andre avisene er høyst sannsynlig at den har et eget aftenummer som fungerer som en slags lokalavis for Oslo-området, og den har derfor naturligvis bedre dekning av det som foregår i Oslo. VG har svært få artikler som omhandler tigging. Dette har antageligvis sammenheng med at den er en løssalgsavis, og ofte prioriterer mer kjendisorientert sensasjonsstoff (Oltedal 2004). Som jeg var inne på i metodekapitlet har avisene også ganske ulike målsetninger, noe som også kan være en del av årsaken til at dekningen deres av tigging varierer relativt mye i omfang. Mens Aftenposten søker å være ”seriøs” og ”troverdige” skal VG være ”lettlesst” og ”underholdende” (Aftenposten 2007, VG 2007). I Dagsavisen er de mer opptatt av å ”formidle tydelige meninger” (Dagsavisen 2007). Av avisenes totalt 277 artikler er 117 fra 2005, mens de resterende 160 er fra 2006. Det var altså en noe større

dekning av tigging i det sistnevnte året. Av de tre avisene var det kun VG som hadde færre artikler om temaet i 2006 enn i 2005, og det var da bare snakk om to færre enn året før.

I en dansk undersøkelse fra 2002 skriver Preben Brandt dette om tigging i mediene: ”Det kunne findes som en bisætning i artikler om fattige og hjemløse op til julen, men derudover ikke” (2002: 17). Ut i fra dette utsagnet virker det som om tiggere og andre fattige får mest medieomtale i førjulstiden, som er den tiden på året hvor vi kanskje er mest opptatt av at alle skal ha det bra. Denne delen av undersøkelsen omhandler riktignok danske aviser på begynnelsen av 1990-tallet, men det er allikevel interessant å se om dette er tilfellet også i norske aviser, og hvordan avisenes interesse rundt tigging fordeler seg på ulike måneder i årene 2005 og 2006.

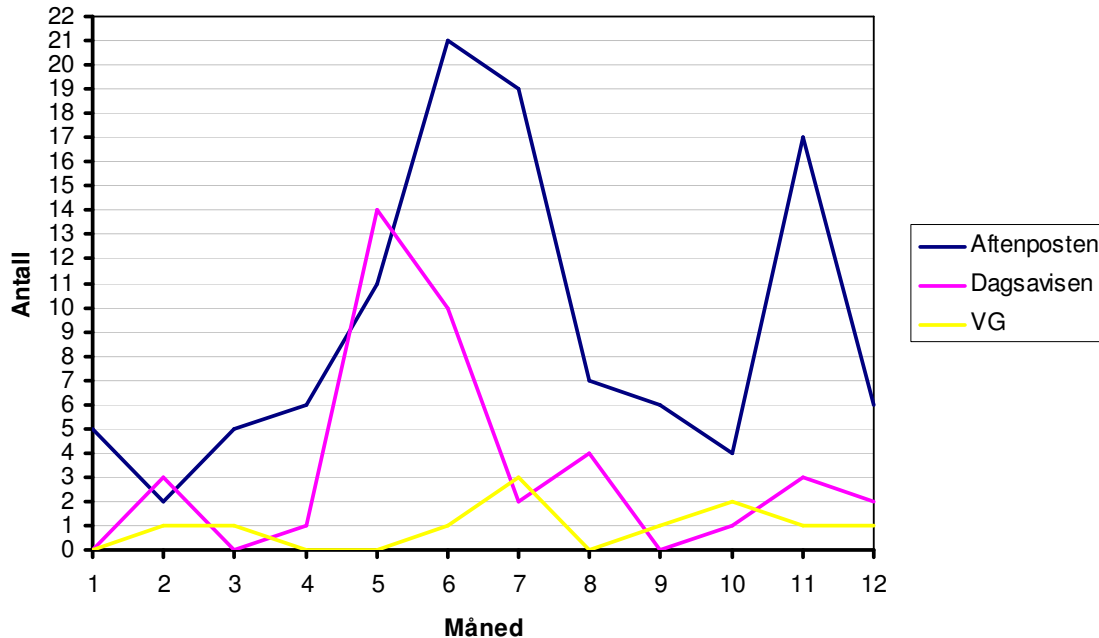
Figur 1: Antall artikler per måned i 2005

Av denne figuren ser vi at Aftenposten har flest artikler i juni, og holder seg på et relativt høyt antall artikler ut året med en liten topp igjen i desember. Avisen har ingen artikler om tigging i april. Dagsavisen har flest artikler i mai, men også i juni og september har den relativt mange i forhold til ellers i året. I august, oktober og desember har avisen ingen artikler om tigging. VG sine artikler er ganske likt fordelt utover året, men den har flest i mai og august. Disse to månedene har avisen allikevel kun tre artikler. Fra februar til og med april har avisen ingen artikler om tigging. De månedene i 2005 hvor avisene

samlet sett har flest artikler om tiggung er mai og juni. Vår og tidlig sommer er altså dette året den tiden hvor interessen omkring tiggung var størst i disse avisene. Aftenposten har imidlertid mye omtale av tiggung også i desember. De månedene avisene samlet sett har færrest artikler om tiggung er januar og april.

Figur 2: Antall artikler per måned i 2006

Figuren viser at Aftenposten også i 2006 har flest artikler om tiggung i juni. Avisen har i tillegg relativt mange artikler også i juli og november, mens februar er måneden den har færrest artikler. Dagsavisen har som året før flest artikler i mai, men også en del i juni. I januar, mars og september har avisen ingen artikler om tiggung. VG har også i 2006 få artikler fordelt ganske likt utover året. Flest artikler har avisen i juli, mens i januar, april, mai og august skriver VG ingenting om tiggung. De månedene i 2006 hvor avisene samlet sett har flest artikler er mai, juni, juli og november. Vår og sommer er altså også i 2006 den tiden det blir skrevet mest om tiggung i disse avisene. I tillegg er det også mange artikler på senhøsten, men da er det først og fremst Aftenposten som trekker opp antallet. Den måneden avisene samlet sett har færrest artikler om tiggung er januar, hvor Aftenpostens fem artikler er de eneste.

Etter å ha sett på de to figurene kan jeg si at det er mest interesse omkring tigging på våren og sommeren, spesielt i mai og juni, og at det får minst oppmerksomhet tidlig på nyåret. Preben Brandts (2002) utsagn om at dekningen av tigging ofte er størst ved juletider gjør seg ikke gjeldende i dette materialet. I tillegg viser figurene at Aftenposten og Dagsavisen begge hadde flere artikler om tigging i 2006 enn i 2005, mens VG hadde noen færre artikler i 2006 enn året før.

5.2 Hva skriver avisene om tigging?

Etter å ha slått fast at tiggerne får mest avisomtale på våren og sommeren, spesielt i månedene mai og juni, er det neste skrittet å finne ut hva denne medieomtalen inneholder. Materialet viser at tigging først og fremst tas opp i sammenheng med tiggernes økte synlighet på denne tiden av året. Man er blant annet bekymret for hvordan turistene vil reagere på alle tiggerne, og butikkeierne er redde for at tiggerne skal skremme vekk kundene deres. Flere av avisene omtaler tigging som et slags ”vårtegn” på lik linje med de første jordbærkurvene på Youngstorget, selv om de sistnevnte antageligvis ses på som mer velkomne av mange. Det er ikke bare tiggerne som er uønsket i byen. Prostituerte, narkomane og søppel blir også hyppig nevnt. Det er tydelig at vi blir mer opptatt av trivsel om våren og sommeren, og helst vil ha det pent og ordentlig rundt oss. Med sitt triste oppsyn er tiggerne trolig med og ødelegger den positive sinnsstemningen for mange forbigående. Ikke bare fordi tiggerne ofte ser uflidde ut, men også fordi folk får dårlig samvittighet når de ikke har mulighet til å hjelpe noen som har det vanskelig. Når det nå klart at estetikk og trivsel er viktige temaer i avisene om våren og sommeren, som er den tiden på året tiggerne totalt sett fikk mest oppmerksomhet fra mediene i 2005 og 2006, vil jeg se nærmere på hvilke temaer som ellers var mest fremtredende disse årene.

Aftenposten skriver generelt mye mer om tigging enn de to andre avisene. Mesteparten av dette stoffet finnes i aftenutgaven. Det som står skrevet om tigging er ganske variert, men mye handler om politikk eller økonomi. I 2005 er debatten omkring en eventuell oppheving av tiggerforbudet fremtredende. Sentralt i denne debatten er en frykt for at byen skal bli et ”fristed” for tiggere hvis/når tiggerforbudet fjernes. Aftenposten skriver

også en del om gatemagasinet =Oslo i forbindelse med lanseringen dette året. Dette magasinet blir trukket frem som et positivt tiltak for tiggere i Oslo. Da det blir klart at =Oslo er en kjempesuksess blir de økonomiske aspektene ved denne suksessen gjenstand for en økende oppmerksomhet. Utover høsten 2005 pågår det en debatt om hvorvidt tiggerne bør skatte av sine inntekter, som etter oppstarten av =Oslo har økt betraktelig. Avisen vier også generelt sett mye mer plass til innlegg fra leserne, som blir oppfordret til å si sin mening om diverse spørsmål. I 2006 skriver Aftenposten mye om prostitusjonsdebatten, hvor tiggerne ofte trekkes inn. Tiggerne og de prostituerte har nemlig det til felles at de har økt i antall, de er stadig mer ”pågående” og mange av dem er fra utlandet (spesielt fra henholdsvis Romania og Nigeria). Det som hovedsakelig diskuteres er om Norge (i likhet med Sverige) bør kriminalisere kjøp av sex. Det blir også diskutert om man eventuelt kunne innført egne soner, eller et slags ”Red light district”, hvor prostitusjon og tigging kan være tillatt, eller om man kanskje bør ha spesiell tillatelse for å drive med dette. Denne våren klager man som i 2005 over at byen ”oversvømmes” av søppel, tiggere, prostituerte og narkomane. Oslos kallenavn ”Tigerstaden” byttes ut med ”Tiggerstaden”.

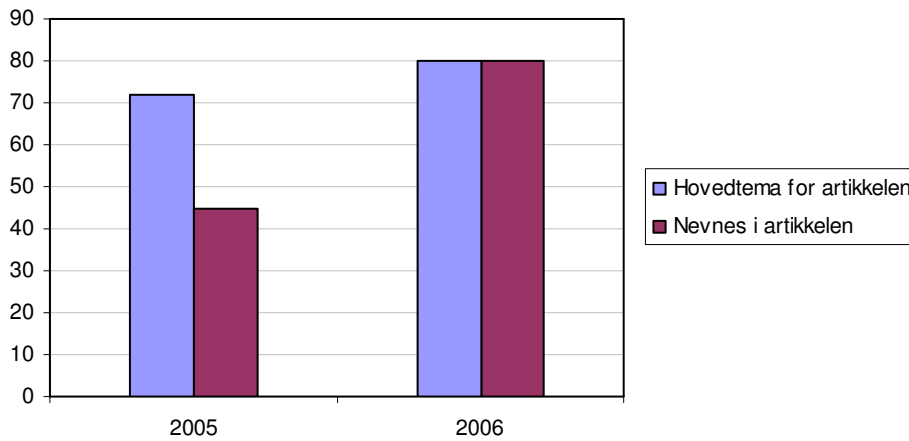
I begynnelsen av 2005 skriver Dagsavisen helst om tigging i forbindelse med rusmisbruk og etableringen av sprøyterom. Fra mai måned skrives det mer spesifikt om tigging, som blir omtalt som et slags vårtegn. Den nye ”tiggerplagen”, de utenlandske tiggerne, er et hyppig tema, og da er det spesielt disse tiggernes mer organiserte preg som blir tatt opp. På sommeren dette året ble som sagt gatemagasinet =Oslo lansert. Dette blir omtalt også i Dagsavisen, blant annet i et lengre intervju med magasinets grunnlegger Vibeke Omberg. Det skrives også noe om tigging i forbindelse med det store antallet gateselgere/-ververe som har funnet veien til Oslo sentrum, og da ofte i form av sammenligninger av disse ulike gateaktivitetene. I 2006 er det nesten utelukkende de utenlandske (rumenske) tiggerne som blir omtalt i Dagsavisens artikler om tigging. I mai har de for eksempel en serie artikler om ”Tiggerhuset” på Ljan. De har observert en gjeng på 15–20 tiggere som bor i dette huset under særdeles dårlige forhold. Disse kjøres hver dag inn til byen for å tigge, og pengene de får samles inn av en ”tiggermamma”. Enda verre er det at det er sosialkontoret som betaler husleien deres. Sommeren dette året skrives det en del om

politiets ”opprydningssaksjon” på Karl Johan. Målet med denne aksjonen er å rydde gaten for prostituerte, tiggere og narkomane gjennom økt synlighet og tilstedeværelse. Senere på sommeren vedtar Byrådet nye politivedtekter, noe som også får oppmerksomhet i Dagsavisen. De nye vedtektene kan gi politiet mulighet til å slå ned på tigging, salg og prostitusjon som forstyrrer ro og orden i sentrum.

VG skriver på vårparten i 2005 litt om organiserte tiggere, og det legges da vekt på at barn muligens blir brukt som tiggere i Oslo. Om sommeren skriver VG i likhet med de andre avisene om gatemagasinet =Oslo, og hvordan dette tiltaket har forandret hverdagen til tidligere tiggere. Gjennom året 2005 har avisen flere portretter eller omtaler av kjente personligheter. For eksempel har de like før jul to artikler om Norges rikeste mann, John Fredriksen, som ga en tusenlapp til en tigger på vei hjem fra julebord på Theaterkafeen. I 2006 handler noen av artiklene deres om ”søppelbyen” Oslo, som gjør et dårlig inntrykk på både turister og byens egne innbyggere. De nevner også politiets sommeraksjon, samt de nye politivedtektene. Også dette året har de noen artikler som er mer kjendisrelatert. I et intervju omtales til og med en hjemløs tigger som ”det nærmeste en norsk hjemløs kan komme kjendisstatus” etter at han har vært med på en dokumentar på TV2 om fotball-VM for hjemløse (VG 18.03.2006). I førjulstiden skriver de om norske kjendiser som ”stiller opp for Oslos skyggeside” ved blant annet å være med på en juleplate (VG 28.11.2006 og 21.12.2006).

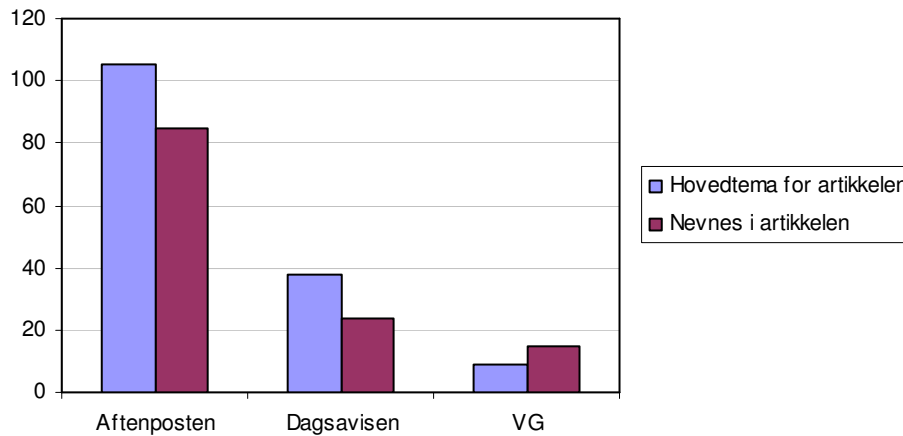
Et viktig spørsmål i forbindelse med avisenes omtale av tigging og tiggere er om artiklene har dette/disse som hovedtema eller om de kun blir nevnt i andre sammenhenger. Er det mange artikler hvor tigging og tiggere er hovedtemaet tyder dette på at de er veldig opptatt av tigging som fenomen eller av de som tigger. Hvis de kun nevnes i mange artikler er det sannsynligvis andre ting som er mer aktuelle på dette tidspunktet. I slike artikler kan det for eksempel være at tiggerne nevnes i forbindelse med omtale av diverse andre ”utgrupper”, for eksempel prostituerte eller narkomane. Det kan også hende at artiklene rett og slett inneholder en form for oppramsing av slike grupper av mennesker. Dette trenger ikke å bety at de som ”ramses opp” ses på som uønskelige, men de kan også være ulike former for vanskeligstilte eller trengende.

Figur 3: Antall artikler hvor tiggung eller tiggere er hovedtemaet fordelt på år

Av denne figuren ser vi at tiggung og tiggere var hovedtemaet i et flertall av artiklene fra 2005. Dette året var det 72 artikler som hadde dette/disse som hovedtema, og 45 artikler hvor de kun nevnes. Året etter var det et eksakt likt antall, 80 artikler, innenfor begge kategoriene. Dette året blir altså tiggung i større grad enn året før brakt på bane i andre sammenhenger. Det kan nå være interessant å se hvordan dette fordeler seg på de ulike avisene. Vi har tidligere sett at mengden av artikler om tiggung og tiggere var svært ulikt fordelt mellom avisene, og det var da Aftenposten som hadde klart flest artikler om temaet både i 2005 og i 2006, mens VG hadde spesielt få artikler om dette. Om mange av for eksempel Aftenpostens artikler hovedsakelig dreier seg om andre temaer, vil dette si oss at de allikevel ikke nødvendigvis er spesielt opptatt av tiggung.

Figur 4: Antall artikler hvor tigging eller tiggere er hovedtemaet fordelt på avis

Denne figuren viser at tigging og tiggere var hovedtemaet i et flertall av Aftenpostens og Dagsavisens artikler når vi regner med artikler fra begge årene 2005 og 2006. I VG ble tigging og tiggere litt oftere omtalt i artikler som hadde andre hovedtemaer. Aftenposten og Dagsavisen er altså i større grad enn VG opptatt av tigging som fenomen og av de som tigger. Dette ser vi naturligvis også som sagt av de store forskjellene i antallet artikler avisene har om temaet totalt sett. For å få en bedre oversikt over hva og i hvilke sammenhenger de ulike avisene skriver om tigging har jeg videre valgt å dele inn artiklene i ti ulike temakategorier. Kategoriene er basert på temaer som jeg ved gjennomlesning av artiklene fikk inntrykk av at var mest fremtredende. Jeg vil begynne med å gjennomgå alle kategoriene, og videre gi en kort vurdering av disse.¹⁵

- **Medlidenhet:** Mange tar tiggerne i forsvar, og vil bidra til å bedre deres situasjon.
- **Veldedighet:** Her er temaet veldedighet og folks giverglede. Hvor flinke er vi til å gi?
- **Verdighet:** Noen tiggere trekkes frem som mer verdige enn andre.
- **Estetikk:** Det ser stygt ut at folk sitter på gata og tigger. Et utrivelig bybilde gir også de som ferdes her en følelse av utrygghet.
- **Kriminalitet:** Tiggerne forbindes med kriminalitet, rus og/eller psykisk ustabilitet.

¹⁵ En mer fyldig beskrivelse av kategoriene finnes i vedlegg 2.

- **Giverpress:** Folk har rett til å kunne ferdes fritt i sentrum uten å føle giverpress.
- **Tiggerturisme:** Man er bekymret fordi det kommer stadig flere utlendinger til Norge for å tigge. Disse bruker ofte andre metoder enn vi er vant til.
- **Lover og regler for tigging:** Både før og etter avkriminaliseringen har det vært uenigheter om hvorvidt tigging bør være lovlig, og hvilke virkemidler som eventuelt kan brukes for å begrense tiggingen i Oslo.
- **Ruspolitikk:** Et viktig spørsmål i disse artiklene er hvordan rusmisbrukere kan få det bedre, noe som blant annet innebærer å slippe å tigge for å finansiere rusavhengigheten.
- **Annet:** Samlekategori for artikler som ikke passer inn i de øvrige kategoriene.

Siden det ikke finnes spesielt mye annen forskning omkring mediedekningen av tigging, er det vanskelig å si om disse kategoriene kan være aktuelle også for andre aviser og tidsperioder. Mine kategorier har en del til felles med de som i en tidligere nevnt undersøkelse ble funnet av Preben Brandt (2002). Han fant at tigging i danske aviser som regel ble omtalt i forbindelse med emnene estetikk, moral, sosialpolitikk og sikkerhet (Brandt 2002). De *estetiske* artiklene i hans materiale dreide seg om at det ikke ser pent ut at folk sitter på gata og tigger. Denne kategorien er ganske identisk med en av mine kategorier med samme navn. De *moralske* artiklene i Brandts (2002) undersøkelse handlet om at det ikke bare var å gi litt penger til en tigger og så tro at man hadde gjort en god gjerning. Dette emnet har et visst samsvar med mine kategorier om medlidenhet og veldedighet, men den er altså vinklet på en noe mer negativ måte. Heller enn at det som i mine kategorier legges vekt på at/om folk er villige til å gi, er det her folks samvittighet som står i sentrum. Et hovedpoeng virker å være at man bør gjøre noe mer eller noe annet enn å gi litt penger, da dette ikke kan sies å være til noe særlig hjelp. I forbindelse med *sosialpolitikk* var poenget i hans artikler at det er noe galt i samfunnet når folk velger å tigge (Brandt 2002). Dette emnet kan sammenlignes med min kategori om lover og regler for tigging, som også først og fremst handler om politikk. Det siste av hans emner, *sikkerhet*, inneholdt artikler hvor man vurderte hva annet tiggerne kunne finne på å gjøre av ugagn (Brandt 2002). Min kategori om kriminalitet vil nok ha noe av det samme innholdet som denne. Samlet sett virker det som om hans emner har mye til felles med

mine temakategorier. Siden han ikke sier noe om hvordan artiklene fordeler seg på de ulike emnene stopper imidlertid sammenligningen her.

Jeg vil nå presentere analyseresultatene om artiklenes temaer. Det viktigste vil da være å se etter ulikheter mellom aviser og tidsperioder. Er det store forskjeller mellom avisene når det gjelder hvilke temaer de legger vekt på når de skriver om tiggings? Har fokuset skiftet etter avkriminaliseringen? Noen av kategoriene kan i tillegg sies å ha mer positivt ladet innhold (f.eks. medlidenhet og verdighet) enn andre som er mer negativt orientert (f.eks. estetikk, kriminalitet, giverpress og tiggerturisme). Eventuelle endringer i antallet artikler innenfor disse kategoriene vil da være spesielt interessante å følge med på.

Tabell 2: Antall artikler innenfor ulike temakategorier i 2005

Tema:	Avis:	Aftenposten	Dagsavisen	VG	Sum:	
					N	%
Verdighet		20	2	3	25	21
Lover og regler for tiggings		22	1	0	23	20
Medlidenhet		11	2	2	15	13
Ruspolitikk		5	4	0	9	8
Tiggerturisme		4	3	2	9	8
Kriminalitet		6	1	1	8	7
Estetikk		4	1	1	6	5
Veldedighet		2	2	0	4	3
Giverpress		2	1	0	3	2
Annet		6	5	4	15	13
Sum:		82	22	13	117	100

Denne tabellen viser at Aftenposten dette året skriver om tiggings hovedsakelig i sammenheng med lover og regler for dette, samt i forbindelse med temaer som verdighet og medlidenhet. Dagsavisen har flest artikler innenfor kategoriene ruspolitikk og tiggerturisme, mens VG har flest artikler om verdighet. Siden begge de sistnevnte avisene har relativt få artikler, har de allikevel ikke spesielt mange artikler innenfor noen av kategoriene, men artiklene deres er heller spredt over flere kategorier. Samlet sett er det i 2005 flest artikler som omhandler verdighet og lover og regler for tiggings. Disse utgjør henholdsvis 21 og 20 prosent av alle artiklene fra dette året.

Tabell 3: Antall artikler innenfor ulike temakategorier i 2006

Tema:	Avis:	Aftenposten	Dagsavisen	VG	Sum:	
					N	%
Love og regler for tigging		27	5	1	33	21
Estetikk		23	4	3	30	19
Tiggerturisme		7	16	1	24	15
Medlidenhet		14	5	3	22	14
Ruspolitikk		12	0	0	12	7
Verdighet		9	0	0	9	6
Kriminalitet		2	3	1	6	4
Veldedighet		2	1	0	3	2
Giverpress		1	0	0	1	0
Annet		12	6	2	20	12
Sum:		109	40	11	160	100

I 2006 har artiklenes temaer forandret seg ganske mye, spesielt i Aftenposten og Dagsavisen. Aftenposten skriver fortsatt mest om lover og regler for tigging, men estetikk har nå også blitt et viktig tema i avisens artikler. Medlidenhet er fortsatt et relativt stort tema i forbindelse med tigging, mens ruspolitikk er noe mer omtalt enn i 2005. I Dagsavisen skrives det plutselig mye mer om tiggerturisme, selv om dette også var et av deres viktigste temaer året før. I 2006 er antallet artikler som handler om dette mangedoblet. VG skriver dette året mest om tigging i forbindelse med estetikk og medlidenhet. Verdighet, som året før var temaet for flest av VGs artikler, er ikke temaet for noen av artiklene deres i 2006. Hvis vi ser på de tre avisene samlet er det temaene lover og regler for tigging og estetikk som opptrer flest ganger, med henholdsvis 21 og 19 prosent av det totale antallet artikler dette året.

En sammenligning av resultatene fra 2005 og 2006 viser blant annet at temaene estetikk og tiggerturisme har blitt mye mer interessante det sistnevnte året. Dette er antageligvis fordi tiggerne (og da spesielt de utenlandske) ble flere, og dermed mye mer synlige i bybildet, etter avkriminaliseringen. Verdighet er det temaet som har størst nedgang i omtale fra 2005 til 2006. Dette har nok sammenheng med at lanseringen av magasinet =Oslo foregikk i 2005, og det var i denne perioden mye snakk om tiggernes økte verdighet som magasinselgere. Året etter var ikke lenger dette magasinet like nytt og spennende og fikk derfor mindre oppmerksomhet. Hvis vi ser på begge årene samlet sett

har Aftenposten flest artikler som omhandler lover og regler for tigging, mens Dagsavisen skriver mest om tiggerturisme. VG har flest artikler om temaet medlidenhet.

5.3 Hvem uttaler seg om tigging?

Jeg vil nå forsøke å finne ut hvem som var de viktigste aktørene i debatten omkring tigging i årene 2005 og 2006 ved å måle hvem som uttalte seg mest om dette i avisene. Hvem som engasjerer seg i spørsmål om tigging kan for eksempel si noe om hvilke interesser som er involvert i denne debatten. Det er samtidig også interessant å se hvilke aktører som ikke uttaler seg i like stor grad, enten fordi de ikke vil eller fordi de ikke får tilgang til det.

Tabell 4: Antall artikler med uttalelser fra ulike aktører i 2005

Avis:	Aftenposten	Dagsavisen	VG	Sum:	
				N	%
Kommentator	26	5	1	32	17
Nyhetsjournalist	15	1	4	20	11
=Oslo-redaksjonen	16	2	0	18	10
=Oslo-selger	13	1	2	16	9
Politiet	12	2	1	15	8
Byrådet	10	2	1	13	7
Norsk tigger	8	3	0	11	6
Andre politikere	5	1	2	8	4
Publikum	5	3	0	8	4
Andre interesseorganisasjoner	4	3	0	7	4
Kirkens Bymisjon	3	2	1	6	3
Andre veldedige/hjelpeorganisasjoner	3	0	2	5	3
Oslo handelsstands forening	5	0	0	5	3
Justisministeren	4	0	0	4	2
Kjendis	0	1	1	2	1
Lederredaktør	1	0	0	1	0
Utenlandsk tigger	0	0	1	1	0
Forsker	0	0	0	0	0
Andre	13	0	3	16	8
Sum:	143	26	19	188	100

Som vi ser av tabellen var det kommentatorer som uttalte seg oftest om tigging i 2005. Hele 26 av disse 32 uttalelsene fant sted i Aftenposten. Andre viktige aktører ser ut til å være journalister, =Oslo-redaksjonen og =Oslo-selgere. Politiet og Byrådet kom også med relativt mange uttalelser. Tiggerne selv (norske tiggere og =Oslo-selgere) får uttale seg noe oftere i Aftenposten enn i de andre to avisene. Lederredaktører, utenlandske tiggere og forskere uttaler seg i liten grad om tigging dette året.

Tabell 5: Antall artikler med uttalelser fra ulike aktører i 2006

Aktør:	Avis:	Aftenposten	Dagsavisen	VG	Sum:	
					N	%
Nyhetsjournalist		22	16	4	42	17
Kommentator		26	8	2	36	14
Politiet		11	14	3	28	11
Byrådet		15	7	3	25	10
Andre politikere		13	5	0	18	7
Norsk tigger		11	5	1	17	7
Justisministeren		3	6	1	10	4
Kjendis		8	1	1	10	4
=Oslo-selger		3	6	0	9	4
Forsker		6	0	0	6	2
Publikum		4	2	0	6	2
=Oslo-redaksjonen		3	2	0	5	2
Andre interesseorganisasjoner		4	0	0	4	2
Kirkens Bymisjon		3	1	0	4	2
Andre veldedige-/hjelporganisasjoner		2	0	1	3	1
Lederredaktør		3	0	0	3	1
Oslo handelsstands forening		2	1	0	3	1
Utenlandsk tigger		0	2	0	2	1
Andre		14	5	1	20	8
Sum:		153	81	17	251	100

I 2006 er fortsatt kommentatorer og journalister de viktigste aktørene, mens politiet og Byrådet også har enda flere uttalelser i debatten enn året før. I tillegg ser andre politikere og norske tiggere ut til å uttale seg relativt hyppig. =Oslo-redaksjonen og =Oslo-selgerne uttaler seg i mindre grad enn året før. Dette året ble tiggerne omtalt i tre ledere i forhold til kun en året før. Kjente eller viktige personligheter som forskere, kjendiser og justisministeren uttaler seg også noe oftere i 2006 enn i 2005.

Hvis man ser på begge årene samlet sett ser debattens viktigste aktører ut til å være kommentatorer, journalister, politiet og Byrådet. Av disse er det for øvrig kommentatorer, politiet og Byrådet som hadde flest negative uttalelser om tiggere, mens journalistene ofte hadde et mer positivt syn på fenomenet. Når det gjelder disse aktørenes interesser i saken er journalistenes hensikter vanskeligst å spesifisere ettersom materialet viser at disse uttaler seg om veldig varierte temaer. Kommentatorene ser ut til å uttale seg noe oftere om lover og regler for tiggere i 2005, mens i 2006 er de mest opptatt av estetikk. Dette viser at de er interessert i at byen skal være et trygt og trivelig sted å oppholde seg. Politiet uttaler seg mest i forbindelse med lover og regler for tiggere begge årene, og også en del om kriminalitet. Siden deres hovedoppgave er ”å sikre trygghet, lov og orden” er dette kanskje naturlig (Politiet 2008). De er avhengige av at gjeldende lover og regler er i samsvar med det de ser på som nødvendig for å kunne gjøre jobben sin best mulig. Det er antageligvis derfor de ønsker å ha muligheten til å bortvise tiggere de mener opptrer forstyrrende overfor publikum. Byrådet uttaler seg også mest om lover og regler for tiggere. Deres oppgaver er blant annet å komme med forslag til kommunens forvaltning, samt å føre tilsyn med kommunens virksomhet (Byrådet 2008b). Byrådet kan dermed også sies å ha en naturlig interesse for lover og regler i byen. Både politiet og Byrådet har i tillegg det til felles at de ofte stilles til ansvar ved eventuelt misnøye fra innbyggernes side når det gjelder blant annet trygghet og trivsel i byen. Dette fører også med seg en del uttalelser i mediene.

5.4 Hvilke tiggere omtales, og hvordan fremstilles de?

Jeg vil nå kartlegge hvilke tiggere som får mest og minst omtale, og hvordan de enkelte gruppene av tiggere fremstilles. Det mest interessante blir da å se etter forskjeller i fremstillingen av de ulike tiggerne, blant annet mellom aviser og tidsperioder.

Tabell 6: Avisenes omtale av ulike tiggere i 2005

Tiggere: \ Avis:	Aftenposten	Dagsavisen	VG	Sum:	
				N	%
Tiggere generelt	38	13	6	57	42
=Oslo-selgere	36	2	4	42	31
Utenlandske tiggere	15	4	4	23	17
Norske tiggere	9	5	0	14	10
Sum:	98	24	14	136	100

Denne tabellen viser at det er tiggere generelt som får mest omtale i alle avisene i 2005. Disse har 42 prosent av den samlede medieomtalen. I Aftenposten får =Oslo-selgerne nesten like mye oppmerksomhet som tiggere generelt, og disse har også en ganske stor prosentandel av den samlede medieomtalen. Sammenlagt får de norske tiggerne minst oppmerksomhet, med bare 10 prosent. De får derimot ikke minst omtale i alle de enkelte avisene, men kun i Aftenposten og VG. I Dagsavisen får både =Oslo-selgere og utenlandske tiggere mindre oppmerksomhet enn de norske tiggerne dette året.

Tabell 7: Avisenes omtale av ulike tiggere i 2006

Tiggere: \ Avis:	Aftenposten	Dagsavisen	VG	Sum:	
				N	%
Tiggere generelt	83	17	7	107	56
Utenlandske tiggere	22	21	2	45	24
Norske tiggere	10	6	3	19	10
=Oslo-selgere	15	4	0	19	10
Sum:	130	48	12	190	100

I 2006 er det fortsatt tiggere generelt som får mest oppmerksomhet, med 56 prosent. Disse omtales nesten dobbelt så mange ganger dette året i forhold til i 2005, og de er den gruppen som får mest omtale både i Aftenposten og VG. Dagsavisen er i 2006 mest opptatt av utenlandske tiggere. Denne gruppen får generelt sett også nesten dobbelt så mye omtale dette året sammenliknet med året før. Gruppene som sammenlagt får minst oppmerksomhet i 2005 er norske tiggere og =Oslo-selgere, som omtales i bare 19 artikler hver. Aftenposten har viet minst oppmerksomhet til de norske tiggerne, mens de to andre avisene begge hadde minst omtale av =Oslo-selgere. De største forandringene fra året før er at =Oslo-selgerne får mindre oppmerksomhet, mens de utenlandske tiggerne får mer. I

=Oslo-selgernes tilfelle kan dette som tidligere nevnt ha noe å gjøre med at konseptet =Oslo dette året ikke lenger var like nytt og spennende. De utenlandske tiggernes økte oppmerksomhet er antageligvis et resultat av at det i 2006 hadde blitt noe flere av dem. I tillegg hadde de vanligvis oppholdt seg i Oslo kun visse deler av sommerhalvåret, men nå var de oftere også å se om vinteren.

Det er nå klart at tiggere generelt er den gruppen som fikk mest oppmerksomhet i alle avisene både i 2005 og 2006. Det er altså veldig vanlig at det ikke skilles mellom ulike tiggere i medieomtalen og heller brukes en slags samlekategori som inneholder alle de ulike typene. De norske tiggerne fikk samlet sett minst omtale begge årene, men i 2006 deler de sisteplassen med =Oslo-selgerne. Dette betyr at av de enkelte gruppene av tiggere er det oftest de utenlandske som i skilles ut som en egen kategori. Et viktig spørsmål blir da videre om medieomtalen av disse er av den positive eller negative sorten. Dette vil jeg finne ut ved hjelp av ti kategorier av fremstillinger jeg mener ofte blir brukt om tiggere. Kategoriene inneholder fremstillinger som kan ses på som henholdsvis positive, negative eller nøytrale. De positive fremstillingene er hovedsakelig engasjerte/ivrige/stolte og optimistiske/blide/hygge, mens aggressive/plagsomme/innpåslitne/stygge og organiserte/falske/skuespillere er negative. Disse fire kategoriene er de som skiller seg mest ut i enten en negativ eller positiv retning, mens resten av kategoriene er noe mer nøytrale. Selv om jeg omtaler noen av kategoriene som nøytrale betyr ikke det at de ikke kan ses på som mer positivt eller negativt ladet i forhold til hverandre, men disse er allikevel ikke like tydelig positive eller negative som de fire nevnte. Kategorien *ingen* er en samlekategori for artikler hvor tiggerne ikke blir fremstilt på noen spesiell måte.

Tabell 8: Avisenes fremstillinger av ulike tiggere i 2005

Fremstilling:	Tiggere:	Norske tiggere	=Oslo-selgere	Utenlandske tiggere	Tiggere generelt	Sum:	
						N	%
Slitne/trengende/syke/ofre		4	5	3	18	30	17
Mange/stadig flere/tar over byen		3	1	6	14	24	14
Aggressive/plagsomme/innpåslitne/stygge		0	0	4	16	20	12
Organiserte/falske/skuespillere		0	0	13	4	17	10
Engasjerte/ivrige/stolte		0	15	0	0	15	9
Åpne/ærlige om sin bakgrunn/situasjon		4	9	1	0	14	8
Optimistiske/blide/hygge		0	11	0	1	12	7
Ydmyke/selvbebreidende/flaue		2	2	0	5	9	5
Oversett/glemt/usynlige		1	0	0	3	4	2
Ingen		1	9	1	16	27	16
Sum:		15	52	28	77	172	100

Av denne tabellen ser vi at tiggerne i 2005 ofte fremstilles som slitne/trengende/syke/ofre eller mange/stadig flere/tar over byen. I motsatt ende av skalaen finner vi oversett/glemt/usynlige, som sjelden blir brukt i beskrivelser av tiggere dette året. Det er i de fleste fremstillingskategoriene tiggere generelt som er dominerende. Unntakene er de positive kategoriene, optimistiske/blide/hygge og engasjerte/ivrige/stolte, hvor =Oslo-selgerne er klart flest, og kategorien organiserte/falske/skuespillere hvor de utenlandske tiggerne er flest. De norske tiggerne blir fremstilt på mer nøytrale måter enn de andre tiggerne, og da spesielt som slitne/trengende/syke/ofre eller åpne/ærlige om sin bakgrunn/situasjon.

Det at de utenlandske tiggerne gjerne fremstilles negativt kan nok ha sammenheng med at denne gruppens metoder av mange blir sett på som noe mer tvilsomme. Spesielt tiggestrategiene som Sætre (2006) kaller krøplingtiggning og medlidenhetstiggning blir sett på som overdramatiske. *Krøplingtiggerne* fremhever en funksjonshemming eller kroppslig svakhet mens de tigger. På gata i Oslo kan man som nevnt i kapittel 2.4 blant annet se utenlandske tiggere som står med en krykke og rister på kroppen. *Medlidenhetstiggerne* bruker diverse andre virkemidler for å få folk til å synes synd på dem. Vi kan for eksempel se gamle tiggerkoner som sitter på bakken med et lidende uttrykk og foldede hender mens de trygler forbipasserende om penger. Siden =Oslo-selgerne er gjenstand for såpass mange flere positive fremstillinger enn resten av tiggerne, kan man kanskje kalle

dem en slags *positive avvikere* (Eide 2004). De er mer beundringsverdige enn de andre tiggerne, ettersom de har klart å ”ta seg sammen” såpass at de kunne begynne med bladsalg, som fra de forbigående side nok er en mer ønskelig aktivitet enn vanlig tiggning.

Tabell 9: Avisenes fremstillinger av ulike tiggere i 2006

Fremstilling:	Tiggere:	Norske tiggere	=Oslo-selgere	Utenlandske tiggere	Tiggere generelt	Sum:	
						N	%
Aggressive/plagsomme/innpåslitne/stygge		1	0	17	29	47	19
Mange/stadig flere/tar over byen		0	0	22	24	46	18
Slitne/trengende/syke/ofre		9	8	1	27	45	18
Organiserte/falske/skuespillere		0	0	29	8	37	15
Åpne/ærlige om sin bakgrunn/situasjon		10	3	2	1	16	6
Optimistiske/blide/hygge		0	5	2	0	7	3
Ydmyke/selvbebreidende/flaue		3	0	0	1	4	2
Engasjerte/ivrige/stolte		2	1	0	0	3	1
Oversett/glemt/usynlige		0	0	0	1	1	0
Ingen		1	5	4	36	46	18
Sum:		26	22	77	127	252	100

I 2006 fremstilles tiggerne oftest som aggressive/plagsomme/innpåslitne/stygge eller mange/stadig flere/tar over byen. Selv om slitne/trengende/syke/ofre fortsatt er en mye brukt fremstilling blir altså tiggerne i 2006 sett på som mindre stakkarslige og mer plagsomme. Den minst brukte fremstillingen er som tidligere oversett/glemt/usynlige. De positive kategoriene, hvor =Oslo-selgerne dominerte i 2005, blir mye mindre brukt dette året, mens kategorien organiserte/falske/skuespillere fortsatt er mest brukt om de utenlandske tiggerne og nå i mye større grad. De norske tiggerne er fortsatt gjenstand for mer nøytrale fremstillinger. Disse fremstilles begge årene som slitne/trengende/syke/ofre og åpne/ærlige om sin bakgrunn/situasjon. I en kronikk i Aftenposten 10.11.2007 kan vi lese om at Norge er ”Et samfunn av ofre”. Her skriver forfatterne, Kristin Sandberg og Trond Kristoffersen, at ”samfunnet vårt vil ha lydige og hjelpetrengende ofre”, og at ”det er ikke lenger mulig å være rebell uten å få en diagnose” (Aftenposten 10.11.2007). Ofrene hjelper oss til å manifestere våre idealer om godhet. De ”fyller sin rolle med den rette dosen selvbekreftelse, anger og ydmykhet”, noe som fører til at de blir sett på av oss

som *verdlig trengende* (Aftenposten 10.11.2007). De utenlandske tiggerne kjenner derimot ikke sin plass. De er ikke like ydmyke, de opptrer i flokk og de har ikke offentlig tatt på seg ansvaret for sin situasjon. Disse er derfor *uverdig trengende* (Aftenposten 10.11.2007).

Det er begge årene svært få positive fremstillinger av de utenlandske tiggerne, men vi har altså i 2006 blitt enda mer mistenksomme overfor dem. Erskine & McIntosh (1999) sier at britiske aviser ofte portretterer tiggere som uærlige. De mener, som tidligere nevnt, at to typer historier er mest vanlige i avisene: Historier om tiggere som ikke er hva de utgir seg for å være, og historier om hvor mye penger tiggerne egentlig tjener (Erskine & McIntosh 1999: 29). Mitt materiale viser at de utenlandske tiggerne i norske aviser ofte blir nevnt i den første typen historier. Disse historiene dreier seg om funksjonshemninger som man ikke nødvendigvis tror er reelle, eller gamle tiggerkoner med overdrevent lidende uttrykk. I den andre typen historier er det i mitt materiale heller =Oslo-selgerne som har blitt gjenstand for oppmerksomhet. Magasinet =Oslo var i begynnelsen en så stor suksess at man begynte å lure på hvor mye selgerne egentlig tjente, og om de eventuelt burde skatte av inntjeningen sin. Denne debatten pågikk først og fremst i Aftenposten utover høsten 2005, og har ellers ikke vært spesielt fremtredende.

Siden det i avisomtalen av de utenlandske tiggerne ofte legges vekt på at tiggermetodene deres ikke er troverdige, men heller spesielt plagsomme, kan man kanskje si at de ikke ”spiller rollen” som tiggere riktig. Deres metoder er annerledes enn det Sætre (2006) kaller *klassisk tigging*, som kun innebærer å sitte stille med en kopp. Erving Goffman (1992) sier at en *rolle* er et på forhånd fastlagt mønster for handling. Rollene utspilles gjennom ulike opptredener. Under alle opptredener bør det være samsvar mellom rolleutøverens fremtoning og manerer. Hvordan man ser ut må altså stemme overens med hvordan man oppfører seg. Tigger-rollen kan kanskje sies å være en slags offer-rolle hvor det forventes at man skal holde seg i bakgrunnen og være relativt passiv, men samtidig må man også være ydmyk og takknemlig. De utenlandske tiggerne ”fyller ikke” denne rollen, siden de er mer aktive og pågående. Heller enn å skjule sin fattigdom prøver de å gjøre den mest mulig synlig for de forbipasserende, både gjennom oppførsel og hvordan

de kler seg. I henhold til Howard Beckers (1963) tankegang er tiggere stemplet som *avvikere* på grunn av folks reaksjoner på tiggingen deres, og må derfor oppføre seg slik det forventes av dem som tiggere. Hvis de spiller rollen riktig blir de ”belønnet”, mens de blir ”straffet” hvis de ikke oppfører seg som forventet. Siden tigging er en handling som har blitt sett på som avvikende i lange tider er det også de tradisjonelle tiggermetodene man forventer at blir brukt.

Ifølge Hildegunn Brattvåg (2007) har rumenerne selv lagt merke til at mediene ofte presenterer negative fremstillinger av dem som gruppe. Informantene hennes sier at de tror mediene skriver usannheter om dem, og at det er derfor de har mindre inntjening enn de norske tiggerne (2007: 25). Bakgrunnen for dette er at de mener å ha fått inn betraktelig mer penger før mediedekningen økte. For å finne ut litt mer om den påståtte økningen i negativ mediedekning har Brattvåg (2007) tatt for seg 13 artikler fra fem ulike aviser fra Oslo-området, som sto på trykk fra og med oktober 2006 til og med januar 2007. En av tingene hun la merke til ved gjennomgangen av disse artiklene var at de ikke inneholdt et eneste intervju med rumenere som tigger. Min kartlegging av hvem som uttaler seg i artikler om tigging viser også at disse svært sjelden får sine meninger på trykk. Det kan altså tyde på at de er underrepresentert i mediene. Rumenerne er i tillegg irriterte over at det blir tatt bilder av dem til reportasjer uten at de blir spurt på forhånd (Brattvåg 2007). Begge disse tingene er eksempler på det Eide (2004) kaller *symbolsk og selektiv tilintetgjøring*, en form for marginalisering som hun mener ofte brukes i mediene. Underrepresentasjonen kan også være en form for *ensidig negativitet*, siden avisene fokuserer på negative aspekter ved dem som gruppe og de selv ikke får uttale seg i disse sakene (Eide 2004).

Brattvåg (2007) grupperte utsagn fra artiklene i sitt materiale i fire ulike kategorier. Den første kategorien omhandler tiggernes *organisering*, og inneholder uttrykk som ”tiggergjenger”, ”tiggerbander” og ”mafia”. Den neste kategorien handler om at tiggerne driver med *lureri*, og inneholder uttrykk som ”spiller syke”, ”skuespill” og ”falske tiggere”. Disse to kategoriene samsvarer i stor grad med min fremstillingskategori organiserte/falske/skuespillere, som også hovedsakelig blir brukt om utenlandske tiggere.

Brattvågs (2007) neste kategori dreier seg om den økende *mengden* av utenlandske tiggere, og inneholder uttrykk som ”oversvømmet byen”, ”tyter ut” og ”kom i strie strømmer”. Denne kategorien kan sammenlignes med min kategori mange/stadig flere/tar over byen. I mitt materiale er denne fremstillingen også ofte brukt om tiggere generelt, ikke bare utenlandske tiggere. Brattvågs (2007) siste kategori inneholder *reaksjoner* som tiggerne blir møtt med. Det er da spesielt ordet ”jakt” som blir brukt i ulike former. Ingen av mine kategorier kan samsvarer med denne reaksjonskategorien. Jeg finner allikevel mange eksempler på at ordet ”jakt” blir brukt i ulike varianter også i mitt datamateriale, spesielt i forbindelse med politiets ”opprydningssaksjon” i Oslo sentrum i 2006. Siden aksjonen har fått nettopp dette tilnavnet i mediene er også ordet ”opprydning” sentralt i artiklene. Mens det å være ”jaget” kanskje først og fremst assosieres med kriminelle, er ”opprydning” mer brukt i forbindelse med søppel og rot. Både kriminalitet, søppel og rot er uønskede elementer i byen. Bruken av disse ordene sier da også at disse tiggerne er uønsket. De er *urene* i den forstand at de ”ikke passer inn” (Douglas 1997). Mary Douglas sier at mennesker vil ha orden, og for å få orden må vi ”avvise ting som ikke hører hjemme der” (1997: 51). Siden tiggerne ikke ”hører hjemme” i Oslos paradegate blir de altså jaget rundt i byen. Men som Knut Olav Åmås sier i en kommentar i Aftenposten, så er problemet at de ses på som urene overalt (Aftenposten 30.05.2006). ”Jakten” tar dermed kanskje aldri slutt.

5.5 Artiklenes holdningsladning

En *holdning* kan, som jeg nevnte i kapittel 3, defineres som en relativt varig innstilling for eller imot noe (Korsnes m. fl. 2001). Hva vi tror eller vet om holdningsobjektet er da sentralt. Videre er våre følelser overfor holdningsobjektet og styrken på disse følelsene viktig. Handlinger vi er beredt på å gjøre i forhold til holdningsobjektet spiller også inn. For å kunne avgjøre hva slags holdninger til tigging som kommer frem i avisene har jeg sortert artiklene etter det som virket å være deres holdningsladning, altså om en får et positivt eller negativt inntrykk av tigging eller tiggere gjennom å lese artikkelen. Hvis artikkelen sier at tigging bør være lovlig og/eller at folk bør gi penger til tiggere gir dette for eksempel uttrykk for positive holdninger. Den er også positivt ladet hvis den sier at

tiggerne bør få være i fred for politiet, eller at det er positivt at tiggerne er synlige i bybildet. Artikkelen er negativt ladet hvis den gir uttrykk for at tigging bør være ulovlig og/eller at folk ikke bør gi penger til tiggere. Den er også negativ hvis den sier at tiggerne bør fjernes eller at de må kontrolleres i større grad enn andre. Et viktig spørsmål vil være om holdningene har forandret seg med avkriminaliseringen. Normalt sett vil man ha mer positive holdninger overfor en lovlig aktivitet enn en aktivitet som er ulovlig. Er dette også tilfellet for tigging? Tigging kan ses på som en *victimless crime*, da dette er en aktivitet som ikke fører med seg noe offer i direkte forstand (Pfohl 1994). Det kan dermed tenkes at man er mer positive overfor tigging enn overfor en del andre former for avvikende og/eller kriminelle handlinger.

Tabell 10: Holdningsladning i de ulike avisenes artikler i 2005

Holdning:\nAvis:	Aftenposten	Dagsavisen	VG	Sum:	
				N	%
Positiv	35	5	5	45	39
Nøytral	24	10	6	40	34
Negativ	23	7	2	32	27
Sum:	82	22	13	117	100

Av denne tabellen ser vi at flertallet av artiklene i 2005 har en positiv holdningsladning. Det er derimot ikke så veldig stor forskjell på antallet artikler med de ulike holdningsladningene samlet sett. Når det gjelder de enkelte avisene er det kun Aftenposten som er mest positiv, mens de to andre avisene er mest nøytrale i sine omtaler av tigging. Det kom altså ikke frem spesielt mye negative holdninger til tigging i avisene dette året, selv om tigging da var en ulovlig aktivitet.

Tabell 11: Holdningsladning i de ulike avisenes artikler i 2006

Holdning:\nAvis:	Aftenposten	Dagsavisen	VG	Sum:	
				N	%
Positiv	29	7	4	40	25
Nøytral	34	11	1	46	29
Negativ	46	22	6	74	46
Sum:	109	40	11	160	100

I 2006 har holdningene forandret seg, og sammenlagt er nå artiklene med en negativ holdningsladning klart flest. Disse utgjør 46 prosent av alle artiklene fra 2006, og er i absolutte tall over dobbelt så mange som året før. Alle de enkelte avisene er nå mest negative til tigging og tiggere. Etter at tigging ble lovlig økte altså de negative holdningene til fenomenet i avisene. Denne økningen i negative holdninger er også i samsvar med den økte bruken av mer negative fremstillinger i 2006 som kom frem i forrige del av kapittelet.

Når det gjelder de enkelte avisene er det interessant å se nærmere på hvilken av disse som er mest positiv og hvilken som er mest negativ i sine omtaler av tigging. I tabellen nedenfor vil jeg vise en oversikt over fordelingen av artikler med en positiv, nøytral og negativ holdningsladning for hver av avisene. Jeg har da slått sammen antall artikler i de ulike holdningskategoriene fra 2005 og 2006, for hver enkelt avis. Ettersom det totale antallet artikler fra VG er såpass lavt var denne sammenslåingen nødvendig for å kunne regne ut den prosentvise fordelingen.

Tabell 12: Oversikt over holdningsladning i de ulike avisenes totale antall artikler

Avis:	Holdning:		Positiv		Nøytral		Negativ		Sum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aftenposten	64	34	58	30	69	36	191		100	
Dagsavisen	12	19	21	34	29	47	62		100	
VG	9	38	7	29	8	33	24		100	

I Aftenposten hadde de i 2005 og 2006 til sammen 191 artikler om tigging, mens de i Dagsavisen hadde 62 artikler. Av denne tabellen ser vi at begge disse avisene hadde størst prosentandel av artikler med en negativ holdningsladning. I Aftenpostens tilfelle er prosentandelen av negative artikler 36 prosent, mens 34 og 30 prosent av avisens artikler er henholdsvis positive og nøytrale overfor tigging og tiggere. Deres artikler fordeler seg relativt likt på de ulike holdningskategoriene, noe som kan tyde på at avisen er variert heller enn ensidig i sine fremstillinger av tiggere. I Dagsavisen finner vi mye større forskjeller i den prosentvise fordelingen av artikler med ulike holdninger. Denne avisen har hele 47 prosent negative artikler og kun 19 prosent positive. De nøytrale artiklene ligger ca. midt i mellom med en andel på 34 prosent. Det tyder altså på at Dagsavisens

artikler er noe mer preget av negative holdninger til tigging enn Aftenposten. Dette sammenfaller også med Dagsavisens fordeling av artikler innenfor de ulike temakategoriene som jeg tok for meg i kapittel 5.2. Her kom det frem at en stor andel av deres artikler dreide seg om tiggerturisme, som var en av de mest negative kategoriene. I VG finner vi den største andelen av positive artikler. Av denne avisens totalt 24 artikler om temaet kan 38 prosent sies å ha en positiv holdningsladning. De negative artiklene utgjør 33 prosent, mens de nøytrale artiklene ligger ca. midt i mellom med 29 prosent. I likhet med i Aftenposten er det heller ikke i VG så veldig store forskjeller mellom prosentandelen av artikler innenfor de ulike holdningskategoriene, og denne avisen kan derfor også sies å ha relativt varierte fremstillinger av tiggere.

5.6 Legitime og illegitime tiggere?

I den delen av analysen som omhandler fremstillinger av tiggere ble det klart at tiggere generelt har gått fra og fremstilles som slitne ofre til aggressive og plagsomme. Begge årene står mengden av tiggere også sentralt i artiklene. Den største kontrasten mellom enkelte grupper finner vi i =Oslo-selgernes og de utenlandske tiggernes tilfelle. De positive kategoriene, hvor tiggerne beskrives som optimistiske og hyggelige eller engasjerte og stolte, blir nesten utelukkende brukt om =Oslo-selgerne. Kategorien hvor tiggerne fremstilles som organiserte og/eller skuespillere brukes spesielt mye om de utenlandske tiggerne. De norske tiggerne blir begge årene fremstilt relativt nøytralt. Disse fremstilles først og fremst som slitne ofre eller åpne og ærlige. Ettersom forskjellene i bruken av positive, nøytrale og negative fremstillinger er såpass store kan vi kanskje si at =Oslo-selgerne og de norske tiggerne ses på som mer *legitime tiggere*, mens de utenlandske tiggerne blir sett på som *illegitime*. Det kan være flere årsaker til at dette skillet har oppstått. I =Oslo-selgernes tilfelle blir det nok satt pris på at disse gjør en form for arbeid, siden det å arbeide er en veldig viktig verdi i det norske samfunnet. Vi er fortsatt opptatt av å skille mellom de rette og urette fattige, og de arbeidsudyktige og arbeidsuvillige. Skillet mellom aktiv og passiv tigging er også sentralt når det gjelder vårt syn på tiggere. De norske tiggerne er ofte noe mer passive når de tigger enn en del av utlendingene. Nordmennene bedriver først og fremst det Sætre (2006) kaller *klassisk*

tigging, som er den formen for tigging vi tradisjonelt sett har vært mest vant til her i landet, og som dermed kanskje ses på som noe mindre plagsom. Disse tiggerne får i tillegg av og til fortelle sine historier i mediene, spesielt i magasinet =Oslo, noe som er med og skaper større forståelse for deres situasjon. De utenlandske tiggerne skaper med sine mer pågående og dramatiske tiggermetoder større ubehag for de forbipasserende. De spiller ikke tigger-rollen riktig. På grunn av forskjeller i språk er de også noe vanskeligere å kommunisere med, og de har heller ikke selv fått uttale seg noe særlig i mediene. Både tiggere generelt, og kanskje spesielt gruppen av utenlandske tiggere, består ofte av mennesker mange av oss ikke har noen utbredt kontakt med. Vi har derfor ikke spesielt mye kunnskaper om disse gruppene, noe som fører til at mange baserer sitt inntrykk av dem på nettopp det de leser i avisene (Lindstad og Fjeldstad 1999). Mediebildet av de utenlandske tiggerne har vært ganske ensidig negativt, og har dermed ikke skapt mye rom for medfølelse og forståelse overfor denne gruppen. Videre tyder det på at holdningsladningen i generelle medieomtalen av tigging og tiggere også endret seg fra å være overveiende positiv i 2005 til å bli overveiende negativ i 2006. Det kan altså virke som om *legitimiteten* til tigging generelt også har blitt mindre etter at det ble en lovlig aktivitet.

For å få en bedre innsikt i hvilke grep mediene bruker i sine fremstillinger vil jeg i det påfølgende kapitlet foreta en kvalitativ analyse av deler av datamaterialet. I denne analysen vil jeg presentere fem ulike tolkningsrammer jeg mener avisene ofte benytter seg av i saker som omhandler tigging. Disse rammene er først og fremst basert på de av temakategoriene som jeg gjennom den kvantitative analysen kom frem til at var de mest fremtredende i materialet, nemlig lover og regler for tigging, estetikk, verdighet, tiggerturisme og medlidenhet.

6 Fem tolkningsrammer fra medieomtalen av tiggning

Jeg vil i dette kapittelet presentere fem tolkningsrammer jeg mener preger avisenes omtale av tiggning og tiggere. Disse rammene er hovedsakelig basert på de fem temakategoriene som gjennom den kvantitative analysen i forrige kapittel viste seg å være mest fremtredende i avisartiklene, nemlig lover og regler for tiggning, estetikk, verdighet, tiggerturisme og medlidenhet. Disse temakategoriene er her forandret til en konfliktramme, en trivselsramme, en verdighetsramme, en mistenksomhetsramme og en medlidenhetsramme. *Konfliktrammen* dreier seg om en konflikt, som i dette tilfellet går ut på hvorvidt tiggning bør være tillatt i Oslo sentrum eller ikke. *Trivselsrammen* handler om estetikk og trygghet i byen, mens *verdighetsrammen* handler om at noen tiggere og tiggeraktiviteter ses på som mer verdige enn de andre. *Mistenksomhetsrammen* dreier seg om mistenksomhet overfor de utenlandske tiggerne og =Oslo-selgerne. Man er litt i tvil om disse to gruppene av tiggere egentlig er hva de utgjør seg for å være, og om de virkelig er trengende. *Medlidenhetsrammen* dreier seg om de som synes synd på tiggerne og arbeider for å hjelpe dem. Når jeg i dette kapittelet utdyper alle de nevnte tolkningsrammene vil jeg samtidig foreta en narrativ analyse av innholdet i avisartiklene og vise eksempler fra disse. Jeg vil også trekke inn teori og tidligere forskning som kan belyse mine funn.

6.1 Konfliktramme

Konfliktrammen er en type tolkningsramme som svært ofte brukes i mediene (Aalberg og Brekken 2007). Denne rammen inneholder en konflikt mellom minst to parter. I dette tilfellet dreier konflikten seg om hvorvidt tiggning bør være tillatt i Oslo sentrum. Bakgrunnen for at det har oppstått en konflikt omkring dette spørsmålet kan sies å være ulike politiske interesser, først og fremst mellom aktører på henholdsvis lokalt og nasjonalt plan. Konfliktrammen er en av de mest brukte rammene i dette materialet. Det samme var tilfellet i Kavlis (2006) undersøkelse av ”flygeleder-saken”. Hennes datamateriale besto blant annet av artikler fra Aftenposten, VG og Dagsavisen, som også er avisene som brukes i mitt datamateriale. Disse avisenes utbredte bruk av en konfliktramme kan altså finnes igjen i begge tilfellene.

Rammen som gjenfinnes i artiklene om tigging og tiggere er mer *tematisk* enn *episodisk* (Iyengar 1991). Det legges ofte vekt på generelle tendenser, og man forsøker å sette saken inn i en større sammenheng. Dette gjøres blant annet gjennom henvisninger til andre lands erfaringer med og lover for tigging. Det trekkes også ofte inn ”større” temaer, som for eksempel organisert kriminalitet. Politiske vurderinger er som regel involvert, og man diskuterer både beslutninger som er tatt og vurderinger man synes politikerne bør foreta. Selv om konfliktrammen hovedsakelig er tematisk kan man også finne igjen visse kjennetegn på bruk av episodisk innramming. Rammen er for eksempel sentrert omkring en konkret hendelse, nemlig beslutningen om å avkriminalisere tigging. Selve lovendringen fremstår som det aller viktigste i artiklene, noe som særlig kommer frem av artiklenes ingresser. Svært ofte er det første man kan lese at lovendringen er foreslått eller at den har trådt i kraft, etterfulgt av en aktørs (ofte byrådslederens, politiets eller justisministerens) hovedstandpunkt i saken. Sakene er *personifisert*, og da spesielt med ”opponentene” byrådsleder Erling Lae på den ene siden, og justisministrene Odd Einar Dørum (i 2005) og Knut Storberget (i 2006) på den andre siden (Allern 2000). Lae representerer Byrådet og Oslo kommune, mens Dørum og Storberget representerer Justisdepartementet, Stortinget og Regjeringen. Disse relativt *mektige* aktørene settes altså svært ofte opp mot hverandre i avisartiklene (Lindh 1984). Slik bruk av meningsmotstandere er et eksempel på det Hernes (1978) kaller *polarisering*, som han mener er en teknikk mediene bruker i sin *medievridding*. Meningsmotstanderne skal bidra til at kontrastene i saken kommer tydelig frem.

Den kvantitative undersøkelsen i forrige kapittel viste at justisministeren ikke uttalte seg spesielt mye i avisene om tigging verken i 2005 eller 2006, men han er allikevel den mest opplagte motstanderen til byrådslederen i saken. Dette er fordi sistnevnte ofte ”svarer” på henholdsvis Dørum eller Storbergets utsagn når han selv uttaler seg i mediene, eller han kommer med spørsmål og oppfordringer rettet mot disse. Justisministeren blir sett på som politisk ansvarlig for tigger-situasjonen i Oslo, og får dermed mange utspill rettet mot seg. I tillegg til lokale politikere med Erling Lae i spissen er den ”negative” siden i konflikten også ofte representert ved politiet. Disse er altså på samme side som Byrådet i konflikten, da de mener det trengs nye regler for å begrense tiggingen i Oslo. Fra politiet

er det som regel politimesteren i Oslo, Anstein Gjengedal, eller visepolitimester og ordenssjef, Roger Andresen, som uttaler seg i avisene. På den andre siden i konflikten finner vi, i tillegg til Dørum og Storberget, hovedsakelig hjelpeorganisasjoner, som for eksempel Kirkens Bymisjon. Disse mener at det bør være lovlig å tigge i Oslo. Fra Kirkens Bymisjon er det blant annet informasjonssjef, Per Frogner, som uttaler seg om saken. Samlet sett blir det hovedsakelig brukt profesjonelle og byråkratiske kilder innenfor denne rammen.

”Vil gi tiggerne verdighet og respekt”

Når avisene presenterer synspunkter som er positive til avkriminaliseringen, legges det vekt på at det å bruke straff mot tigging er urettferdig overfor de som må tigge, og at det ikke bidrar til å hjelpe tiggerne ut av sin vanskelige situasjon. Tiggerne har altså en slags offer-rolle i teksten. De fremstilles som en gruppe av slitne, syke og hjelpetrengende mennesker som det norske samfunnet burde ha hjulpet ut av tigge- og rushelvete.

Aftenposten skriver for eksempel at justisminister Dørum ”vil gi tiggerne verdighet og respekt, og definerer tigging som et sosialpolitisk problem, som ikke løses med et 105 år gammelt lovforbud” (Aftenposten 01.08.2005). Dørum skriver selv i et innlegg i samme avis et par uker senere at ”Forslaget om å avkriminalisere tigging handler om å flytte fokus, bort fra hvor tiggerne kan sitte og ikke sitte, og over på hva som skal til for å hjelpe dem ut av den vanskelige situasjonen de er i” (Aftenposten 15.08.2005). I

Dagsavisen kan vi etter avkriminaliseringen lese at ”Stortinget mente at tiden var inne til å bruke sosialpolitiske virkemidler, ikke kriminalpolitiske, i arbeidet med å få mennesker til å unngå å tigge” (Dagsavisen 25.06.2006). I alle disse tre sitatene virker *tid* å være viktig. Løsgjengerloven er for gammel til å kunne løse noen av dagens problemer, og vi trenger et nytt fokus. Sosialpolitikk ses i dag på som mer egnet å bruke overfor tiggerne enn kriminalpolitikk.

Politikerne som vil avkriminalisere tigging beskrives som snille og omtenkssomme, men mange tror allikevel at en avkriminalisering ikke vil være til det beste for tiggerne. I september 2005 kan vi for eksempel lese at: ”Dørum har med sitt gode hjerte villet hjelpe våre tiggere, men hans forslag er neppe særlig heldig. Tigging bør ikke være tillatt fordi

det bør være unødvendig i vårt velferdssamfunn” (Aftenposten 07.09.2005). Etter at avkriminaliseringen er et faktum skriver Dagsavisen at ”Flertallet på Stortinget hadde edle motiver om økt verdighet for norske rusmisbrukere da de opphevet løsgjengerloven og dermed fjernet tiggerforbudet. Men tigging er uansett ikke noen god og verdig løsning for narkomane med rusproblemer” (Dagsavisen 06.06.2006). Her legges det vekt på at tiggerne heller bør hjelpes på andre måter enn ved å tillate tigging. Det at det ikke bare er tiggere, men ”våre tiggere” og ”norske rusmisbrukere” som bør hjelpes, tyder på at det først og fremst er disse som ses på som en del av samfunnet vårt, og det er disse som er vårt ansvar.

”Fra tigerstad til tiggerstad”

Når den negative siden av konflikten legges frem brukes det ord som ”fristed”, ”frykt”, ”invadere”, ”ta over” og ”tiggerflom”. I Aftenposten skriver de for eksempel at byrådslederen ”er redd Oslo nå kan bli et fristed i Europa for tiggere” og at ”tiggerne overtar byen” (Aftenposten 13.05.2005). I VG kan vi noen dager senere lese at visepolitimester Roger Andresen ”frykter at Oslo vil bli et fristed for uorganiserte og organiserte tiggere, og sammenligner problemet med trafficking blant prostituerte” (VG 18.05.2005). Dagsavisen skriver at byrådsleder Lae mener avkriminaliseringen vil føre til at Oslo blir ”Nord-Europas tiggerstad” (Dagsavisen 10.02.2006). I samme avis kan vi senere lese at ”De utenlandske tiggerne har tatt over Oslos paradegater” (Dagsavisen 06.06.2006). Mengden av tiggere, og da spesielt utenlandske tiggere, står altså sentralt i avisenes fremstillinger av denne siden i konflikten, og Oslos kallenavn ”Tigerstaden” blir forandret til ”Tiggerstaden”. I Aftenposten har de for eksempel sommeren 2005 en artikkel med overskriften ”Fra tigerstad til tiggerstad” hvor en leser klager over Dørums forslag om å legalisere tigging (Aftenposten 03.08.2005). En stund etter avkriminaliseringen kan vi i en artikkel med overskriften ”Tiggerstaden Oslo” lese at ”Oslo fremstår i dag som nettopp en tiggerstad. Det sjokkerer turister og skaper sinne blant byens innbyggere” (Dagsavisen 06.06.2006).

Avisene er videre tydelig opptatt av å sammenligne forholdene i Oslo med storbyer ellers i Europa. Aftenposten har et eget avsnitt om dette i en av sine artikler, hvor de skriver at

det i London er svært få tiggere, mens i Stockholm er tigging et økende problem (Aftenposten 13.05.2005). Som jeg nevnte i kapittel 2.6 er det i England straffbart å tigge, mens det i Sverige ikke er straffbart så lenge tiggingen ikke er pågående eller hensynsløs. Disse landenes hovedsteder kan tjene som gode eksempler på hvor utbredt tigging kan forventes å være i storbyer med og uten tiggerforbud. En av aktørene som uttaler seg om situasjonen ellers i Europa er byrådsleder Erling Lae: ”Jeg blir faktisk ganske sint av utviklingen vi ser nå. Vi advarte Stortinget mot å fjerne tiggerforbudet, for da kan ikke politiet gripe inn mot organisert tiggervesen. I andre storbyer har man sett at det skaper problemer” (Dagsavisen 10.02.2006). Gjennom dette utsagnet får vi et inntrykk av at Byrådet og politiet er de ”aktive” i saken, og prøver å løse noe de ser på som et problem. Politikerne tildeles en mer passiv rolle, siden de ikke har klart å finne noen holdbar løsning enda de mottok diverse advarsler på forhånd.

Thwaites et. al. (2002) mener som nevnt i kapittel 3 at *narrativ* først og fremst har med tidssekvenser i teksten å gjøre. Disse tidssekvensene kommer frem gjennom ulike *events*. I forbindelse med omtalen av den ”negative” siden av konflikten om tigging står ofte tidssekvensene før og etter avkriminaliseringen sentralt, noe jeg har forsøkt å vise med eksempler gitt i de forrige avsnittene. Før avkriminaliseringen gis det advarsler om hva som kan komme til å skje hvis tigging blir lovlig, blant annet med henvisninger til hvordan situasjonen er i andre land med tilsvarende lovverk. Etter avkriminaliseringen vises det til disse advarslene når det diskuteres hvor ille situasjonen med tiggerne i Oslo har blitt. Mange av artiklene inneholder da en slags ”hva var det jeg sa”-utsagn. I omtalen av denne siden av konflikten finner vi videre nok et eksempel på *medievridding* (Hernes 1978). Utbredt bruk av sterke ord som for eksempel ”invadere” og ”sjokkere” kan sies å være en form for *intensivering*. Situasjonen fremstår med slik ordbruk som mer intens og heftig, og får derfor sannsynligvis mer oppmerksomhet fra leserne enn den ellers hadde gjort. Thomas Mathiesen (1986) sier at bruk av ord som ”invadere” gir leseren assosiasjoner til krigføring. I hans rapport om mediedekningen av *løsgjengerkrigen* i 1970 kan vi lese om et *invasjonsargument*. Også i denne perioden er det den økende mengden av løsgjengere i byens gater og parker som trekkes frem i avisene. Som i tiggernes tilfelle blir de hjemløse alkoholikerne beskyldt for å ”invadere” og ”overta”

byen. Slike betegnelser mener Mathiesen (1986) gir inntrykk av at det er de hjemløse alkoholikerne som *starter* krigen. Det brukes under løsgjengerkrigen en nøyaktig lik betegnelse på byen som i mitt materiale, nemlig ”fristed”. Byen ble da fremstilt som et fristed for *løsgjengere*, mens den nå blir sett på som et fristed for *tiggere*. Begrepet henviser ifølge *Bokmålsordboka* til et ”sted der visse lovbrøtere hadde rettsvern” (Landrø og Wangensteen 1993).

Politiet og Byrådet frykter sommeren 2006 at ”Oslo vil drukne i tiggere”, og Erling Lae kommer derfor i Dagsavisen med en oppfordring til politikerne om å på nytt kriminalisere tiggning (Dagsavisen 21.05.2006). Justisminister Storbergets svar på denne oppfordringen er at ”Loven er nettopp endret, og blir ikke reversert” (Dagsavisen 21.05.2006). Tigger-motstanderne må dermed finne frem til alternative løsninger. Dette er nesten nøyaktig det samme som ifølge Mathiesen (1986) skjer i 1970. Etter hvert som løsgjengerkrigen utvikler seg blir det hevdet at man på nytt bør innføre tvangsarbeid for å få kontroll over mengden av løsgjengere. Da dette ikke blir aktuelt presenteres det alternative løsninger i en ”Aksjonsplan for Oslo”. Disse er blant annet sykeavdelingsplasser, avrusningsstasjon og ”tørkerom” (Mathiesen 1986). De tilsvarende forslagene som blir lagt frem i 2006 er å innføre egne soner, eller et slags ”Red light district”, hvor blant annet prostitusjon og tiggning kan være tillatt. Et annet forslag er at man bør ha spesiell tillatelse for å drive med disse aktivitetene. Byrådet vedtar i tillegg denne sommeren nye politivedtekter som gir politiet mulighet til å slå ned på tiggning, salg og prostitusjon som forstyrrer ro og orden i sentrum. Disse ble imidlertid aldri innført, da de ikke ble godkjent av Politidirektoratet. Ingen av de nevnte ”løsningene” fører altså frem, og når sommeren kommer er gatene svært preget av tiggere. Dette er temaet i den neste rammen som nå vil bli presentert, nemlig trivselsrammen.

6.2 Trivselsramme

Denne rammen handler om trivsel i Oslo sentrum. Det er da estetikk og trygghet som står i fokus. Det som skrives er blant annet at det ser stygt ut når det tiggjes på hvert gatehjørne, og at mange av tiggerne har et oppsyn som gir en følelse av utrygghet hos

enkelte av byens andre innbyggere. Rammen opptrer først og fremst på våren og sommeren. Artiklene handler om at vi vil ha det trygt, rent og pent i Oslo, og for å oppnå dette mener man at blant annet tiggernes tilstedeværelse må begrenses. Andre grupper man vil "begrense" synligheten av er for eksempel prostituerte, dopselgere og narkomane. Man vil også få en slutt på den overdrevne forsøplingen i byen. Rammen kan kanskje sammenlignes med Kavlis (2006) tredjepartsramme, da begge rammene dreier seg om "tredjeparten" i form av passasjerene og publikum som blir rammet av henholdsvis omleggingene i Avinor og avkriminaliseringen av tigging.

"Tiggergata"

Avisene bruker innenfor trivselsrammen ofte kallenavn på ulike deler av Oslo by. Oslo sentrum blir i VG beskrevet som "horehus og søppelfylling", og vi kan lese at "Samtidig som det satses millioner av kroner på en oppussing av deler av paradegaten Karl Johan, forsimples andre områder av hovedstaden i så sterk grad at det er all mulig grunn til å bekymre seg" (VG 15.06.2005). Denne forsimplingen som beskrives i artikkelen dreier seg om prostitusjon, narkotikaomsetning, rusmisbruk, tigging og forsøpling, som ramses opp en etter en. I Dagsavisen kalles Karl Johan for "Tiggergata", "Horegata" og "Nye Plata" (Dagsavisen 23.06.2006). Alle disse kallenavnene sier noe om mengden av enten tiggere, prostituerte eller rusmisbrukere. Det er for mange av dem på ett sted. Nettopp mengden er det som fremstår som det aller viktigste innenfor denne rammen, og det nevnes ofte noe om dette i artiklenes inngresser.

"JAGES fra Karl Johan"

Trivselsrammen kommer tydeligst frem i artikler som omhandler politiets såkalte "opprydningssaksjon" på Karl Johan sommeren 2006, som de selv kalte "Trygg sommer-Oslo". Dette er altså en mer *episodisk ramme*, som først og fremst brukes i sammenheng med denne aksjonen, og som hovedsakelig dreier seg om tilstedeværelsen til ulike gatefolk (Iyengar 1991). Det trekkes også frem hvilke egenskaper disse har som gjør at deres tilstedeværelse medvirker til at Oslo sentrum blir mer utrivelig. Aksjonen er med og illustrerer en mer generell trivselsproblematikk i Oslo sentrum. Dagen etter aksjonen ble satt i gang skriver Dagsavisen dette:

I hele sommer skal politiet, i samarbeid med kommunen, rette fokuset mot paradegaten i Oslo for å gjøre den triveligere å ferdes i. De skal være sterkt tilstedeværende i gaten i håp om at prostituerte, tiggere, narkomane og andre bråkmakere skal bli skremt vekk (Dagsavisen 23.06.2006).

Målet er altså å begrense synligheten til visse grupper av mennesker i de mest sentrale områdene av byen. Dette er blant annet fordi Karl Johan er Oslos "paradegate". Denne gaten skal være en av byens mest staselige gater, men er nå heller utrivelig. Gruppene som må begrenses beskrives i artikkelen som "bråkmakere". Vi kan finne en lignende tankegang i Mathiesens (1986) materiale som omhandler løsgjengerkrigen. Her er det også snakk om en "vårroffensiv", og det som den gang ble kalt "Aksjonsplan for Oslo" kan sammenlignes med "Trygg sommer-Oslo". Mens tiggerne i 2006 gjør byen "utrivelig" er det i 1970 snakk om at løsgjengerne "forpester" og "forurenser" byen. Det dreier seg i begge tilfellene om en slags "bybildehygiene". Visse mennesker må "ryddes opp".

I trivselsrammen kommer noen av Allerns (2000) og Lindhs (1984) ulike *nyhetskriterier* veldig tydelig frem. Trivsel i sentrum er noe mange av byens innbyggere er opptatt av, og nyheter som omhandler dette temaet er dermed svært *relevante*. Leserne kan også *identifisere* seg med de som har hatt "utrivelige" opplevelser i sentrum, siden mange ferdes der daglig og derfor vet hvor utbredt og intens tiggingen har blitt i noen områder. Tiggingen foregår altså *nært* i både tid og rom. I tillegg er det mange *involvert* i "oppdyrkingen", og den får *konsekvenser* for mange. Politiet opptrer ofte som *representanter* i artiklene. Disse representerer mange, og har relativt mye *makt*.

I Aftenposten kan vi i juli lese at "Politiet fortsetter ryddesjauen mot tiggere, prostituerte og narkomane i sentrum" (Aftenposten 07.07.2006). VG har i slutten av samme måned en artikkel med overskriften "JAGES fra Karl Johan", hvor de skriver at man er svært fornøyd med politiets jobb denne sommeren, men frykter at aksjonen var en "sommerjippo" som ikke vil bli opprettholdt utover høsten (VG 22.07.2006). Dagsavisen skriver i august at "Politiet får mye skryt etter at de i sommer har patruljert ekstra mye på Karl Johan, og jaget bort både tiggere og ulovlige gateselgere" (Dagsavisen 17.08.2006).

Det finnes også de som er kritiske til politiets opprydningsaksjon. Kirkens Bymisjon sier for eksempel at ”Å skremme bort prostituerte, narkomane og tiggere er en tanke vi ikke støtter” og at disse er ”storbyens kjennetegn” (Dagsavisen 26.06.2006). Det er altså en viss *polarisering* gjennom meningsmotstandere også i trivselsrammen (Hernes 1978).

Når det gjelder tidssekvensene i teksten starter det med at man er misfornøyd og bekymrede over at det er så mange tiggere og andre ”bråkmakere” i byen. Etter at politiet ”rydder opp”, og slik gjør noe aktivt for at tiggingen skal begrenses, får de skryt i avisene. Politiet har en aktiv rolle i teksten som ”oppryddere”, mens tiggerne er ”bråkmakere”. Det at tiggerne omtales som ”bråkmakere” kan være en form for *kumulasjon* ved at alle som tilhører de gjeldende gruppene fremstilles som om de pleier å lage trøbbel, noe som umulig kan være tilfellet (Eide 2004). Dette kan også sies å være en *stereotypisk* oppfatning av tiggere (Eide 2004). Medlemmer av gruppen *forventes* nærmest å være involvert i kriminalitet. Denne stereotypien kan sammenlignes med et av innvandrerbildene Lindstad og Fjeldstad (1999) mener ofte presenteres i mediene, nemlig bildet av innvandrerer som *forbryter*. Når en kriminell handling omtales trekkes det ofte frem at forbryteren er ”av utenlandsk opprinnelse”. Tilsvarende blir det også i mange tilfeller opplyst hvis forbryteren er en tigger. Et eksempel finner vi i Aftenposten: ”Lovens lange arm måtte ta seg en tur innom Ica i Akersgaten i 20-tiden i går. En tigger var nemlig i besittelse av en lommebok som ikke var hans. Han ble tatt hånd om av politiet, lommeboken likeså” (Aftenposten 06.12.2005).

Som i konfliktrammen finner vi også i trivselsrammen eksempler på *intensivering*, ved at det brukes spesielt sterke og ladede ord (Hernes 1978). Ord som brukes i trivselsrammen er, som jeg har vist gjennom sitatene i forrige avsnitt, for eksempel ”jage”, ”skremme” og ”rydde”. Som jeg var inne på i den kvantitative analysen i forrige kapittel er det å være ”jaget” kanskje først og fremst assosiert med kriminelle, mens ”opprydning” brukes i forbindelse med søppel og rot. Både kriminalitet, søppel og rot er uønskede elementer i byen. Bruken av disse ordene sier da også at tiggerne er uønsket. De er *urene* og ”passer ikke inn” (Douglas 1997). Oslos paradegate bør være full av liv og røre, ikke elendighet. Tiggerne representerer altså noe annet enn det som man ønsker å finne her. Det finnes

imidlertid også noen tiggere som er mer aksepterte, og det er disse som er temaet i verdighetsrammen som nå vil presenteres.

6.3 Verdighetsramme

Denne rammen handler om tiggere og tiggeaktiviteter som ses på som mer verdige enn andre. I *Bokmålsordboka* defineres verdig som blant annet ”god nok (for)” og ”beundringsverdig” (Landrø og Wangensteen 1993). Det dreier seg altså både om å føle seg eller bli sett på som ”god nok”, og om å ha oppnådd noe som folk synes det står respekt av. Både respekt og selvrespekt er viktig. Det er kanskje spesielt viktig for tiggere, siden disse ofte befinner seg i en vanskelig og ydmykende livssituasjon. Innenfor denne rammen er det ikke tiggere generelt som er hovedpersonene, men =Oslo-selgere. Som det kom frem av den kvantitative analysen i forrige kapittel blir disse oftere enn andre tiggere fremstilt på en positiv måte i avisene, nærmere bestemt som optimistiske og hyggelige eller engasjerte og stolte. Disse kan dermed sies å være mer verdige tiggere i manges øyne.

”Tiggerne har fått ny jobb”

Verdighetsrammen er spesielt hyppig brukt i forbindelse med lanseringen av magasinet =Oslo i 2005. Dette kan kanskje sies å ha ”utløst” bruken av verdighetsrammen i omtalen av tigging og tiggere. Rammen er først og fremst *episodisk*, da et stort flertall av artiklene dreier seg om =Oslo-selgerne og deres historier og egenskaper (Iyengar 1991). Avisene starter med å skrive om at Oslo nå skal få sitt eget gatemagasin. Dette kan vi lese om litt i forkant av =Oslo-lanseringen. Det legges da vekt på at dette er noe enhver storby bør ha, og at det allerede finnes i mange europeiske byer. Aftenposten skrev i forkant av lanseringen at ”Fra torsdag i neste uke kan tiggere i Oslo legge fra seg pappkruset, reise seg opp og selge magasinet «=Oslo», som blir en norsk versjon av britiske The Big Issue” (Aftenposten 15.06.2005). Det britiske gatemagasinet The Big Issue blir ofte nevnt i artiklene, da dette antageligvis er et av de mest kjente eksemplene på tilsvarende magasiner. Bladet har også eksistert i over 15 år, noe som tyder på at det er populært. En viktig hendelse i teksten er selve lanseringen av bladet =Oslo 28.06.2005. Avisene

skriver da om tiggerne som med ”iver” og ”stolthet” har startet i sin nye jobb. I Dagsavisen kunne vi dagen etter lanseringen lese at ”Oslos tiggere har nå fått en mer verdig inntektskilde. I går ble gatemagasinet =Oslo lansert. Ivrige selgere solgte bladet med stolthet” (Dagsavisen 29.06.2005). Samme dag skrev Aftenposten at ”tiggerne har fått ny jobb”, og at =Oslo ”skal gjøre tiggere til bladselgere” (Aftenposten 29.06.2005). Det som trekkes frem i avisene er altså at det å selge en vare og slik jobbe for pengene fører med seg en økt verdighet. Denne økte verdigheten virker igjen å føre til en større giverglede hos folk flest, noe som blant annet kommer frem i følgende utsagn fra en leser: ”- Å betale for en vare er noe ganske annet enn å slenge noen mynter i et slitt pappkrus” (Aftenposten 20.07.2005). En annen leser sier dette: ”- Jeg gir ikke penger til tiggere som sitter på gata med en kopp, men jeg avser gjerne noen kroner til de som arbeider for dem” (Aftenposten 27.09.2005). Her opplyser leseren om at han heller gir penger til =Oslo-selgere enn til andre tiggere, siden selgerne i hans øyne arbeider for pengene. Tiggernes rolle som arbeidere er altså sentral i disse artiklene. Dette er en mer aktiv rolle enn den tigger-rollen disse menneskene tradisjonelt sett har hatt. Som jeg var inne på i forrige kapittel kan selgerne ses på som *positive avvikere* (Eide 2004). De er mer beundringsverdige enn andre tiggere, ettersom de har klart å ”ta seg sammen” såpass at de kunne begynne med bladsalg. De er derfor ”gode nok” til at de forbipasserende ønsker å støtte dem.

”- Vi føler oss ikke lenger så små”

Etter at magasinet har vært i salg en periode blir det omtalt som en stor suksess. Dette fremstår som spesielt viktig, ettersom det ofte er nevnt i artiklenes ingresser. Det virker nesten som om man ser på det som overraskende at magasinet har blitt såpass populært. Avisene er også opptatt av at =Oslo er et moderne storbyfenomen. Tiggerne er nå i besittelse av en vare som ”alle” vil ha. En av Aftenpostens journalister kalte for eksempel magasinet for et ”må-ha-blad for urbane folk” (Aftenposten 29.06.2005). I samme artikkel skriver journalisten at: ”=Oslo kommer denne uken til en uteligger nær deg. Løp og kjøp!”. Noe senere kan vi lese i avisen at ”=Oslo, bladet som selges av tidligere tiggere, er blitt en suksess. Etter mindre enn to uker i salg ble hele førsteopplaget på 10 000 magasiner revet vekk” (Aftenposten 16.07.2005). VG skriver at ”Magasinet

=Oslo er en gigantsuksess”, og har intervjuer med fem tiggere som ble ”superselgere” av det nye gatemagasinet (VG 07.08.2005). Det at selgerne selv får uttale seg er noe som går igjen i de fleste artiklene. Artiklene er i høy grad *personifisert* gjennom disse (Allern 2000). Selgerne er i perioden rundt lanseringen nærmest en form for *tiggerkjendiser* som alle vil snakke med (Sætre 2006). Det legges i intervjuene spesielt vekt på hvor mye bedre de har fått det etter at dette tiltaket ble satt i gang. En tidligere tigger sier at han nå får mye bedre respons fra de forbipasserende: ”- Nå kommer folk mot meg med et smil, tenk deg det!” (VG 07.08.2005). Han sier også noe om selvfølelsen: ”- Vi føler oss ikke lenger så små, for nå gjør vi faktisk noe. Jeg sitter ikke bare med to tynne hender og ber” (VG 07.08.2005). Dette utsagnet tyder på at selgerne selv også distanserer seg fra andre tiggere, og mener de er bedre enn dem. De ser også på seg selv som innehavere av en mer aktiv rolle enn tidligere. Det trekkes videre ofte frem i avisene at noen av selgerne har fått et nytt håp for fremtiden, og har planer om å spare til sydentur eller legge seg inn på avrusning. VG skriver blant annet om en av selgerne at ”I vinter skal han inn på Evangeliesenteret, med håp om å bli kvitt avhengigheten” (VG 07.08.2005). Aftenposten skriver om ”Tiggere i salgsrus” (Aftenposten 19.07.2005). Det virker som om de mener at tiggerne med =Oslo nærmest har fått en ny form for rus, i form av en lettere og bedre hverdag. En selger sier til avisen at ”Nå våkner jeg om morgenen og gleder meg til en ny dag” (Aftenposten 26.09.2005).

Etter hvert er ikke lenger magasinet like nytt og spennende, og fokuset er dermed ikke lenger bare på alle de positive sidene ved tiltaket. Det blir nå blant annet spekulert i om salget går litt *for* bra, og interessen omkring hvor mange blader som egentlig selges er plutselig ganske stor. Dette er en av tingene som er temaet i den påfølgende mistenksomhetsrammen.

6.4 Mistenksomhetsramme

Denne rammen omhandler tiggere som vi er mistenksomme til. Vi er litt i tvil om tiggerne egentlig er det de utgir seg for å være eller om de bare er gode skuespillere som tjener godt på å svindle oss for penger. Vi er også usikre på om de egentlig trenger penger

i det hele tatt. Mistenksomhetsrammen finnes først og fremst i mange av artiklene som omhandler utenlandske tiggere i Oslo, men den kan også gjenkjennes i en debatt om hvorvidt salget av =Oslo bør være skattepliktig. Denne sistnevnte debatten fant hovedsakelig sted i Aftenposten, og kun i en relativt kort periode. Jeg har allikevel valgt å ta den med som en del av mistenksomhetsrammen, ettersom den hadde tydelige likhetstrekk med det som ble skrevet om mistenksomhet overfor de utenlandske tiggerne. Jeg vil derimot presisere at =Oslo-selgerne i datamaterialet generelt sett blir mye oftere omtalt i en verdighetsramme, og at det er de utenlandske tiggerne som blir omtalt i et stort flertall av artiklene innenfor mistenksomhetsrammen. Rammen er først og fremst *tematisk* (Iyengar 1991). Det trekkes blant annet linjer til internasjonal menneskehandel og tiggernettverk. Samtidig har den også visse *episodiske* trekk (Iyengar 1991). For eksempel er de utenlandske tiggernes egenskaper ofte i fokus, og det trekkes også inn enkelthendelser hvor disse har vært involvert.

”De spiller bevisst på folks medlidenhet”

I VG kan vi lese at: ”De utenlandske tiggerne i Oslo er godt organisert, og pengene går i stor grad til bakmennene. Ifølge politiet hentes tiggerne fra Øst-Europa, og transporteres fra land til land i Vest-Europa, med lovlige oppholdstillatelser og tiggerutstyr” (VG 13.02.2006). Det legges altså vekt på at det er en form for organisert tiggerturisme, noe som også kommer klart frem i artiklenes ingresser. Videre brukes det eksempler på hvordan dette foregår. Dagsavisen har i 2006 en serie av artikler som omhandler en spesifikk gruppe rumenske tiggere som bor i et hus på Ljan. De har gjennom denne serien *konkretisert* saken (Hernes 1978). Vi kan blant annet lese at: ”Kvinnen på disse bildene organiserer en rumensk tiggerbande i Oslo. Her samler hun inn penger tiggerne har fått i løpet av dagen” (Dagsavisen 20.05.2006). Artiklene er skrevet som avsløringer: ”Som Dagsavisen avslørte i går bor det 15 rumenske tiggere under elendige forhold i et privat hospits på Ljan. Husleien på 50.000 kroner i måneden betales av sosialkontoret. Tiggerne tilhører etter alt å dømme det organiserte tiggermiljøet i Oslo” (Dagsavisen 27.05.2006). Dagen etter oppsummerer de saken med at ”Tiggerbandene som opererer i Oslo bor og reiser sammen. Pengene de får samles jevnlig inn” (Dagsavisen 28.05.2006). Videre er de ”koordinert i all sin fremferd, og har samme type metoder og positurer for å vekke

medfølelse” (Aftenposten 31.01.2006). Her er avisen altså med på å avdekke kritikkverdige forhold, som ifølge ”Vær varsom-plakaten” er en av pressens viktigste oppgaver (Oltedal 2004). VG kommer også med en form for avsløringer. Vi kan lese at de ”har sporet opp leiligheten der tiggerne skal oppholde seg” (VG 18.05.2005). De har også snakket med eieren av leiligheten som sier at ”Det er rene mafiatilstander” (VG 18.05.2005).

Som vi kan se av eksemplene ovenfor brukes det innenfor denne rammen ofte ord som ”bakmann”, ”mafia”, ”organisert”, ”spiller”, ”tiggernetverk” og ”tiggerbander”. Dette er enda et eksempel på *intensivering* (Hernes 1978). Spesielt ord som ”mafia” og ”organisert” forbindes normalt sett med kriminalitet. Det at disse ordene brukes sier da at de blir sett på som kriminelle. Det er kanskje først og fremst de såkalte bakmennene som har en skurkerolle i teksten, mens selve tiggerne i tillegg til å bli sett på som kriminelle ofte også fremstilles som hjelpeløse ofre. Vi kan i VG blant annet lese dette:

VG kjenner til at flere av dem har tatt opp lån på mellom 200 og 300 euro (1650–2490 kroner) for å reise til Norge med buss for å tigge, og at de må betale for å bo når de kommer hit. I Norge skal de, etter det VG får opplyst, bli møtt av bakmenn som krever inn andeler av tiggefortjenesten” (VG 18.05.2005).

Opplegget sammenlignes i visse tilfeller med menneskehandel eller trafficking, som lenge har vært vanlig i prostitusjonsmiljøer. I Dagsavisen kan vi for eksempel lese at ”Justisminister Knut Storberget mener de som organiserer tiggere er å anse som menneskehandlere” (Dagsavisen 28.05.2006). Videre finner vi også eksempler på *tilspissing* (Hernes 1978). Dagsavisen har flere dager ”oppsummeringsbokser” eller ”faktabokser” om tiggernetverk i Oslo (for eksempel 28.05.2006). Her blir de viktigste sidene ved saken gjengitt i hovedpunkter.

Det er mange norske tiggere som uttaler seg om de utenlandske. De er da svært ofte kritiske overfor deres tiggemetoder. En norsk tigger sier dette: ”- De spiller bevisst på folks medlidenhet ved å sitte på knærne og be om penger, eller halte og se lidende ut” (Dagsavisen 08.05.2005). En journalist fra Aftenposten spør senere en annen norsk tigger

om folk er mer gavmilde nå før jul. Tiggeren svarer at ”- Nei, det er stort sett som vanlig. Sigøynerne har dessuten ødelagt for oss, de driver med organisert tigging. Folk blir sure på dem, og dermed blir de sure på oss også” (Aftenposten 14.12.2006). Den sistnevnte tiggeren gir her de utenlandske tiggerne skylden for at han ikke får inn spesielt mye penger av tiggingen for tiden.

Politiet uttaler seg også om tiggernes lureri. De sier at: ”Mange føler seg lurt av tiggere som spiller syke, men som vi har sett legge fra seg krykkene på vei hjem” (Dagsavisen 20.05.2006). Det legges vekt på at metodene i mange tilfeller virker falske, og tiggingen deres sammenlignes med skuespill. Videre blir det ofte brukt ironi i beskrivelsene av de utenlandske tiggerne, men dette kommer som regel fra noe mindre byråkratiske kilder enn politiet, for eksempel kommentatorer. Et eksempel er: ”Den som er nysgjerrig på slikt, kan hver dag beskue en overbevisende tolkning av situasjonsbestemt invaliditet i Torggata, der en ung rumener gir de lokale junkier konkurranse” (Dagsavisen 19.06.2005). Følgende utsagn fra samme avis er også veldig preget av ironi:

De fattigste er ikke underdanige lenger. Nå organiserer de seg, og stiller seg i de rikes vei (les Karl Johan) og presenterer sin fattigdom og sine skavanker med stor sans for moderne effektmakeri. Og de er mange. Noen sågar utlendinger. Turister faktisk. At det går an. Vi liker vår gavmildhet, det er jo typisk norsk å være god, men tiggere skal ikke være sludere enn oss. De må vite sin plass under bordet, for å si det slik. Helst slik reklamebyråene avbilder dem, med en tåre i øyekroken. Best liker vi tigging som har form av vakre show med innlagte nødsscener” (Dagsavisen 27.05.2006).

Mens det førstnevnte utsagnet virker å være mest negativt rettet mot tiggeren, er det sistnevnte mer negativt mot oss andre. Det sier at vi blir sure når tiggerne er ”sludere” enn oss, og at vi heller vil at de skal være ”underdanige”. Som jeg var nærmere inne på i forrige kapittel kan det virke som om vi klager på de utenlandske tiggerne fordi de ikke spiller *rollen* som tiggere riktig (Goffman 1992). Deres metoder er annerledes enn det vi er vant til, og vi blir derfor skeptiske til om de egentlig er trengende. De utenlandske tiggerne fremstilles også som litt dumme, siden de tror at vi ikke gjennomskuer dem. Slike utsagn kan være eksempler på en slags *binære hierarkier*, da det blir sagt at noen

tiggere er dårligere enn andre (Eide 2004). Dette kommer for eksempel frem i dette utsagnet:

Både Lae og politiet skiller klart mellom utenlandske tiggere og selgerne av gatemagasinet =OSLO, som selges av norske rusmisbrukere og hjemløse, et initiativ både Byrådet og politiet berømmer. Oslo kommune understreker at ingen i hovedstaden skal ha behov for å tigge: Alle med lovlig opphold her skal få tilbud om mat og husly. Og folk flest ser enkelt forskjell på utenlandske, organiserte tiggere, og en sliten norsk rusmisbruker som ber om hjelp, sier Lae (Dagsavisen 10.02.2006).

Lae mener at man *enkelt* ser forskjell på hvilke tiggere som er trengende og hvilke som ikke er organiserte. At vår mistenksomhet til de utenlandske tiggerne er såpass utbredt kan videre ha sammenheng med at de er mindre kjente for oss, samtidig som de er mindre åpne om sin situasjon. Vi er fullstendig klar over at flesteparten av de norske tiggerne og =Oslo-selgerne er rusmisbrukere, og at inntjeningen deres blant annet går til heroin eller andre rusmidler. Selv om de fleste ikke føler seg vel med å støtte rusmisbruk, vet vi at dette er noe de er avhengige av å skaffe seg på den ene eller den andre måten. I de utenlandske tiggernes tilfelle er vi ikke helt sikre på hva slags situasjon de befinner seg i. De ser jo fattige ut, men de ser kanskje litt for ”overdrevent” eller ”gjennomført” fattige ut? Er tiggingen bare en ”jobb” for dem? Siden vi heller ikke vet hva de egentlig bruker inntjeningen sin på, blir vi usikre. Ærlighet og åpenhet, som gjennom løsgjengerlovens tigger-paragrafer virket å være viktige verdier i tigge-sammenheng, er altså fortsatt viktig i forbindelse med tigging.

”Vil ha tiggernes lønnsoppgave”

Når det gjelder =Oslo-selgerne har det blant annet vært tvil om hvor trengende de egentlig er: ”Det er blitt antydnet at en del av selgerne er litt vel «streite» og ikke nødvendigvis spesielt vanskeligstilt” (Aftenposten 26.09.2005). I tillegg har det vært stor interesse omkring hvor mye de tjener: ”gateselgerne har solgt magasiner for nesten 5 millioner kroner, hvorav halvparten går rett i deres egne lommer” (Aftenposten 26.09.2005). Det at inntjeningen til tiggere blir gjenstand for mediens interesse er ifølge

Erskine & McIntosh (1999) svært vanlig også i Storbritannia. I Norge var man en periode inne på tanken om å pålegge =Oslo-selgerne skatt:

Aftenposten har snakket med flere som opplyser at de selger mellom 50 og 70 blader daglig, noe som betyr en dagslønn på en drøy tusenlapp. Dermed har flere selgere, som i utgangspunktet var tiggere, allerede tjent så mye at de må skatte av beløpet. Mange av selgerne får i tillegg trygd eller sosialhjelp (Aftenposten 30.09.2005).

Ligningssjef, Inger-Berit Andersen, har følgende kommentar i saken: ”- Det er ingen tvil om at inntekt man får for å gjøre et arbeid, er skattepliktig. Inntekten skal oppgis til skattemyndighetene” (Aftenposten 30.09.2005). Hun ”Vil ha tiggernes lønnsoppgave” (Aftenposten 04.10.2005). Det stilles spørsmål ved tiggernes nye status som ”arbeidere” siden denne statusen normalt sett innebærer betaling av skatt. Noen mener derimot at dette er et ”Hårreisende krav”, og trekker frem at ”I Sverige og Danmark har tilsvarende blader eksistert i ti år, uten at noen har funnet på å kreve at selgerne skulle måtte betale skatt” (Aftenposten 04.10.2005). En leser er irritert over all godviljen mot selgerne: ”Hvorfor skal de som har «skakkjørt» livet sitt ha det lettere enn oss andre? De gjør en jobb, og jobber man, betaler man skatt, hvis ikke er det «svart» arbeid” (Aftenposten 20.10.2005). Andre kaller forslaget for ”en skam” og ”pinlig”. ”Ikke drep det gode tiltaket med skatt”, ber en leser (Aftenposten 14.10.2005). Her er det igjen *polarisering* gjennom bruk av meningsmotstandere (Hernes 1978).

Mathiesen (1986) er også så vidt inne på skatteproblematikken i forbindelse med sin rapport om løsgjengerkrigen. Her er det ikke snakk om noen direkte diskusjon omkring dette i mediene, men heller en ytring fra publikums side i forbindelse med en aksjon. Denne aksjonen ble gjennomført av ”Aksjonsgruppa for herbergister og uteliggere”, i et forsøk på å få politikerne til å gi de hjemløse rett til ”menneskeboliger” heller enn at de måtte bo på de tvilsomme herbergene (Mathiesen 1986). Da de hjemløse alkoholikerne den gang ikke kan sies å ha ”arbeidet” i det hele tatt, kan allikevel ikke problematikken sammenlignes i særlig stor grad. Det var nok da heller snakk om at noen mente de ikke burde ha noen særlige rettigheter, siden de ikke engang bidro til fellesskapet gjennom å betale skatt.

Hvis vi skal sammenligne mistenksomheten overfor de utenlandske tiggerne med den overfor =Oslo-selgerne, er en forskjell at den har oppstått på bakgrunn av ulike ting. Vi er mistenksomme til de utenlandske tiggerne fordi vi mener *metodene* deres ikke virker ekte, mens i =Oslo-selgernes tilfelle tror vi at de kanskje *tjener* litt for mye. I begge tilfellene føler giverne seg lurt, og begynner å spekulere i om tiggerne egentlig er så trengende som de utgir seg for å være. En av de som forsvarer =Oslo-selgerne er grunnleggeren av magasinet deres, Vibeke Omberg. Hun er en av de som står sentralt i den neste rammen, medlidenhetsrammen.

6.5 Medlidenhetsramme

Medlidenhetsrammen dreier seg om folk som har medlidenhet med tiggerne, og som vil bidra til at de får det bedre. Ulike former for hjelpearbeid, innsamlingsaksjoner og aktivitetstiltak er eksempler på hva som omtales i denne rammen. Arbeidet gjøres av ”gode sjeler” som ofte jobber gratis for å hjelpe de vanskeligstilte. Noen ganger er også kjendiser involvert i veldedighetsarbeid, og det er da kanskje spesielt interessant for avisene å skrive om, siden disse er en slags *elitepersoner* (Allern 2000).

Medlidenhetsrammen kommer i dette materialet klarest frem i avisenes omtale av Vibeke Omberg, grunnleggeren av magasinet =Oslo. Rammen kommer også frem i omtalen av norske artisters deltagelse i et hjelpeprosjekt, samt i forbindelse med vanlige borgeres forsøk på å gi tiggerne en liten oppmuntring i hverdagen. Medlidenhetsrammen er en *episodisk ramme*, ettersom det legges vekt på enkelthendelser og egenskaper knyttet til bestemte personer (Iyengar 1991). En typisk tidsinndeling i artiklene er at det først vises til en persons konkrete ”gode gjerninger” overfor en eller flere andre. Etterpå kommer utsagn fra eller om de som ”hjelpes”, som sier hvor glade og takknemlige de er for å ha fått denne hjelpen. Mange av artiklene innenfor denne rammen var på trykk i tiden før jul begge årene. Dette er antageligvis fordi det er på denne tiden av året vi er mest opptatt av at alle skal ha det bra. Vanskeligstilte mennesker blir da kanskje noe mer synlige enn ellers. Medlidenhetsrammen er altså som trivselsrammen ganske sesong-avhengig.

”Gatefolkets skytsengel”

Vibeke Omberg har fått mange gode ord skrevet om sin innsats for byens tiggere. I Aftenposten kalles hun i 2005 blant annet for ”barmhjertig samaritan”, ”hverdagshelt” og ”gatefolkets skytsengel”, og hun ble av leserne deres kåret til ”årets Oslo-borger” samme år. Hun har ”gitt mange av Oslos fattige et ”menneskelig ansikt” og bidratt til at ”tusener på tusener har fått et nytt syn på gatefolket i Oslo” (Aftenposten 03.11.2005). Man mener altså at ”Hun gjør byen bedre” (Aftenposten 23.12.2005). I Dagsavisen kaller de henne for en ”sliten samaritan”, som ”bestemte seg for å redde byens tiggere” (Dagsavisen 24.09.2005). Hun har nærmest en helte-rolle i artiklene, eller rettere sagt en rolle som ”reddende engel” og ”barmhjertig samaritan”. Ikke bare har hun hjulpet mange av Oslos tidligere tiggere til å få et bedre liv, men hun har også bidratt til at byens innbyggere har fått en økt forståelse av deres situasjon. At det brukes ord og vendinger som ”helt”, ”engel” og ”redde byens tiggere” kan ses på som en form for *intensivering* (Hernes 1978). Det samme kan utsagnet om at hun har gitt ”tusener på tusener” et nytt syn på gatefolket i Oslo.

Dagsavisen skriver blant annet om en selger som takker =Oslo: ”Thorkild Krosby har veid 15 kilo mindre enn han gjør nå. Penger fikk han fra tigging og salg av tung narkotika. Han takker =Oslo for at det siste året har vært mye bedre” (Dagsavisen 09.06.2006). Selgernes historier blir ofte presentert på en slik måte. Det er et skille mellom tilværelsen deres før og etter =Oslo. Før var de ofte nødt til å bedrive kriminalitet, men som lovlydige borgere med en mer fast inntekt ser de nå lysere på hverdagen. Aftenposten skriver at ”Gatefolk har fått tilbake litt selvrespekt. De fryder seg når de møter byfolk som plutselig gir dem litt anerkjennelse som de ikke har vært altfor bortskjemt med fra før” (Aftenposten 03.11.2005).

”Stiller opp for Oslos SKYGGESIDE”

Under overskriften ”Venninnegjeng gleder byens tiggere” kan vi dagen før julaften i 2005 lese at en venninnegjeng fra Manglerud har ”bakt pepperkaker og serinakaker så det monner, for å glede byens tiggere og andre som trenger en oppkvikker i førjulstiden” (Aftenposten 23.12.2005). Journalisten har også fått med reaksjoner fra tiggerne i

artikkelen: ”-Å ja, dette var alle tiders, strålte en tigger som hadde benket seg til på bakken inntil en søplebøtte” (Aftenposten 23.12.2005). I VG har de i desember 2005 to artikler om milliardæren John Fredriksen, som ga en tigger 500/1000 kroner på vei hjem fra julebord på Theatercafeen. Den ene artikkelen sier at ”Norges rikeste ga uteligger 500 kr. på vei hjem fra julebord” og at han til takk fikk ”et kyss på hånden” (VG 16.12.2005). Noen dager senere skriver de at ”Skipsreder og milliardær John Fredriksen er raus med pengene i førjulstiden. En tigger fikk 1000 kroner utenfor restauranten” (VG 23.12.2005). I VG har de før juletid året etter en artikkel med overskriften ”Stiller opp for Oslos SKYGGESIDE – Norske stjerner på felles juleplate” (VG 28.11.2006). Alle artistene stiller opp gratis til arrangementet. ”- Jeg følte instinktivt at dette var noe jeg hadde lyst til. Hver gang jeg kommer på besøk til Oslo, gjør det vondt å se at det er så mange som sliter, og som helt tydelig ikke får den hjelpen de behøver, sier Ane Brun” (VG 28.11.2006). Begge disse sakene er eksempler på *konkretisering* og *personifisering* (Allern 2000, Hernes 1978). I stedet for å snakke om medlidenhet generelt gir journalistene konkrete eksempler på medlidenhet og gir den et ansikt.

Selv om denne rammen i utgangspunktet gir et positivt inntrykk av tiggerne som noen det er verdt å hjelpe, kan det også diskuteres om det som kommer frem heller er en form for snillisme. *Snillisme* defineres i Bokmålsordboka som en ”misforstått snillhet” (Landrø og Wangensteen 1993). Man har altså en holdning overfor noe som kanskje er overdrevent forstående og hensynsfull. En form for snillisme kan gjenfinnes også innenfor en av de tidligere nevnte rammene, nemlig konfliktrammen. Her ble disse sitatene presentert: ”Dørum har med sitt gode hjerte villet hjelpe våre tiggere, men hans forslag er neppe særlig heldig. Tigging bør ikke være tillatt fordi det bør være unødvendig i vårt velferdssamfunn” (Aftenposten 07.09.2005). ”Flertallet på Stortinget hadde edle motiver om økt verdighet for norske rusmisbrukere da de opphevet løsgjengerloven og dermed fjernet tiggerforbudet. Men tigging er uansett ikke noen god og verdig løsning for narkomane med rusproblemer” (Dagsavisen 06.06.2006). Det påstås at avkriminaliseringen av tigging var en form for misforstått snillhet overfor tiggerne, som heller burde hjelpes slik at de slipper å ty til tigging i det hele tatt. I forbindelse med medlidenhetsrammen kan for eksempel det at denne tydeligst kan gjenfinnes ved juletid

også være et uttrykk for dette. Hvorfor er det ikke like interessant for mediene å skrive om medlidenhet overfor tiggerne resten av året? Betyr dette også at det først og fremst gjøres arbeid for tiggerne hovedsakelig ved juletider? Kanskje er det heller for "vår" egen samvittighets skyld at dette arbeidet gjøres.

6.6 Delte meninger om tigging og tiggere

Avisomtalen av tigging og tiggere blir hovedsakelig "rammet inn" i en konfliktramme, en trivselsramme, en verdighetsramme, en mistenksomhetsramme og en medlidenhetsramme. Konfliktrammen brukes mye både i 2005 og 2006, mens trivsels- og mistenksomhetsrammene brukes mest det sistnevnte året. Verdighetsrammen brukes først og fremst i 2005. Medlidenhetsrammen er en relativt lite brukt ramme begge årene, men den er allikevel lett gjenkjennelig i materialet. Jeg har i dette kapitlet ikke lagt spesielt vekt på hvor hyppig rammene opptrer, ettersom omfang og intensitet jo var hovedfokus i det forrige analysekapitlet. Her ville jeg heller vise *hvordan* avisene skrev om tigging og tiggere. Analysen viste blant annet at avisene presenterer tigging og tiggere både i *tematiske og episodiske rammer* (Iyengar 1991). Det var ofte enkelthendelser og personer som ble omtalt, men man forsøkte også å trekke linjer til større sammenhenger. Viktige *events* i mange av artiklene er blant annet avkriminaliseringen av tigging, politiets sommeraksjon i 2006 og lanseringen av gatemagasinet =Oslo. Videre er sentrale personer byrådslederen, justisministrene Dørum og Storberget, politiet og redaktøren i =Oslo. Det trekkes linjer til andre lands erfaringer med tigging, samt internasjonal menneskehandel og tiggernetverk.

Trivselsrammen kan sies å inneholde en *stereotypi* av tiggere, da de blant annet omtales som "bråkmakere" (Eide 2004). Med dette virker de å mene at alle tiggere er involvert i en eller annen form for "bråk" eller kriminalitet. I artiklene finner vi generelt sett ofte eksempler på *intensivering* (Hernes 1978). Dette er kanskje fordi tigging i dag er et mer hverdagslig enn oppsiktsvekkende fenomen for mange. Som en representant for Kirkens Bymisjon sa i Dagsavisen er dette "storbyens kjennetegn" (Dagsavisen 26.06.2006). Det er dermed viktig å fremstille temaet som mer intenst og oppsiktsvekkende enn det

egentlig er, noe som blir gjort blant annet ved å bruke sterke ord og metaforer som ”tiggerflom”, ”jage” og ”mafia”. Videre finner vi innenfor flere av rammene *polarisering* gjennom bruk av meningsmotstandere (Hernes 1978). Det er altså delte meninger om flere aspekter ved tigging og tiggere. Dette kommer også frem ved at vi blant de fem rammene finner flere eksempler på både ”negative” (konflikt, tristhet og mistenksomhet) og ”positive” rammer (verdighet og medlidenhet), hvor tiggerne ofte har henholdsvis negative og positive roller i tekstene.

7 Avslutning

Jeg har i denne oppgaven forsøkt å si noe om *hva* og *hvordan* norske aviser skriver om tigging og tiggere. For å finne ut av dette har jeg foretatt en innholdsanalyse og en narrativ analyse av avisartikler. Denne kombinasjonen av kvantitativ og kvalitativ metode mener jeg ga meg mer nyanserte svar på problemstillingene mine enn jeg ellers ville ha fått, samtidig som jeg fikk vist både bredden og dybden i mediedekningen. Det at jeg startet med en relativt omfattende kvantitativ analyse av materialet, tror jeg gjorde meg bedre rustet til den påfølgende kvalitative analysen. Jeg vil nå gi en kort presentasjon av de viktigste analyseresultatene i forhold til mine problemstillinger. Jeg vil også vurdere og diskutere resultatene, samt si noe om mulig videre forskning på området.

To av problemstillingene for denne oppgaven var:

- *Hva slags holdninger til tigging kommer frem i avisene, og hvordan fremstilles tiggerne?*
- *Kommer det til syne noen endringer i holdninger og/eller fremstillinger fra tiden før til tiden etter avkriminaliseringen av tigging?*

La oss først se på holdningene som kommer frem i de ulike avisene. Her var jeg mest interessert i å finne ut om avisene presenterte ensidige eller varierte holdninger til tigging og tiggere. Ensidighet vil i dette tilfellet være negativt, da dette har størst sannsynlighet for å påvirke lesernes holdninger. Hvis vi ser på begge årene samlet sett, har Aftenposten og VG begge en relativt lik fordeling av artikler med en positiv, nøytral og negativ holdningsladning. Det tyder altså på at disse avisene presenterer et variert, heller enn et ensidig negativt, bilde av tigging. I VGs tilfelle må det tas et visst forbehold. Denne avisens totale antall artikler om tigging er begge årene såpass lavt at disse vil utgjøre en veldig liten del av den totale informasjonsmengden en person får gjennom mediene. Holdningene det gis uttrykk for i denne avisen vil derfor sannsynligvis ikke ha en veldig stor betydning for leseren. Den siste av de tre avisene, Dagsavisen, er den som er mest preget av negative holdninger. Av avisens totale antall artikler kan hele 47 prosent sies å ha en negativ holdningsladning, mens kun 19 prosent har en positiv holdningsladning.

Det er altså tydelig at denne avisen har et relativt klart standpunkt til tigging. Allikevel bør det nevnes at veldig mange av deres artikler handler om utenlandske tiggere, og det er derfor ikke nødvendigvis slik at de er like negative til alle former for tigging og tiggere.

I 2005 var tigging en ulovlig aktivitet. Til tross for dette har et flertall av artiklene fra dette året en positiv holdningsladning og alle de enkelte avisene er hovedsakelig enten positive eller nøytrale i sine omtaler av tigging. Kanskje kan dette forklares med at tigging ble sett på som det Pfohl (1994) kaller en *victimless crime*? Som det kom frem i uttalelser fra de involverte politikerne, var en av bakgrunnene for avkriminaliseringen ”at straff ikke er en rimelig reaksjon for det eventuelle ubehag forbipasserende måtte føle ved en forespørsel om penger” (Odelstingsproposisjon nr. 113: Kap. 2.1.3). Man var mer opptatt av å straffe truende eller spesielt plagsom tigging heller enn tigging generelt. Noen former for tigging har ingen andre ofre enn tiggeren selv, mens andre former kan være veldig plagsomme for de forbipasserende.

I 2006 har holdningene forandret seg. Sammenlagt er nå artiklene med en negativ holdningsladning klart flest. Disse utgjør 46 prosent av alle artiklene fra 2006, og er i absolutte tall over dobbelt så mange som året før. Alle avisene er nå også mest negative til tigging og tiggere. Det kan altså se ut som om tigging i 2006 hadde blitt en mindre *legitim* aktivitet, selv om den nå hadde blitt en *lovlig* aktivitet. Holdningsendringene kan settes i sammenheng med økningen i avisenes omtale av tigging i forbindelse med temaer som estetikk og tiggerturisme. Avisene er opptatt av den stadig økende mengden av tiggere, samt hvordan denne økningen påvirker bybildet. Jo flere tiggere som befinner seg i byen, jo mer setter disse preg på den. Holdningsendringene kommer også frem i hvordan avisene fremstiller tiggere. I 2005 ble de ofte fremstilt som *slitne ofre* eller det ble lagt vekt på at de var for mange. I 2006 var de fortsatt for mange, og de ble i tillegg fremstilt som *aggressive* og *plagsomme*. Tiggerne ble altså før avkriminaliseringen sett på som ganske stakkarslige, mens de etter avkriminaliseringen først og fremst var plagsomme. Mengden av tiggere står sentralt i artiklene begge årene. For mange tiggere krever en ”opprydning”. Tiggerne blir sett på som *urene*, og passer derfor ikke inn i Oslos paradegate (Douglas 1997).

Når det gjelder fremstillinger av ulike tiggere er det to ting som skiller seg ut. Det ene er at =Oslo-selgerne oftere enn andre tiggere fremstilles på positive måter. Disse fremstilles som *optimistiske, hyggelige, engasjerte og stolte*. Det andre er at de utenlandske tiggerne oftere enn andre tiggere fremstilles på negative måter. Disse fremstilles som *organiserte og/eller skuespillere*. Sistnevnte er i tråd med det Brattvåg (2007) fant i sin undersøkelse, nemlig at avisene blant annet la vekt på nettopp tiggernes organisering og det at man tror de driver med lureri. En viktig endring i mitt materiale fra før til etter avkriminaliseringen er at de positive fremstillingene brukes mindre og de negative brukes mer. Jeg finner videre at de norske tiggerne begge årene blir fremstilt på relativt nøytrale måter. Ettersom forskjellene i bruken av positive, nøytrale og negative fremstillinger om de ulike tiggerne er ganske store, kan vi kanskje si at =Oslo-selgerne og de norske tiggerne ses på som mer *legitime* tiggere, mens de utenlandske tiggerne blir sett på som *illegitime*. Dette skillet har blant annet sammenheng med at de to førstnevnte gruppene spiller *rollen* som tiggere på en måte som de forbigående virker å akseptere i større grad (Brattvåg 2006, Goffmann 1992). De er som regel etnisk norske, de ser ikke så overdrevent stakkarslige ut, de er relativt passive i sine metoder og de er åpne om hva inntjeningen deres går til.

En siste problemstilling for oppgaven var:

- *Hvilke tolkningsrammer er dominerende i avisenes omtale av tigging og tiggere?*

Den kvalitative analysen viste at artikler om tigging og tiggere i avisene ofte ”rammes inn” i en konfliktramme, en trivselsramme, en verdighetsramme, en mistenksomhetsramme eller en medlidenhetsramme. *Konfliktrammen*, som dreier seg om hva slags lover og regler vi bør ha for tigging, var den rammen som var spesielt utbredt både før og etter avkriminaliseringen. *Trivsels-* og *medlidenhetsrammene* var mest brukt henholdsvis på våren/sommeren og i førjulstiden, mens *verdighets-* og *mistenksomhetsrammene* dreide seg mer spesifikt om enkelte av tiggergruppene. Verdighetsrammen handlet da om =Oslo-selgerne, og mistenksomhetsrammen om de utenlandske tiggerne. Den sistnevnte rammen handlet dessuten også i en kortere periode

om =Oslo-selgerne. Den kvalitative analysen viste dermed et noe mer nyansert bilde av hvordan disse ble fremstilt i avisene enn den kvantitative analysen.

Avisene presenterer tigging og tiggere både i *episodiske* og *tematiske rammer* (Iyengar 1991). Enkelthendelser og personer ble ofte omtalt i artiklene, men det ble også trukket linjer til større sammenhenger. For eksempel ble situasjonen i Oslo sammenlignet med situasjonen i andre land, og økningen i tilreisende tiggere ble satt i sammenheng med internasjonal menneskehandel og tiggernetverk. Det kom videre tydelig frem at det var delte meninger om flere aspekter ved tigging og tiggere. Artiklene inneholdt for eksempel ofte meningsmotstandere. Videre var tidsinndelingen i artiklene vanligvis sentrert rundt en "event". I konfliktrammen sto avkriminaliseringen av tigging sentralt, mens lanseringen av magasinet =Oslo var det mest sentrale i verdighetsrammen. Når det gjelder de ulike karakterenes roller i tekstene varierer disse mye mellom de ulike rammene. Tiggerne tildeles roller som blant annet *ofre* og *bråkmakere*, mens =Oslo-selgerne er *arbeidere* og "*svarte*"-*arbeidere*. At tiggerne fremstilles som bråkmakere gir uttrykk for en *stereotypisk oppfatning* om at alle tiggerne er involvert i "bråk" og kriminalitet (Eide 2004, Lindstad og Fjeldstad 1999).

Det finnes både helter og skurker i artiklene. Grunnleggeren av magasinet =Oslo, Vibeke Omberg, har for eksempel rollen som *reddende engel* eller *barmhjertig samaritan*. De utenlandske tiggerne har i en del tilfeller rollen som *skurker*. Fenomenet *moralsk panikk*, som Mathiesen (1986) mente gjorde seg gjeldende i forbindelse med medienes dekning av *løsgjengerkrigen* på 1970-tallet, virker ikke å være like beskrivende for den nyere avkriminaliseringsdebatten om tigging. Det finnes flere eksempler i dette materialet på at tiggerne fremstilles på negative og marginaliserende måter, men det finnes samtidig også eksempler på positive fremstillinger. Det at tiggerne i perioden trekkes inn i artikler om flere ulike temaer, og fremstilles på både positive og negative måter, vitner om at det ikke er en veldig samstemt negativitet overfor gruppen generelt. Dette måtte i så fall ha vært overfor de utenlandske tiggerne, siden medieomtalen av disse som sagt har vært ganske ensidig negativ. Det er derimot ofte heller "bakmennene" til de utenlandske tiggerne som har en skurkerolle i artiklene, mens de utenlandske tiggerne selv blir sett på som enten

organiserte kriminelle eller ofre for menneskehandel. Det at disse også ble sett på som ofre kom tydeligere frem i den kvalitative analysen enn i den kvantitative.

Formålet med denne oppgaven var å finne ut om tiggere blir marginalisert i norske medier. En slik marginalisering kunne tenkes å påvirke potensielle givers holdninger overfor tigging i en negativ retning, og tiggerne kunne dermed ha fått inn mindre penger enn de ellers ville ha gjort. På forhånd var mitt inntrykk at norske aviser ofte presenterte negative fremstillinger av tiggere. Brattvåg (2007) så i en tidligere undersøkelse også tendenser til dette, men hun var da kun opptatt av fremstillinger av de utenlandske tiggerne. Hennes undersøkelse hadde i tillegg et annet hovedtema og hun var derfor kun kort inne på dette med mediens fremstillinger. Jeg ville finne ut om et større materiale viste lignende tendenser, og om det i så fall ble brukt overveiende negative fremstillinger av flere typer tiggere enn bare de utenlandske.

Jeg fant i analysen flere eksempler på ulike former for *marginalisering* av tiggere i avisene, men dette var ikke så utbredt som jeg hadde forventet på forhånd (Eide 2004). Det var først og fremst de utenlandske tiggerne som ble fremstilt på negative måter, slik som Brattvåg (2007) tidligere også hadde sett tendenser til. Som det også kommer frem av artiklene kan dette settes i sammenheng med internasjonal menneskehandel. Mange av Oslos tilreisende tiggere er antageligvis ofre for denne typen av kriminalitet, og inntjeningen deres går kanskje heller til mektige bakmenn enn at den hjelper tiggerne selv. Offer-tankegangen, som er særlig rettet mot de norske tiggerne og =Oslo-selgerne, kan settes i sammenheng med en generell tendens til å sykelliggjøre "rebellene" i det norske samfunnet. Dette blir blant annet tatt opp i en tidligere nevnt kronikk i Aftenposten 10.11.2007. Her sier forfatterne at "Lydige ofre hjelper profesjonelle hjelpere og mannen i gata til å manifestere sine humanistiske og filantropiske idealer om godhet. Noen ofre er flinkere til å være ofre enn andre" (Aftenposten 10.11.2007).

Det finnes mange spørsmål omkring mediens omtale av tigging og tiggere som ikke er besvart i denne oppgaven, og som det kunne ha vært interessant og sett nærmere på. Blant annet er bruken av bilder i artikler om temaet spennende. Disse ble, som jeg var

inne på i kapittel 4, av avgrensingshensyn ikke undersøkt i min oppgave. Jeg har allikevel sett mange eksempler på bildebruken når jeg har fulgt med på temaet i avisene. Videre hadde det vært interessant å se nærmere på tiggernes egne inntrykk av hvordan de fremstilles i mediene. Som jeg nevnte i gjennomgangen av tidligere forskning på tigging, er tiggernes egne erfaringer ofte det viktigste i mange studier, men så vidt jeg vet har ingen lagt vekt på å få frem deres inntrykk av nettopp mediedekningen og deres egne medieerfaringer. Den eneste som jeg vet har vært kort inne på dette er Brattvåg (2007). Dette var derimot kun i forbindelse med de rumenske tiggerne. Det er videre ikke bare tiggernes erfaringer som kunne ha vært aktuelt å studere i denne sammenhengen, men også givernes. Påvirker egentlig mediedekningen av tigging deres kunnskaper om og holdninger til tigging, og dermed igjen deres avgjørelse om hvorvidt de gir penger til en tigger eller ikke? Dette spørsmålet vil foreløpig stå ubesvart.

Litteraturliste

Abelsen, Trude (2006), "Hva kjøper vi av tiggerne?". Masteroppgave i samfunnsøkonomi, Universitetet i Oslo.

Allern, Sigurd (2000), "Nyhetsmediene og PR-bransjen". I: Berit von der Lippe og Odd Nordhaug (red.), *Medier, påvirkning og samfunn*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Allern, Sigurd (2004), "Nyhetsmediene og PR-bransjen ". I: Berit von der Lippe (red.), *Medier, politikk og samfunn*. Oslo: J. W. Cappelens Forlag.

Aalberg, Toril og Eiri Elvestad (2005), *Mediesosiologi*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Aalberg, Toril og Tove Brekken (2007), "Når spill og enkeltepisoder blir viktigst". I: Jenssen, Anders Todal og Toril Aalberg (red.), *Den medialiserte politikken*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aardal, Bernt, Anne Krogstad, Hanne Marthe Narud og Ragnar Waldahl (2004), "Strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet". I: Aardal, Bernt, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red.), *I valgkampens hete: strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aardal, Bernt og Ragnar Waldahl (2004), "Bestemmer mediene hva vi skal mene, eller bare hva vi skal mene noe om?". I: Aardal, Bernt, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red.), *I valgkampens hete: strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Becker, Howard S. (1963), *Outsiders: studies in the sociology of deviance*. London: Free press of Glencoe.

Bourdieu, Pierre (1998), *Om fjernsynet*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Brandt, Preben (2002), *Tiggeri i historisk og sosialt sammenheng*. København: Projekt Udenfor.

Brattvåg, Hildegunn (2006), *Folk som tigger i Oslo*. Oslo: Stiftelsen Krikens Bymisjon.

Brattvåg, Hildegunn (2007), *Folk fra Romania som tigger i Oslo*. Oslo: Stiftelsen Kirkens Bymisjon

Dean, Hartley (1999) (ed.), *Begging questions*. Bristol: The Policy Press.

Douglas, Mary (1997), *Rent og urent*. Oslo: Pax Forlag.

Eide, Elisabeth (2004), "Journalistikk og marginalisering: Bilder som fryser forskjeller – og bilder som blir borte". I: Berit von der Lippe (red.), *Medier, politikk og samfunn*. Oslo: J. W. Cappelens Forlag.

Eide, Martin (1992), *Nyhetens interesse: nyhetsjournalistikk mellom tekst og kontekst*. Oslo: Universitetsforlaget.

Erskine, Angus & Ian McIntosh (1999), "Why begging offends: historical perspectives and continuities". I: Hartley Dean (ed.), *Begging questions*. Bristol: The Policy Press.

Finstad, Liv (2000), *Politiblikket*. Oslo: Pax Forlag.

Frønes, Ivar (2001), *Handling, kultur og mening*. Bergen: Fagbokforlaget.

Gentikow, Barbara (2005), *Hvordan utforsker man medieerfaringer? Kvalitativ metode*. Kristiansand: IJ-forlaget.

Goffman, Erving (1992), *Vårt rollespill til daglig*. Oslo: Pax Forlag.

- Gripsrud, Jostein (2002), *Mediekultur, mediesamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hartmann, Carl (1934), *Løsgjengerloven med kommentar*. Oslo: Grøndahl & Sønns Forlag.
- Henriksen, Hilde Petrine (2007), "Den svake vilje". Hovedoppgave i idéhistorie, Universitetet i Oslo.
- Hernes, Gudmund (1978), "Det mediavridde samfunn". I: Gudmund Hernes (red.), *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministrasjon*. Bergen: Universitetsforlaget.
- Hillesund, Terje (1994), *Står det noe nytt? : innføring i analyse av aviser og nyheter*. Fredrikstad: Institutt for journalistikk.
- Håkansson, Nicklas (1999), *Valretorik*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Iyengar, Shanto (1991), *Is anyone responsible?* Chicago: University of Chicago Press.
- Jonstad, Oddbjørn (2006) (red.), *Norsk medieleksikon*. Sofiemyr: Soliver forlag.
- Kavli, Bettina (2006), "Medierammer". Masteroppgave i sosiologi, Universitetet i Oslo.
- Knoph, Ragnar, Kåre Lilleholt og Johs Andenæs (2004), *Knophs oversikt over norsk rett*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Korsnes, Olav, Heine Andersen og Thomas Brante (2001) (red.), *Sosiologisk leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvifte, Harald Magnus (2007), "Med nedslått blikk". Masteroppgave i samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.

Lindh, Knut (1984), *Østenfor VG og vestenfor Blindern*. Oslo: Dreyers Forlag.

Lindstad, Merete og Øivind Fjeldstad (1999), *Pressen og de fremmede*. Kristiansand: IJ-Forlaget.

Landrø, Marit Ingebjørg og Boye Wangensteen (1993), *Bokmålsordboka*. Oslo: Universitetsforlaget.

Lied, Camilla (2005), "Gata som arbeidsplass". Masteroppgave i kriminologi, Universitetet i Oslo.

Marshall, Gordon (1998), *Dictionary of Sociology*. Oxford: Oxford University Press.

Mathiesen, Thomas (1986), *Om moralske panikker*. Bergen: Institutt for massekommunikasjon.

Mathiesen, Thomas (2002), *Makt og medier: en innføring i mediesosiologi*. Oslo: Pax Forlag.

Noelle-Neumann, Elisabeth (1993), *The spiral of silence: public opinion, our social skin*. Chicago: University of Chicago Press.

Nordhaug, Odd (2000), "Eierskap og integrasjon i medieindustrien". I: Berit von der Lippe og Odd Nordhaug (red.), *Medier, påvirkning og samfunn*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Odelstingsproposisjon nr.113 (2004-2005), *Om lov om oppheving av løsgjengerloven og om endringer i straffeloven mv. (eget straffebud mot vold i nære relasjoner mv.)*. Oslo: Justis- og politidepartementet.

Oltedal, Audgunn (2004), "Etikk og journalistikk". I: Berit von der Lippe (red.), *Medier, politikk og samfunn*. Oslo: J. W. Cappelens Forlag.

O'Shaughnessy, Michael & Jane Stadler (2005), *Media and society*. South Melbourne: Oxford University Press.

Pfohl, Stephen (1994), *Images of deviance and social control*. New York: McGraw-Hill.

Reinton Per Olav (1984), "Kildenes tyranni – Om journalisten som medium". I: *Nytt Norsk Tidsskrift* 1984.

Schudson, Michael (2003), *The Sociology of News*. New York: W. W. Norton & Company.

Seip, Anne-Lise (1994), *Sosialhjelpstaten blir til*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Sejersted, Francis (2000), "Ytringsfriheten og informasjonsfriheten". I: Berit von der Lippe og Odd Nordhaug (red.), *Medier, påvirkning og samfunn*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Sejersted, Francis (2004), "Ytringsfriheten og informasjonsfriheten". I: Berit von der Lippe (red.), *Medier, politikk og samfunn*. Oslo: J. W. Cappelens Forlag.

Silverman, David (2006), *Interpreting qualitative data*. London: Sage Publications.

Sjue, Eva (2006), "Portretter av kvinner". Masteroppgave i sosiologi, Universitetet i Oslo.

Sætre, Simen (2006), *Hugo*. Oslo: J.M. Stenersens Forlag.

Sørensen, Per Lorang (1999), *Skiltetiggere i København*. København: Projekt Udenfor.

Thagaard, Tove (1998), *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Thwaites, Tony, Lloyd Davis & Warwick Mules (2002), *Introducing cultural and media studies: a semiotic approach*. Houndmills: Palgrave.

Wardhaugh, Julia & Jane Jones (1999), "Begging in time and space: 'shadow work' and the rural context". I: Hartley Dean (ed.), *Begging questions*. Bristol: The Policy Press.

Østbye, Helge, Knut Helland, Karl Knapskog og Leif Ove Larsen (2002), *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget.

Øvrebø, Turid (2005), *Nyhetsproduksjon, kjønn og makt*. Kristiansand: IJ-Forlaget.

- Avisartikler

Aftenposten 10.11.2007: "Et samfunn av ofre".

Dagsavisen 14.12.2004: "Undersøkelsen".

Dagsavisen 27.09.2007: "Siste time som tigger".

- Nettadresser

Aftenposten:

URL:<http://kundeservice.aftenposten.no/category.php?categoryID=6&BMFRONT=24db%20%20c0698bfb88179ed9ce102e688f94> (Lesedato 20.08.2007).

Byrådet(a):

URL:<http://www.byradet.oslo.kommune.no/pressemeldinger/article69148-7786.html>

(Lesedato: 01.04.2008).

Byrådet(b):

URL:<http://www.byradet.oslo.kommune.no/> (Lesedato: 01.04.2008).

Dagsavisen:

URL:<http://www.dagsavisen.no/div/annonser/> (Lesedato: 20.08.2007).

Erlikoslo:

URL:<http://www.erlikoslo.no/ommagasinet.html> (Lesedato: 01.04.2008).

Kirkens Bymisjon:

URL:<http://www.bymisjon.no/rettikoppen> (Lesedato 22.05.2007).

Lovdata(a):

URL:<http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-040.html#350> (Lesedato: 20.08.2007).

Lovdata(b):

URL:<http://www.lovdata.no/for/sf/ho/to-20050608-0538-004.html#4-1> (Lesedato: 20.08.2007).

Medieregisteret:

URL:<http://www.medieregisteret.no/database/> (Lesedato: 20.08.2007).

Politiet:

URL:http://www.politi.no/portal/page?_pageid=34,49028&_dad=portal&_schema=PORTAL&articles2_mode=about_od&articles2_articleGroupName=Tjeneste%20Introside&navigation3_mode=shortcuts1&navigation4_mode=shortcuts1&articles5_mode=aboutCategory_od&articles5_articleGroupName=&navigation1_parentItemId=1927&uicell=uicell02a (Lesedato: 01.04.2008).

Regeringskansliets rättsdatabaser:

URL:<http://62.95.69.15/> (Lesedato: 20.08.2007).

Regjeringen(a):

URL:http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/pressemeldinger/2005/Losgjenger_loven-oppheves-fra-nyttar.html?id=103412&epslanguage=NO (Lesedato: 20.08.2007).

Regjeringen(b):

URL:<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/aktuelt/nyheter/2006/Straff-for-a-forlede-til-tigging.html?id=100293> (Lesedato: 20.08.2007).

Retriever:

URL:<http://www.retriever-info.com/> (Lesedato: 20.08.2007).

Retsinformation:

URL:<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=113401> (Lesedato: 20.08.2007).

Schibsted:

URL:http://www.schibsted.no/eway/default.aspx?pid=269&trg=MAIN_5512&MAIN_%205512=%2055%2094:18932::1:5581:4::0:0 (Lesedato: 20.08.2007).

Statistisk sentralbyrå:

URL:http://www.ssb.no/emner/03/05/a_krim_tab/tab/tab-2007-09-19-27.html (Lesedato: 20.08.2007).

Stortinget:

URL:<http://www.stortinget.no/dok8/dok8-200304-091.html> (Lesedato: 20.08.2007).

VG:

URL:<http://vginfo.vg.no/> (Lesedato: 20.08.2007).

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

Antall ord i denne oppgaven er 35.650.

Vedlegg 1: Liste over artikler

Aftenposten

01.01.2005 - 31.12.2005

- 04.01.2005: "Tiggerstrøk i hundre år"
17.02.2005: "Aften DØGNET Ranet tigger på Egertorget" (underoverskrift)
17.02.2005: "Tigger slått ned og ranet i Oslo"
22.02.2005: "DAGENS INNLEGG Si ;D...sms KJAPPE MELDINGER"
(underoverskrift)
25.02.2005: "Aften FORUM...Bør de narkomanes sprøyterom plasseres vest i byen?"
04.03.2005: "Nytt blad skal gi tiggere verdighet"
17.03.2005: "Mer vold i tiggerstaden"
18.03.2005: "Aften FORUM...Hva synes du om tiggingen i Oslo sentrum?"
22.03.2005: "- Ser ikke ut i måneskinn"
11.05.2005: "KOMMENTAR Bedre enn sitt rykte"
13.05.2005: "Frykter Oslo blir fristed for tiggere"
18.05.2005: "Aften FORUM...Hvordan vil du løse tiggerproblemet i Oslo?"
18.05.2005: "- La dem tigge"
20.05.2005: "Overlat ikke byen til tiggerne!"
26.05.2005: "KOMMENTAR Nød på utstilling"
28.05.2005: "Vil bortvise utenlandske tiggere"
15.06.2005: "Tiggere skal selge magasin"
20.06.2005: "- Det har aldri vært så ille"
20.06.2005: "Østkantfolk mest positive til tiggere"
21.06.2005: "Aften FORUM...Bør tiggeforbudet oppheves?"
21.06.2005: "LEDER Tiggerstaden"
23.06.2005: "Fattigmanns-magasin med stolthet"
23.06.2005: "Turist-Oslo går så det suser"
28.06.2005: "Nei til bortvisning av prostituerte"
29.06.2005: "GOD MORGEN! Tiggerne har fått ny jobb"
29.06.2005: "KOMMENTAR Byens uttrykk – kommunens dilemma"
29.06.2005: "Magasin Må-ha-blad for urbane folk"
29.06.2005: "Tigger-blad revet bort..."
30.06.2005: "Oslos hjemløse klare for fotball-VM"
01.07.2005: "Velkommen til pengegaloppen"
06.07.2005: "Aften DØGNET Slått av tigger" (underoverskrift)
16.07.2005: "HVORDAN GÅR DET? = Oslo trykt i nytt opplag"
19.07.2005: "Tiggere i salgsrus"
20.07.2005: "DAGENS INNLEGG Si ;D...Gatas disipler"
20.07.2005: "Gledelig suksess"
28.07.2005: "Tiggerne får lov «Truende og pågående» kan vises bort..."
29.07.2005: "Skeptisk til lokale tiggerregler"
01.08.2005: "Lovlig tigging"
03.08.2005: "Fra tigerstad til tiggerstad"
04.08.2005: "Si ;D...Støtt tiggerne!" (underoverskrift)

09.08.2005: "Aften FORUM Ikke gjør tiggings lovlig"
12.08.2005: "- De gamle er ikke verre enn andre"
15.08.2005: "Aften FORUM Den sosialpolitiske utfordringen"
17.08.2005: "Vil gi narkomane jobb i kommunen"
19.08.2005: "Si ;D...DAGENS INNLEGG" (underoverskrift)
26.08.2005: "Kan vi stole på Odd Einar Dørum?"
27.08.2005: "STORTINGSVALGET"
01.09.2005: "Aften FORUM Fra rusmisbruk til valgmisbruk"
02.09.2005: "KULTUR HJEMME Nytt =Oslo"
07.09.2005: "Aften FORUM Dørum gjør tiggings til legitim næringsvei"
08.09.2005: "Dømming?"
26.09.2005: "Tiggerne har solgt 120 000 blader"
27.09.2005: "Aften FORUM...Kjøper du =Oslo av gateselgerne? Hvorfor?"
30.09.2005: "Tiggerne kan bli nødt til å skatte"
04.10.2005: "KOMMENTAR Hårreisende krav"
04.10.2005: "SV-lederen fnyser av skattekravet"
04.10.2005: "Vil ha tiggernes lønnsoppgave"
05.10.2005: "Aften FORUM...Bør tiggerne betale skatt...?"
07.10.2005: "= Oslo må også ta ansvar!"
08.10.2005: "SALVE VED UKENS SLUTT Lovbestemt ammetåke"
08.10.2005: "Vil straffe organisert tiggings..."
12.10.2005: "NAVNE DAG"
14.10.2005: "Ikke drep det gode tiltaket med skatt"
20.10.2005: "Aften FORUM = Oslo og skatt"
03.11.2005: "tett på byen HVERDAGSHELTEN Gatefolkets skytsengel"
04.11.2005: "Aften FORUM Stopp tiggings"
04.11.2005: "ETT ÅR MED HELGE A-magasinet følger Helge Roll-Lunds (32)..."
04.11.2005: "intro"
07.11.2005: "Aften DØGNET Anmeldte voldtektsforsøk"
18.11.2005: "Ingen lønn ingen hindring"
06.12.2005: "Aften DØGNET Lommebok på avveier" (underoverskrift)
15.12.2005: "«Folk kaller meg en skytsengel. Men det jeg gjør...»"
16.12.2005: "VI FØLGER HELGE A-magasinet følger Helge Roll-Lunds (32) kamp..."
16.12.2005: "Nå er det lov å tigge på gaten"
20.12.2005: "Tiggere skal ikke lenger jages bort"
22.12.2005: "Kjøpesentre frykter tiggerflom"
23.12.2005: "Aften FORUM...Er det riktig å jage tiggerne fra kjøpesentrene?"
23.12.2005: "Flere tusen stemte: Jublende glad Oslo – borger"
23.12.2005: "KOMMENTAR Hun gjør byen bedre"
23.12.2005: "moderne tider..."
23.12.2005: "Venninnejeng gleder byens tiggere"
27.12.2005: "Året da byen ble bygget"

01.01.2006 - 31.12.2006

04.01.2006: "Alle slipper inn i varmen...men noen velger å sove ute"
20.01.2006: "moderne tider Frank er død"

29.01.2006: "KRONIKK Narkotikapolitikken er utdatert"
31.01.2006: "KOMMENTAR Tiggernes nye hierarki"
31.01.2006: "REPLIKK Med krav på respekt"
10.02.2006: "- Oslo Nord-Europas tiggerstad"
12.02.2006: "Ber politiet stanse organisert tiggings"
06.03.2006: "Stigmatiserende opptreden"
08.03.2006: "Hva om det hendte meg en dag?"
08.03.2006: "KOMMENTAR = Oslo er lik Oslo"
09.03.2006: "Aften spør for deg Hvor gammelt er navnet Tigerstaden?"
30.03.2006: "Aften-spørsmålet...Hva tror du gjør Oslo til en attraktiv turistby?"
05.04.2006: "FOR DEG MELLOM 13 OG 18 ÅR To verdener?"
05.04.2006: "hva brenner du for?"
12.04.2006: "Oslo anno 2006"
24.04.2006: "Jeg vil så gjerne få gå i fred"
26.04.2006: "Vil jage tiggere og prostituerte..."
27.04.2006: "En stadig tristere hovedstad"
05.05.2006: "Vi må lære oss å leve med tiggings"
10.05.2006: "PROFIL Omstridt og beundret turboinvestor"
10.05.2006: "Ta en tur på byen, Camilla Lied"
11.05.2006: "Si ;D lokalt"
15.05.2006: "KOMMENTAR Drømmen om å slippe å bo på gaten"
19.05.2006: "Oslo forsimples stadig mer"
24.05.2006: "Nesten alt går bedre"
26.05.2006: "Leder Eldreomsorgen en utfordring"
30.05.2006: "KOMMENTAR Den «urene» hovedstaden"
30.05.2006: "Oslo skal stoppe søppel-synderne..."
31.05.2006: "Får proff-hjelp til å selge = Oslo"
07.06.2006: "To år siden Plata-aksjonen"
13.06.2006: "- Visst er vi opptatt av politikk"
14.06.2006: "Juggelsalget skal stoppes"
14.06.2006: "LEDER Ta vare på = Oslo"
15.06.2006: "Her kan det bli forbudt å sykle..."
15.06.2006: "Kjøp og salg av sex – greit nok"
16.06.2006: "Annenhver sosial klient har ikke-vestlig bakgrunn"
16.06.2006: "Flest spilleautomater i Oslo øst..."
22.06.2006: "Klare for innflyttingfest"
27.06.2006: "Forskernes spådom for Oslo i 2025..."
27.06.2006: "Oslofolk lei av tiggings"
28.06.2006: "- Amper stemning og kamp om kundene"
28.06.2006: "Prostituerte kan få egne soner..."
29.06.2006: "Ber om nytt tiggerforbud"
29.06.2006: "Gatas Parlament + Rådhusplassen = Oslofest"
29.06.2006: "Halve Oslo vil forby kjøp av sex"
29.06.2006: "Mer enn et gateproblem"
30.06.2006: "Absolutt bysommer 2006"
30.06.2006: "Reddet av tilfeldigheter"

30.06.2006: "SE PÅ MEG..."
 30.06.2006: "VIBEKE OMBERGS DRØM..."
 03.07.2006: "Ønsker mer synlig politi på Karl Johan"
 04.07.2006: "Oslo år 2027 – en visjon"
 05.07.2006: "Angriper kampanje..."
 05.07.2006: "- Bordeller er løsningen"
 05.07.2006: "LEDER Resultater for politiet"
 06.07.2006: "Liten støtte til bordeller"
 07.07.2006: "I Karl Johans fotspor..."
 07.07.2006: "Narkomane jages"
 07.07.2006: "reaksjoner"
 07.07.2006: "- Stopp politiaksjonen..."
 10.07.2006: "- Gi oss et alternativ!..."
 12.07.2006: "Innbilte motsetninger"
 17.07.2006: "Endelig: Dagens arbeidsøkt!"
 17.07.2006: "For høy terskel inn til arbeidslivet"
 17.07.2006: "Hva slags Oslo ønsker vi egentlig?"
 21.07.2006: "I utakt om straff..."
 27.07.2006: "KOMMENTAR Husk at du er et offer"
 28.07.2006: "Gatesjarmøren"
 28.07.2006: "Verdensvant vert"
 04.08.2006: "Vi må tørre å sette grenser!"
 07.08.2006: "Sommeraksjonen kan bli varig..."
 08.08.2006: "i sollyset..."
 08.08.2006: "Kamp mot prostitusjon"
 15.08.2006: "Slår inn allerede åpne dører"
 17.08.2006: "Fortsetter tigger-aksjonene"
 31.08.2006: "Gjengene i Oslo kan knekkes"
 07.09.2006: "Det er en skam"
 07.09.2006: "Si ;D lokalt..."
 13.09.2006: "Kunst blottlegger konflikter"
 13.09.2006: "oslominus..."
 24.09.2006: "En forfatter søkte en heroinist..."
 28.09.2006: "Skammelig for de svakeste"
 04.10.2006: "- Ungdommen har karakter"
 12.10.2006: "Tigerstaden eller tiggerstaden?"
 20.10.2006: "KOMMENTAR På hils med Hugo"
 26.10.2006: "Ikke mer til å fjerne tiggere i Oslo"
 02.11.2006: "Barna blomstrer midt i byen"
 02.11.2006: "- Hva synes du om tiggingen i sentrum?"
 02.11.2006: "Vil til byen"
 13.11.2006: "Mer blir forbudt i Oslo – Bystyret vedtar nye politivedtekter onsdag"
 13.11.2006: "Regler og forbud"
 13.11.2006: "Trenger vi strengere regler for å oppføre oss?"
 14.11.2006: "DETTE MENER LESERNE"
 14.11.2006: "= Oslo er blitt tannløst og kjedelig"

14.11.2006: ”- Vi trenger oppdragelse – Professor mener ukultur preger Oslo”
16.11.2006: ”Ap kjempet for skaterne, men tapte”
16.11.2006: ”Tvilksom kandidat”
24.11.2006: ”Tiggermuseet”
27.11.2006: ”I samme søppelkasse”
28.11.2006: ”Ta skaterne på alvor”
29.11.2006: ”Alle skal vises respekt”
29.11.2006: ”Dugnad for byens fattigste”
30.11.2006: ”Heroin og frokost på Trappa”
01.12.2006: ”NOMATEMBA SOLLIS DRØM: Invitere Mette-Marit”
06.12.2006: ”Når Oslo (ikke) sover”
13.12.2006: ”- Oslo er en ensom by”
14.12.2006: ”Erik, Oslo...”
14.12.2006: ”Jeanette, Oslo...”
14.12.2006: ”På gateplan”

Dagsavisen

01.01.2005 - 31.12.2005

11.01.2005: ”Giverstrømmen avtar”
17.02.2005: ”Et historisk vendepunkt?...”
26.02.2005: ”Plata-arbeideren”
12.03.2005: ”Severin Suveren Thoresen”
03.04.2005: ”Severin Suveren snur ikke”
07.05.2005: ”Jeg skammer meg som menneske”
08.05.2005: ”- Busses inn til byen”
08.05.2005: ”Frykter tiggerflom”
08.05.2005: ”Ønsker du at politiet skal kunne fjerne tiggere fra bybildet?”
12.05.2005: ”- Det lille jeg eier er nødvendig”
30.05.2005: ”- De kriminelle i Oslo mer internasjonale og mer profesjonelle”
19.06.2005: ”- Fattige må få rettigheter”
19.06.2005: ”Invadert av tiggere”
29.06.2005: ”Stolt over å selge nytt gatemagasin”
19.07.2005: ”Gateselgerne: - Litt høflighet, takk!”
26.07.2005: ”Kommersielle tiggere”
12.09.2005: ”Uroen må fjernes fra bybildet”
16.09.2005: ”Valgresultatet overrasket ikke....”
24.09.2005: ”Sliten Samaritan”
24.09.2005: ”Vibeke Omberg (30)”
12.11.2005: ”Flinkt fra Fossen”
27.11.2005: ”Fattig retorikk”

01.01.2006 - 31.12.2006

10.02.2006: ”Ber folk slutte å gi til utenlandske tiggere”
10.02.2006: ”Får ikke selge =Oslo”
11.02.2006: ”Ber politiet ta tiggerbakmenn”

06.04.2006: "Best å vokse opp i byen"
07.05.2006: "Verdensbyen"
08.05.2006: "Politiet retter fokus mot tiggergjenger" (underoverskrift)
11.05.2006: "En hjelpende hånd"
11.05.2006: "Tiggere og andre skjeve eksistenser"
20.05.2006: "Samler inn tiggernes penger"
21.05.2006: "Tiggerstaden" (underoverskrift)
21.05.2006: "Organisert tigging er ulovlig «erverv»"
26.05.2006: "«Et sted må de jo bo»"
26.05.2006: "Sosialkontor betaler husleien for tiggere"
27.05.2006: "«Tiggerhuset»" (underoverskrift)
27.05.2006: "Smuler fra den rikes bord"
27.05.2006: "«Tiggerhuset» svartelistes"
28.05.2006: "Tiggerne hevder ingen styrer dem"
28.05.2006: "Tiggernetverkene"
03.06.2006: "Tiggere fra Romania"
03.06.2006: "Ulovlig å utnytte tiggere"
06.06.2006: "Tiggerstaden Oslo"
09.06.2006: "Politiet takker gateblad"
10.06.2006: "Caféen som ikke kunne dø"
17.06.2006: "Karakterliste"
23.06.2006: "Skal skremme bort sex-salget"
25.06.2006: "Organisert tigging skal straffes"
26.06.2006: "Kirkens Bymisjon kritisk til opprydningsaksjonen"
26.06.2006: "Tiggere ikke skremt vekk fra Karl Johan"
20.07.2006: "Får slå ned på tigging"
22.07.2006: "Audmjuking og elitetekkjing"
17.08.2006: "Færre som tigger"
17.08.2006: "Politiet fortsetter med aksjoner på Karl Johan"
18.08.2006: "Karl Johan" (underoverskrift)
25.08.2006: "Gjengkrigen må avsluttes"
18.10.2006: "Mannen på gata"
07.11.2006: "Hva skjer i =Oslo?"
20.11.2006: "Fortryller på åpen gate"
26.11.2006: "Forbodstid"
07.12.2006: "Hvordan er det å tigge?"
07.12.2006: "Rett i koppen:"

VG

01.01.2005 - 31.12.2005

02.01.2005: "Mine små stjalne øyeblikk..."
15.05.2005: "Sjelen – det beste i norsk helsevesen"
18.05.2005: "BARN BRUKES som tiggere"
18.05.2005: "Ber politiet rydde opp"
15.06.2005: "Horehus og søppelfylling"

07.08.2005: "Gatas super-selgere"
07.08.2005: "Nå kommer folk mot meg med et smil, tenk deg det!"
07.08.2005: "Vi føler oss ikke lenger så små"
11.09.2005: "Kabalen går opp med et nødskrik..."
28.10.2005: "Sex og menneskehandel"
29.11.2005: "KAN FRYSE I HJEL..."
16.12.2005: "Jeg ønsker alle en frisk jul!..."
23.12.2005: "GULLFISK til gullgutt..."

01.01.2006 - 31.12.2006

13.02.2006: "Nye grep mot menneskehandel"
18.03.2006: "Ukens tema – Her var vinteren kaldest..."
10.06.2006: "OSLO, FREDAG 9. JUNI"
08.07.2006: "Fri flyt i sommer-Oslo"
22.07.2006: "Byrådet i Oslo vedtok denne..."
22.07.2006: "JAGES fra Karl Johan"
26.09.2006: "Tiggerne"
08.10.2006: "På gata"
26.10.2006: "Oslo en søppelby"
28.11.2006: "Stiller opp for Oslos SKYGGESIDE..."
21.12.2006: "Aha-opplevelser"

Vedlegg 2: Liste over variabler

1. Avis

Aftenposten

Dagsavisen

VG

2. Periode

2005 (før avkriminaliseringen)

2006 (etter avkriminaliseringen)

3. Har artikkelen tigging/tiggere som hovedtema?

Ja

Nei

4. I hvilken sammenheng blir tigging tatt opp?

Medlidenhet

Veldedighet

Verdighet

Estetikk

Kriminalitet

Giverpress

Tiggerturisme

Lover og regler for tigging

Ruspolitikk

Annet

5. Hvem uttaler seg (om tigging) i artikkelen?

Norsk tigger

Utenlandsk tigger

=Oslo-selger

=Oslo-redaksjonen

Politiet
Forsker
Kjendis
Justisministeren
Byrådet
Andre politikere
Kirkens Bymisjon
Andre veldedige-/hjelpesorganisasjoner
Oslo handelsstands forening
Andre interesseorganisasjoner
Lederredaktør
Nyhetsjournalist
Kommentator
Publikum
Andre

6. Hvilke tiggere omtales i artikkelen?

Norske tiggere
=Oslo selgere
Utenlandske tiggere
Tiggere generelt

7. Hvordan fremstilles eller beskrives tiggerne/tiggere i artikkelen?

Oversettt/glemt/usynlige
Mange/stadig flere/tar over byen
Optimistiske/blide/hyggelege
Aggressive/plagsomme/innpålitne/stygge
Ydmyke/selvbekreftende/flaue
Engasjerte/ivrige/stolte
Slitne/trengende/syke/ofre
Organiserte/falske/skuespillere
Åpne/ærlige om sin bakgrunn/situasjon

Ingen

8. Artikkelens holdningsladning

Positiv

Nøytral

Negativ

Nærmere forklaring av de ulike variablene og deres verdier:

Variablene 1. Avis og 2. Periode trenger ingen nærmere forklaring her (se eventuelt metodekapittelet for begrunnelser av disse valgene).

3. Har artikkelen tigging/tiggere som hovedtema?

Gjennom denne variabelen vil jeg finne ut hvor mye som skrives om tigging/tiggere hvor dette er hovedtemaet i artikkelen, samt i hvor mange artikler de bare er nevnt.

4. I hvilken sammenheng blir tigging tatt opp?

Her vil jeg forsøke å kartlegge i hvilke sammenhenger det skrives om tigging, gjennom ti ulike temakategorier. I mange av artiklene er flere av de ulike temaene tatt opp, men det er da kun det temaet som blir sett på som det viktigste i artikkelen som blir registrert.

Noen av Eides (2004) former for marginalisering i mediene, samt Douglas teori om urenheter, er innarbeidet i de kategoriene hvor jeg mente dette var passende. Artikler med temaer som er vanskelig å spesifisere, eller med temaer som opptrer svært sjelden, er plassert i kategorien *annet*. Her er en kort forklaring på de ulike kategoriene:

Medlidenhet: Det er synd på tiggerne. Mange tar dem i forsvar (av og til også kjendiser), og vil bidra til å bedre deres situasjon.

Veldedighet: Her er temaet veldedighet og folks giverglede. Hvor flinke er vi egentlig til å gi?

Verdighet: Noen tiggere trekkes frem som mer verdige enn andre, og kan dermed forstås som en slags positive avvikere. Noen aktiviteter er også mer verdige tiggeraktiviteter.

Estetikk: Det ser stygt ut at folk sitter på gata og tigger. Tiggerne er ”urene” og de ”passer ikke inn” i bybildet. De ser stakkarslige og uflidde ut, og publikum kan derfor støtes av å se på dem. I likhet med søppel må de ”ryddes opp”. Dette gjelder ikke bare tiggerne, men også prostituerte, uteliggere, narkomane, dopselgere osv. Disse skaper sammen med tiggerne en utrygg og utrivelig stemning i byen.

Kriminalitet: Tiggerne forbindes med blant annet rus, psykisk ustabilitet og ulike former for kriminalitet. Når en tigger får negativ oppmerksomhet, for eksempel på grunn av en kriminell handling, tror man at også andre tiggere driver med tilsvarende aktiviteter. Dette kan være en form for kumulasjon eller ensidig negativitet, ved at det å begå kriminelle handlinger ses på som en del av tiggernes subkultur, heller enn enkeltstående hendelser.

Giverpress: Folk har rett til å kunne ferdes fritt i sentrum uten å føle giverpress eller å bli oppsøkt av et stadig økende antall tiggere (i tillegg til gateartister, gateselgere, frivillige organisasjoner osv.). Giverpresset forsterkes ved at tiggernes triste oppsyn får folk til å få dårlig samvittighet hvis de ikke gir dem penger. Denne kategorien handler altså også på en måte om veldedighet, men fra et mer negativt perspektiv.

Tiggerturisme: Man er bekymret fordi det kommer så mange utlendinger til Norge for å tigge. Noen av disse mistenkes blant annet for å være organisert i grupper som tigger penger til en ”bakmann”. I disse artiklene er det ofte brukt binære hierarkier, for eksempel ved at de utenlandske tiggernes metoder blir sett på som mer mistenkelige og mindre akseptable enn de tiggemetodene vi tradisjonelt sett har vært vant til her i landet.

Lover og regler for tigging: Både før og etter avkriminaliseringen har det vært uenigheter om hvorvidt tigging bør være lovlig, og hvilke virkemidler som eventuelt kan brukes for å begrense tiggingen i Oslo.

Ruspolitikk: Et viktig spørsmål i disse artiklene er hvordan rusmisbrukere kan få det bedre, noe som blant annet innebærer å slippe og tigge for å finansiere avhengigheten sin.

Annet: Samlekategori for artikler som ikke passer inn i de øvrige kategoriene.

5. Hvem uttaler seg (om tigging) i artikkelen?

Jeg har innenfor denne variabelen delt inn i relativt mange verdier, slik at jeg kan kartlegge hvem som er de viktigste aktørene i debatten omkring tigging, og hvilke

meninger disse har om temaet. De eneste verdiene jeg føler trenger en nærmere spesifisering her er kommentator, publikum og andre. *Kommentator* brukes ved alle typer leserinnlegg og debatter hvor det er signert med et navn eller pseudonym, men ikke hvis personen signerer som representant for en organisasjon eller lignende. *Publikum* brukes i de tilfellene hvor tilfeldige personer blir stoppet på gata eller andre steder. *Andre* er andre involverte som opptrer så sjelden i artiklene at det ikke er nødvendig med en egen kategori for dem.

6. Hvilke tiggere omtales i artikkelen?

Norske tiggere er tiggere med norsk opprinnelse eller norsk statsborgerskap, som ofte har eller har hatt en eller annen form for rusavhengighet.

Utenlandske tiggere er de som er ”turister” og kun er i landet for en kortere periode, først og fremst for å tigge. Disse er som regel ikke rusmisbrukere. En del av disse er også en form for gatemusikanter ved at de spiller trekkspill mens de tigger. Siden flertallet ikke høres ut til å ha noe spesielt musikalsk talent eller innlevelse, ses disse også på som tiggere. En annen viktig grunn til dette er også at det er såpass mange av dem, og at de ofte spiller akkurat den samme musikken.

=*Oslo selgere* blir av mange ikke sett på som tiggere, siden disse faktisk selger et produkt. Jeg har allikevel valgt å ta dem med her siden de fleste av dem også er eller har vært involvert i tiggermiljøet.

Tiggere generelt blir brukt i tilfeller hvor det ikke kommer frem hva slags type tigging eller tiggere det er snakk om.

7. Hvordan fremstilles eller beskrives tiggerne/tiggere i artikkelen?

Denne variabelen inneholder noen samlekategorier med ord som ofte brukes i avisenes fremstillinger/beskrivelser av tiggere. Det mest interessante vil være å se hvordan denne variabelen henger sammen med den forrige, altså hvilke tiggere som fremstilles hvordan.

8. Artikkelens holdningsladning

Variabelen handler om holdninger til tiggere og til tigging som fenomen. Artikkelen er kodet som *positiv* hvis den gir et positivt inntrykk av tiggere og/eller tigging. Dette kan

for eksempel være hvis artikkelen sier at tigging bør være lovlig og/eller at folk bør gi penger til tiggere. Den er også positiv hvis den sier at tiggerne bør få være i fred for politiet, eller at det er positivt at tiggerne er synlige i bybildet. Artikkelen er kodet som *nøytral* hvis den ikke inneholder noen spesielle holdninger til tigging eller tiggere, eller hvis jeg er i tvil om hvor den hører hjemme. Artikkelen er kodet som *negativ* hvis den gir et negativt inntrykk av tiggere og/eller tigging, for eksempel ved å si at tigging bør være ulovlig og/eller at folk ikke bør gi penger til tiggere. Den er også negativ hvis den sier at tiggerne bør fjernes og/eller at de må kontrolleres i større grad enn andre. I tilfeller hvor artikkelen inneholder klart motstridende holdninger fra ulike hold, er begge holdningene registrert.

Vedlegg 3: Løsgjengerloven

Hentet fra *Løsgjengerloven med kommentar* av Carl Hartmann, som ble utgitt ved Grøndahl & Sønns Forlag, Oslo 1934.

En oversikt over hele loven slik den så ut i 1934. §§ 9, 10 og 21 var da allerede opphevet eller videreført i andre lover, og er derfor ikke gjengitt i denne oversikten.

KAPITEL I.

Om Løsgjænger og Betleri.

§ 1.

Arbeidsfør person, som hengir sig til ørkesløshet, skal av politiet tildeles advarsel, hvis dette findes formaalstjenlig, og om mulig gjennom stedets fattigstyre, stedets arbeidsanvisningskontor eller anden myndighet gives anvisning paa arbeide, naar han

- a. helt eller delvis skaffer sig midlerne til sin livsførsel ved betleri eller maa understøttes av fattigvesenet,
- b. forsømmer sin forsørgelsespligt eller falder sin familie til byrde, saa den utsættes for at komme i trang eller maa understøttes av fattigvæsenet, eller
- c. undlater at betale paalagt bidrag til underhold av hustru eller barn eller dettes mor.

§ 2.

Med fængsel indtil 3 maaneder straffes den arbeidsføre person, som hengir sig til ørkesløshet, naar han

- a. undlater at søke eller at utføre det ham av fattigstyret, arbeidsanvisningskontoret eller anden myndighet anviste arbeide, eller
- b. uten grund forlater dette arbeide eller paa grund av slet opførsel maa avskediges fra samme,

saafremt han inden et aar derefter kommer i noget av de i § 1, litr. a, b og c omhandlede tilfælde.

§ 3.

Paatalemyndigheten skal opfordre enhver, som hengir sig til ørkesløshet eller driver omkring, til at gjøre rede for sine erhvervsilder, saafremt der er grund til mistanke om, at han helt eller delvis skaffer sig midlerne til sin livsførsel ved strafbare handlinger eller ved andres erhvervmæssige utugt.

Naar straf efter § 4 er anvendelig, skal paatalemyndigheten, hvis det finnes formaalstjenlig, advare den skyldige om, at han vil bli sat under tiltale, saafremt han ikke inden en opgit frist paaviser at ha skaffet sig lovlig erhverv. Er han omstreifer, maa erhvervet være av regelmæssig art.

§ 4.

Den, som hengir sig til ørkesløshet eller driver omkring under saadanne forhold, at der er grund til at anta, at han helt eller delvis skaffer sig midlerne til sin livsførsel ved straffbare handlinger eller ved andres erhvervsmessige utugt, straffes for løsgjængereri med fængsel indtil 3 maaneder.

Det samme gjælder den, som hengir sig til ørkesløshet eller driver omkring og herunder ved voldsom, truende eller paatrængende opførsel forulemper eller volder fare for andre.

§ 5.

I dom efter §§ 2 eller 4 kan retten efter paastand fra paatalemyndigheten bemyndige denne til at hensætte domfældte i arbeide for det offentlige eller hos private eller i tvangsarbeidshus.

Til arbeide for det offentlige eller hos private maa domfældte ikke hensættes for længere tid enn 18 maaneder.

I tvangsarbeidshus kan den, som er dømt efter § 2, beholdes indtil 18 maaneder, men indtil 3 aar saafremt han tidligere har været på tvangsarbeide efter denne lov. Er han dømt efter § 4, kan han beholdes i tvangsarbeidshus indtil 3 aar, men indtil 4 aar, saafremt han tidligere har været paa tvangsarbeide efter denne lov.

Blir domfældte sat i arbeide eller tvangsarbeidshus, kan fuldbyrdelsen av den idømte fængselsstraf helt eller delvis falde bort.

Naar særlige omstændigheter taler for at stille domfældte paa prøve, kan paatalemyndigheten vente med at fatte beslutning om hensættelse i arbeide eller tvangsarbeidshus indtil 1 aar, efterat dommen er blit endelig, eller efterat domfældte er løslatt fra en samtidig eller tidligere idømt fængselsstraf.

For personer, som er dømt efter § 4, kan indsættelse i et redningshjem eller anden lignende indretning, som Kongen har godkjendt, træde istedenfor indsættelse i tvangsarbeidshus.

Kongen utferdiger nærmere forskrifter om utskrivning på prøve og endelig utskrivning av personer som er anbragt i redningshjem eller lignende innretning istedenfor i tvangsarbeidshus.

§ 6.

Naar en dom efter §§ 2 eller 4 tillike gjælder en anden strafbar handling, og domfældte blir hensat i arbeide eller tvangsarbeidshus, kan fuldbyrdelsen av hele den idømte fængselstraf falde bort, hvis den ikke overstiger fængsel i 3 maaneder.

§ 7.

Hvis nogen, som hengir sig til ørkesløshet eller driver omkring, opholder sig utenfor sitt bosted og ikke på opfordring efter § 3 gjør rede for sine erhvervskilder på tilfredsstillende mate, kan politiet gi ham pålegg om å vende tilbake til bostedet eller sende ham tilbake til det.

Hvis en omstreifer i det tilfelle, som første ledd nevner, eller ved løslatelsen fra straff eller tvangsarbeide for løsgjengeri ikke kan påvise fast bopel, kan politiet tilholde ham å skaffe sig sådan og skal i tilfelle så vidt mulig hjelpe ham med det. Kan eller vil han ikke skaffe sig fast bopel, er han pliktig til å motta en bopel, som blir anvist ham av det offentlige efter nærmere regler, som Kongen gir.

Har en omstreifer fått anvist bopel efter annet ledd, kan politiet i ethvert tilfelle, hvor han uten tillatelse forlater bostedet, før 5 år er gått, gi ham pålegg om å vende tilbake til bostedet eller sende ham tilbake til det. Det samme gjelder, når han innen 5 år forlater bopel, som han frivillig har latt sig anvisse, og han flakker om fra sted til sted uten påviselig lovlig erhverv.

Inntil hjemsendelse eller anvisning av bopel kan foregå, kan personen holdes i fengslig forvaring.

Tvist om tilstedeværelsen av betingelsene for hjemsendelse eller om forpliktelsen til å motta en anvist bopel avgjøres ved kjennelse av forhørsretten. Denne avgjør likeledes ved kjennelse hvorvidt vedkommende skal holdes i fengslig forvaring inntil hjemsendelse eller anvisning av bopel kan foregå. Med hensyn til forhørsrettens kjennelse og kjæremål mot kjennelsen får straffeprosesslovens regler anvendelse.

§ 8.

Hvis en omstreifer som har erhvervet bopæl i henhold til § 7 andet led, eller som frivillig har latt sig anvisse bopæl av det offentlige, falder fattigvæsenet til byrde, enten selv eller for sin husstand, skal de nødvendige utgifter bæres med en tredjedel av statskassen og to tredjedele av den kommune, hvor han ved bosættelsen hadde hjemstavn. Hadde han ved bosættelsen ikke hjemstavnsret i nogen kommune, skal utgiftene helt erstattes av statskassen.

Hvor det maatte findes billig, og navnlig naar vedkommende har været lenge borte fra eller aldrig har opholdt sig i Hjemstavnskommunen, eller naar dennes økonomiske Evne er liden, kan Staten helt eller delvis overtage den paa Hjemstavnskommunen faldende Del af Udgifterne, saafremt Midler dertil er bevilgede.

Efter de oven foreskrevne Regler bliver Fattigunderstøttelsen at udrede, saalænge den Bosatte eller, hvis der handles om en Familie, enten Manden eller Hustruen opholder sig i Bosættelseskommunen. Understøttelse til en Bosatts Barn, der selvstændig har erhvervet Hjemstavn i Bosættelseskommunen, udredes og fordeles ligeledes efter Reglerne i

nærværende Paragraf, saafremt Understøttelsen efter Fattiglovens Regler må ydes direkte af Bosættelseskommunen.

Twistigheder mellem Kommuner indbyrdes og Kommuner og Staten om Forpligtelsen ifølge denne § afgjøres paa den Maade, som i Lov om Fattigvæsenet er bestemt for saadanne Twistigheder.

§§ 9 og 10.

Disse paragrafer som angikk utvisning av fremmede løsgjengere og straff for å vende tilbake til riket, blev ophevet ved lov 4. mai 1901 § 15.

§ 11.

Den, som betler til sedvane, eller som gjentagne ganger betler paa et almindelig befærdet eller for almindelig færdsel bestemt sted eller gaaende fra hus til hus, straffes med fængsel indtil 2 maaneder, hvis han ikke fældes efter § 4.

Paa samme maate straffes den, som anvender andre til saadant betleri for sig eller tillater nogen under hans forsorg staaende umyndig at gjøre sig skyldig deri.

§ 12.

Straf efter foranstaaende Paragraf kommer ikke til Anvendelse paa den, som har betlet, tvungen af en uforudseet Nødstilstand, eller som paa Grund af særlige Omstændigheder har erholdt Politiets Tilladelse dertil.

§ 13.

Den, som betler paa en truende maate eller i forening med nogen anden eller under falske foregivender, som han søger at gi tiltro ved kunstgrip eller skriftlige bevidnelser, eller som medvirker hertil, straffes med fængsel indtil 3 maaneder, hvis han ikke fældes efter § 2 eller § 4.

§ 14.

Den, som udsteder nogen Bevidnelse eller lignende Erklæring til Brug ved strafbart Betleri, straffes med Bøder.

§ 15.

Den, som ved falske foregivender søger at tilvende sig eller andre gaver eller understøttelse eller som medvirker hertil, straffes med bøter eller fængsel indtil 3 maaneder.

Paa samme maate straffes den, som skaffer sig eller andre utilbørlig vinding ved bruk av midler, som er innsamlet i velgjørende eller almennyttige øiemed.

Offentlig paatale efter første led finder alene sted efter fornærmedes begjæring.

KAPITEL II.

Om Drukkenskab, Ansvar for Andres Beruselse m. v.

§ 16.

Den som forsettlig eller uaktsomt hensetter sig i en åpenbart beruset tilstand, hvorunder han blir sett på et almindelig beferdet eller for almindelig ferdsel bestemt sted, straffes med bøter. Er straffelte ikke i løpet av de siste 2 år ilagt straff efter denne lovs §§ 16, 17 eller 19, skal den subsidære fengselsstraff ikke fullbyrdes dersom straffelte ikke innen 2 år overtrer nogen av de nevnte bestemmelser på ny.

Er han tidligere i løpet av det siste år tre ganger ilagt straff efter denne paragraf eller §§ 17 eller 19, kan fengsel inntil 3 måneder anvendes.

§ 17.

Den, som forsætlig eller uaktsomt hensetter sig i en beruset tilstand, hvorunder han forstyrrer den almindelige fred og orden eller den lovlige færdsel eller forulemper eller volder fare for andre, straffes med bøter eller fængsel indtil 3 maaneder.

§ 18.

Hvis den som domes til fengselsstraff efter §§ 16 eller 17, jevnlig misbruker berusende drikk, kan retten i dommen efter påstand fra påtalemyndigheten bemyndige denne til å sette ham i tvangsarbeidshus eller i en kuranstalt som Kongen har godkjent.

Han kan i så fall beholdes der inntil 18 måneder, men inntil 3 år såfremt han tidligere har vært på tvangsarbeide eller i kuranstalt efter denne lov.

Bli domfelte satt i tvangsarbeidshus eller kuranstalt, bortfaller fullbyrdelsen av den idømte fengselsstraff. Likeså bortfaller bøtestraff som er idømt efter §§ 16 eller 17 og som ikke er fullbyrdet. § 6 får tilsvarende anvendelse.

Når særlige omstendigheter taler for å stille domfelte på prøve, så som hvis han underkaster sig nogen av de i § 28 første ledd nevnte betingelser, kan påtalemyndigheten vente med å fatte beslutning om hensettelse i tvangsarbeidshus eller kuranstalt for tvangsinnleggelse inntil et år efterat dommen er blitt endelig, eller efterat domfelte er løslatt fra en samtidig eller tidligere idømt fengselsstraff.

Kongen utferdiger nærmere forskrifter angående innsettelse av domfelte i tvangsarbeidshus eller kuranstalt, angående overflytning av en person fra en anstalt til en annen, angående permisjon, utskrivning på prøve eller endelig utskrivning fra kuranstalt samt angående utsettelse av tvangsinterneringen ved å stille domfelte på prøve.

Utgiftene ved kuropphold utredes av staten. Denne kan for hver domfelt fordre tilbake et beløp av inntil kr. 1,50 pr. dag av hjemstavnskommunen. Tvist om hjemstavnsforhold avgjøres på den i lov om fattigvesenet av 19. mai 1900 § 45 omhandlede måte. Staten og kommunen kan kreve utgiftene erstattet av domfelte. Kravet kan inndrives ved utpantning.

Personer som er dømt etter §§ 16 eller 17, kan istedenfor i tvangsarbeidshus settes i et redningshjem eller annen lignende innretning som Kongen har godkjent. Bestemmelsen i § 5 siste ledd får tilsvarende anvendelse.

§ 19.

Den, som jevnlig misbruker berusende drik og paa grund herav

- a. helt eller delvis skaffer dig midlerne til sin livsførsel ved betleri eller maa understøttes av fattigvæsenet,
- b. forsømmer sin forsørgelsespligt eller falder sin familie til byrde, saa den utsættes for at komme i trang eller maa understøttes av fattigvæsenet, eller
- c. undlater at betale paalagt bidrag til underhold av hustru eller barn eller dettes mor, straffes med fængsel indtil 3 maaneder.

Retten kan efter derom medlagt paastand i dommen bemyndige paatalemyndigheten til at sætte domfældte i tvangsarbeidshus eller i en kuranstalt, som Kongen har godkjendt. Bestemmelsene i de 6 siste led av § 18 får tilsvarende anvendelse.

§ 20.

Naar nogen paa grund av beruselse forstyrrer den almindelige fred og orden eller den lovlige færdsel, forulemper andre eller volder fare for sig selv eller andre, kan politiet sætte ham i fængslig forvaring, til han blir ædru.

Herpaa faar straffeprocesslovens §§ 232 og 234 tilsvarende anvendelse.

Selv om den paagrepne ikke blir sat i fængslig forvaring, kan politiet ta fra ham og tilintetgjøre drikkevarer, som findes hos ham ved paagripelsen.

§ 21.

om personer som jevnlig misbruker berusende drikk og som selv måtte innlegge sig på en av Kongen godkjent kuranstalt, er ophevet ved § 10 i Millombils lov om edruskapsnemnder 24. juni 1933.

§ 22.

Med Bøder straffes den, der

- a. forleder nogen til at hensætte sig i en Tilstand af aabenbar Beruselse eller nogen, der er i saadan Tilstand, til at nyde berusende Drik eller
- b. ved Trusel eller underfundig Adfærd bringer nogen til at nyde Drik, hvorved han beruses, eller
- c. paa almindelig befærdet eller for almindelig Færdsel bestemt Sted skaffer Person under 18 Aar berusende Drik i en saadan Mængde, at han hensættes i en Tilstand af aabenbar Beruselse.

Er Forseelsen forøvet under Udskjænkning eller Udsalg, der drives som Næringsvei, eller er den Skyldige tidligere i Løbet af de to sidste Aar straffet efter denne Paragraf eller §§ 23 eller 24, anvendes Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder.

§ 23.

Med Bøder strafes den, der under som Næringsvei driven Udskjænkning af berusende Drikke

- a. udskjenker eller lader udskjenke saadan Drikk til nogen aabenbart beruset person under 18 Aar, eller
- b. tillader nogen saadan at opholde sig i Udskjækningslokalet for der at fortære berusende Drikk, eller
- c. udskjenker eller lader udskjenke til nogen berusende Drikk i saadan Mængde, at Beruselse deraf øiensynlig maa blive Følgen.

Det samme gjælder den, der under som Næringsvei drevet Udsalg af berusende Drikke udleverer Vin, Brændevin eller dermed blandet Drikk til Barn, der aabenbart er under 15 Aar.

Hvis den Skyldige tidligere i Løbet af de to sidste Aar er straffet efter denne Paragraf eller §§ 22 eller 24, kan Fængsel indtil 3 Maaneder anvendes.

Det oven bestemte er ikke til Hinder for, at Udskjænkning av anden Drikk end Brændevin kan finde Sted ogsaa til Personer under 18 Aar til Vederkvægelse ved Maaltider eller paa Reiser.

§ 24.

Med Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder straffes den, som fra Sted hvor Udskjænkning foregaar, udviser eller lader udvise nogen, som ved der erholdte Drikkevarer er bleven overstadig beruset, uden at sørge for, at han medgives den for Tilfældet fornødne Bistand.

Kommer den saaledes Udviste til Skade, fordi fornøden Bistand ikke er ham medgivet, kan den Skyldige efter Omstændighederne tilpligtes helt eller delvis at yde ham eller hans Efterladte Erstatning.

§ 25.

Hvis den, som tidligere straffet efter §§ 22, 23 eller 24, inden to Aar paany forser sig mod nogen af disse Paragrafer, kan han, naar Forseelsen har fundet Sted under Udøvelsen af Næringsvei, for bestemt Tid eller for bestandig frakjendes Retten til at fortsætte samme.

§ 26.

Gives Henstand med Fordring, oppstaaet ved Udskjænkning av berusende Drikke, bliver Fordringen ugyldig og kan ikke indtales. Gives ingen Henstand, men Fordringen dog ikke afgjøres paa Stedet, er den ikke retsgyldig, med mindre den uopholdelig søges inddrevet.

KAPITEL III.

Forskjellige Bestemmelser.

§ 27.

Kongen utferdiger forskrifter om den disciplinærmyndighet som skal kunne anvendes overfor personer som er anbragt på en av Kongen godkjent kuranstalt efter denne lov eller overfor dem som selv har innlagt sig på en sådan anstalt og som kan tilbakeholdes efter denne lovs § 21, om arbeidsplikten for dem samt om kurbehandlingen for øvrig.

§ 28.

Påtale efter §§ 17 og 19 kan undlates på betingelse av, at siktede avholder sig fra å nyte rusdrikk i et tidsrom av ett år. I så fall bør han dog på forhånd avgi skriftlig avholdsløfte eller melde seg inn i en avholdsforening eller ta opphold på et kursted for alkoholister. Nærmere forskrifter angående betingelsene for undlatelse av påtale m.v. gis av Kongen.

Den som med skjellig grunn mistenkes for forseelse mot denne lovs §§ 2, 4, 16 siste ledd, 17 eller 19, kan pågripes og settes i varetektsfengsel ikke bare under de betingelser som er nevnt i straffeprosesslovens § 229, jfr. § 240, men også under de betingelser som er nevnt i samme lovs § 228, jfr. § 240, uansett at straffen er mindre enn der bestemt. Når det i en dom er gitt påtalemyndigheten bemyndigelse til å anbringe domfelte i tvangsarbeide eller kuranstalt (§§ 5, 18 og 19) kan retten beslutte fengslig forvaring inntil saken er avgjort ved endelig dom og spørsmålet om domfeltes anbringelse er avgjort. Besluttet anbringelse i tvangsarbeidshus eller kuranstalt, kan han videre holdes i fengslig forvaring inntil anbringelsen kan finne sted. For varetektsfengsel som er utholdt efter at anbringelse i tvangsarbeidshus eller kuranstalt er besluttet, tilkommer der ham i så fall fradrag i tvangsarbeidstiden (kuropholdet) med en dag for hver dags varetektsfengsel.

Til fornyet behandlig ved lagmannsrett efter tiltaltes begjæring kreves samtykke av Høiesteretts kjæremålsutvalg i alle saker som angår forseelser mot denne lov.

Når påtalemyndigheten vil påstå anvendelse av § 5, første ledd, § 18, første ledd, eller § 19, siste ledd, skal offentlig forsvarer beskikkes efter de regler som gjelder for straffesaker i almindelighet. I disse tilfelle er tiltaltes nærværelse under hovedforhandlingen alltid fornøden.

§ 29.

Personer under 16 aar kan ikke anbringes i tvangsarbeidshus. Personer mellem 16 og 18 aar kan alene anbringes i tvangsarbeidsanstalt, naar de tidligere har vært dømt efter denne lov eller den almindelige straffelov til høiere straf end bøter, eller naar de dømmes til saadan straf efter den almindelige straffelov, samtidig med at de dømmes efter nærværende lov.

Adgangen til at sætte en domfældt i arbeide for det offentlige eller hos private, i tvangsarbeidshus eller kuranstalt falder bort ved forældelse efter 3 aars forløp. Bestemmelserne i den almindelige borgerlige straffelov § 72, sidste led, og § 73 faar tilsvarende anvendelse.

§ 30.

Denne Lov træder i Kraft fra den Tid, Kongen bestemmer. Fra samme Tid ophæves -- -- samt alle i de i Henhold til Lov af 26de Mai 1866 § 1 med Tillægslove givne Politivedtægter indtagne Bestemmelser om Beruselse.